

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΙΑ 2013

Μαΐος 2014

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΙΤΕΠ

1. Δρ. Μαρία Μαρκάκη, Οικονομολόγος - Μηχανολόγος
2. Σοφία Γ. Πανούση, Οικονομολόγος,
3. Δρ. Γιώργος Σώκλης, Οικονομολόγος
4. Δρ. Αγνή Χριστίδου, Νομικός
5. Αναστασία Ψάλτη, Εφαρμοσμένα Μαθηματικά – Βοηθός Έρευνας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Γεράσιμος Α. Ζαχαράτος

*Ομότιμος Καθηγητής Τουριστικής Οικονομικής και Διοίκησης Πανεπιστημίου Πατρών
Γεν. Διευθυντής ΙΤΕΠ*

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Σταδίου 24
105 64 Αθήνα

Τηλ. 213 2169967, 213 2169968
Φαξ. 210 3312033

Email: itep@grhotels.gr
<http://www.itep.gr>

RESEARCH INSTITUTE FOR TOURISM

24 Stadiou Street
105 64 Athens

Tel. 213 2169967, 213 2169968
Fax. 210 3312033

Email: itep@grhotels.gr
<http://www.itep.gr>

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	5
Πρόσφατες εξελίξεις στην παγκόσμια τουριστική αγορά.....	9
<i>Απολογισμός του 2013.....</i>	<i>9</i>
<i>Προβλέψεις για το 2014.....</i>	<i>14</i>
<i>Επιδόσεις της Παγκόσμιας Ξενοδοχίας το 2013.....</i>	<i>15</i>
<i>Ευρωβαρόμετρο: Προτιμήσεις των ευρωπαίων τουριστών.....</i>	<i>16</i>
Εξελίξεις του Ελληνικού Τουρισμού.....	20
<i>Η πορεία του ελληνικού τουρισμού κατά το 2013.....</i>	<i>20</i>
<i>Λόγοι επίσκεψης στην Ελλάδα.....</i>	<i>23</i>
<i>Αφίξεις αλλοδαπών ανά χώρα προέλευσης.....</i>	<i>24</i>
<i>Ταξιδιωτική δαπάνη και μέση διάρκεια παραμονής.....</i>	<i>28</i>
<i>Περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης για το έτος 2013.....</i>	<i>30</i>
<i>Οι εξελίξεις στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες.....</i>	<i>35</i>
<i>Οι εξελίξεις στο θεσμικό περιβάλλον του ελληνικού τουρισμού.....</i>	<i>36</i>
<i>Νέα Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας των Ξενοδοχοϋπαλλήλων όλης της χώρας.....</i>	<i>43</i>
Η Εποχικότητα του Ελληνικού Τουρισμού.....	44
<i>Η εποχικότητα της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα.....</i>	<i>44</i>
<i>Η περιφερειακή διάσταση της εποχικότητας.....</i>	<i>50</i>
Διάρθρωση και Χαρακτηριστικά του Ξενοδοχειακού Δυναμικού της Ελλάδας το 2013.....	59
<i>Χαρακτηριστικά του ξενοδοχειακού δυναμικού στο σύνολο της χώρας.....</i>	<i>59</i>
<i>Χαρακτηριστικά ξενοδοχειακού δυναμικού ανά Διοικητική Περιφέρεια.....</i>	<i>69</i>
Ετήσια έρευνα του ΙΤΕΠ για την ξενοδοχειακή αγορά.....	75
<i>Ταυτότητα της έρευνας.....</i>	<i>75</i>
<i>Μεταβολές του ξενοδοχειακού δυναμικού.....</i>	<i>75</i>
<i>Χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα.....</i>	<i>79</i>
<i>Έσοδα των ελληνικών ξενοδοχείων κατά το 2012.....</i>	<i>81</i>
<i>Πληρότητες ελληνικών ξενοδοχείων κατά το 2013.....</i>	<i>83</i>
<i>Τιμές διάθεσης του ελληνικού ξενοδοχειακού προϊόντος.....</i>	<i>87</i>
<i>Επιδόσεις ξενοδοχείων που φιλοξενούν κατά κύριο λόγο αλλοδαπούς πελάτες.....</i>	<i>92</i>
<i>Απασχόληση.....</i>	<i>94</i>
<i>Απασχόληση στα ελληνικά ξενοδοχεία.....</i>	<i>97</i>
<i>Ποσοστό απασχόλησης γυναικών και αλλοδαπών στα ελληνικά ξενοδοχεία.....</i>	<i>99</i>
<i>Κατανομή απασχολουμένων στα ελληνικά ξενοδοχεία.....</i>	<i>103</i>
<i>Ξενοδοχειακές Αλυσίδες – Συγκριτική παρουσίαση.....</i>	<i>105</i>
Σύνοψη - Συμπεράσματα.....	107

Πρόλογος

Το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ), η μοναδική μέχρι σήμερα ερευνητική δομή για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού στη χώρα, είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο, που ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1996 με πρωτοβουλία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

Έχει ως κύριο σκοπό, τον οποίο υπηρετεί με συνέπεια τα τελευταία 20 χρόνια, την επιστημονική έρευνα και μελέτη των προβλημάτων και ζητημάτων των πολλαπλών εκφάνσεων της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα και του ρόλου του τουρισμού στην ελληνική οικονομία καθώς και τη διατύπωση προτάσεων που θα συμβάλουν στην αναβάθμιση του τομέα και της συμβολής του στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Το ΙΤΕΠ, για την επίτευξη του έργου του, εκτός των άλλων μελετητικών δυνατοτήτων του έχει συγκροτήσει και λειτουργεί το «**ΚΤΕΤ - Κέντρο Τεκμηρίωσης Ελληνικού Τουρισμού**» στο οποίο συμμετέχουν 14 από τους πλέον εξειδικευμένους φορείς τουριστικής έρευνας στην Ελλάδα, πράγμα που του επιτρέπει την αξιόπιστη μελέτη κάθε επιμέρους έκφανσης της τουριστικής ανάπτυξης στη χώρα.

Η εν λόγω ερευνητική μονάδα, πρωτοποριακή για τα μέχρι σήμερα ελληνικά δεδομένα, συνίσταται στη λειτουργία τριών διακριτών, και επάλληλα αλληλοσυμπληρούμενων επιστημονικών δομών-ενεργειών που κάθε μία ξεχωριστά και όλες μαζί υποστηρίζουν την κατά το δυνατόν έγκαιρη και αξιόπιστη πληροφόρηση της πορείας του ελληνικού τουρισμού προς όλους τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς και πολιτικούς φορείς, αρχές, επιστημονικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα και μεμονωμένα άτομα στη χώρα. Οι δομές-ενέργειες αυτές είναι: 1. Το **Αρχείο-Αποθετήριο** περιλαμβάνει στοιχεία και πληροφορίες από όλο το φάσμα του παραγωγικού τουριστικού κυκλώματος προϊόντων, υπηρεσιών και πολιτιστικών στοιχείων που συνδέονται με αυτό, δηλαδή, **στατιστικά, πληροφοριακά και ιστορικά αρχεία** για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού στη χώρα, 2. Μια **εκτεταμένη Βάση Δεδομένων** για την τεκμηρίωση και πληροφόρηση ανά πάσα στιγμή όλων των εκφάνσεων του ελληνικού τουρισμού, 3. Ένα **διαρκές Μοντέλο Προβλέψεων Τουρισμού** σε σύγκριση με τις επιμέρους περιφέρειες της χώρας.

Ένα από τα σημαντικότερα βήματα των τελευταίων 50 ετών στην κατεύθυνση της σωστής στατιστικής αντιμετώπισης των τουριστικών μεγεθών στην Ελλάδα πραγματοποίησε το ΞΕΕ με χρηματοδοτική παρέμβαση για την υποστήριξη της στατιστικής προσέγγισης της λειτουργικής και περιφερειακής διάρθρωσης της ετήσιας τουριστικής δαπάνης, με αρχή το 2013. Η προσέγγιση αυτή, στη πρωτοβουλία και το σχεδιασμό της οποίας συμμετείχε το ΙΤΕΠ, πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της μεθοδολογικής λογικής της ετήσιας έρευνας Συνόρων και παρέσχε δεδομένα η ανάλυση των οποίων, που παρουσιάζει σε διάφορα μέρη αυτής της εργασίας, δίνει για πρώτη φορά τη περιφερειακή συμπεριφορά της ετήσιας τουριστικής δαπάνης στην Ελλάδα.

Εν κατακλείδι, το ΙΤΕΠ, με τη στήριξη και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδος – ΞΕΕ, διαθέτει την πλέον αξιόπιστη συγκέντρωση ποσοτικών στοιχείων για όλο το φάσμα των μεγεθών

του ελληνικού τουρισμού και των στοιχείων που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν της χώρας και των επιμέρους περιφερειών της.

Μεταξύ των βασικών καταστατικών σκοπών του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) είναι και η ανάλυση των εξελίξεων στον Ελληνικό Τουρισμό στον απελθόντα χρόνο καθώς και οι εκτιμήσεις για τις προοπτικές του επόμενου έτους, πράγμα που συνιστά και το αντικείμενο της εργασίας .

Πιστεύουμε ότι τεκμηριωμένη επιστημονικά ανάλυση των ετήσιων εξελίξεων και τάσεων του διεθνούς και ιδιαίτερα του ελληνικού τουρισμού θα συμβάλλει ουσιαστικά στην επίγνωση των πλεονεκτημάτων και των προβλημάτων του ελληνικού τουρισμού και με τον τρόπο αυτό στην σωστή τεκμηρίωση των αποφάσεων της πολιτικής για τον τουρισμό και τον ξενοδοχειακό κλάδο.

Η διάρθρωση της παρούσας περιοδικής έκθεσης για τις εξελίξεις στον Ελληνικό Τουρισμό κατά το 2013 έχει σχεδιαστεί να περιλαμβάνει τέσσερα επιμέρους τμήματα και τη σύνοψη των συμπερασμάτων.

Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται στα πλαίσια απολογισμού του 2013 και των προβλέψεων για το 2014, οι πρόσφατες εξελίξεις και τάσεις στην παγκόσμια τουριστική αγορά και στη παγκόσμια Ξενοδοχία καθώς και οι προτιμήσεις των ευρωπαϊών τουριστών, με βάση τις προσεγγίσεις του Ευρωβαρόμετρου.

Το δεύτερο μέρος συνιστά μια αναλυτική παρουσίαση για τις εξελίξεις του Ελληνικού Τουρισμού κατά το 2013 και περιλαμβάνει θέματα όπως, ανάλυση των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών και τους λόγους επίσκεψης στην Ελλάδα, τη ταξιδιωτική δαπάνη, τη μέση διάρκεια παραμονής και την τουριστική εποχικότητα καθώς και τη σύγκριση με τις ανταγωνιστικές χώρες.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για τη περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης για το έτος 2013 και τη θέση κάθε περιφέρειας τόσο για το σύνολο των τουριστικών δαπανών όσο και για τις επιμέρους λειτουργικές διακρίσεις της τουριστικής κατανάλωσης στη χώρα. Ιδιαίτερα η ανάλυση της διάρθρωσης της τουριστικής δαπάνης που καταγράφεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, συνιστά σημαντικό δείκτη οικονομικής δραστηριότητας που μπορεί σε ένα μεγάλο βαθμό να κατευθύνει πολιτικές και επιχειρηματικές στρατηγικές στους τομείς παραγωγής καταναλωτικών προϊόντων. Στο μέρος αυτό παρουσιάζεται και η περιφερειακή ανάλυση της διάρθρωσης της τουριστικής δαπάνης, πράγμα που επιτρέπει τη διαμόρφωση σημαντικών δεικτών για τον χωρικό προσανατολισμό της γενικότερης εγχώριας παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών που συμμετέχουν στην ετήσια τουριστική κατανάλωση στην Ελλάδα.

Η ολοκλήρωση του μέρους αυτού πραγματοποιείται με τη συμπερίληψη των νεότερων δεδομένων του θεσμικού περιβάλλοντος του ελληνικού τουρισμού τα οποία θα εμπλουτιστούν ακόμη περισσότερο και με τα νεότερα στοιχεία για το 2014.

Το τρίτο μέρος εξετάζει την εποχικότητα του ελληνικού τουρισμού τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και στις επιμέρους περιφέρειες με σημαντικά συμπεράσματα που άπτονται της έντασης και της χρονικής (μηνιαίας) της διάρκειας εντός του έτους. Το μέρος αυτό ολοκληρώνεται με τη διερεύνηση δύο διαστάσεων της εποχικότητας. Πρώτον, με την εποχικότητα του εισερχόμενου

τουρισμού ανά χώρα προέλευσης και δεύτερον με τις επιδόσεις της εποχικότητας του εγχώριου (εισερχόμενου και εσωτερικού) τουρισμού σε σχέση με τις ανταγωνίστριες χώρες στα πλαίσια του χρονικού διαστήματος πριν την οικονομική κρίση και κατά τα τελευταία έτη.

Μια άλλη όψη της εποχικότητας που αφορά τη περιφερειακή της διάσταση δείχνει ότι η εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης στην Ελλάδα είναι έντονη σε όλες τις περιφέρειες της επικράτειας, με μεταξύ τους ιδιαίτερα σημαντικές διαφορές. Συγκεκριμένα, οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα είναι οι: Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Ιονίων Νήσων, ενώ οι περιφέρειες με τη σχετικά μικρότερη εποχικότητα είναι η Αττική και η Ήπειρος. Επιπλέον, ενώ οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι δαπάνες των αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν μικρότερη εποχικότητα, όπως και οι διανυκτερεύσεις.

Το τέταρτο μέρος αφιερώνεται στη διάρθρωση, τα χαρακτηριστικά και την κατανομή του Ξενοδοχειακού Δυναμικού το 2013 με βάση τη διοικητική διαίρεση της χώρας.

Το πέμπτο μέρος αφορά μια από τις ετήσιες βασικές ερευνητικές εργασίες του ΙΤΕΠ, την Ετήσια έρευνα για την ξενοδοχειακή αγορά, όπου μελετώνται οι μεταβολές του ξενοδοχειακού δυναμικού και η χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα, τα έσοδα για το 2012 και οι πληρότητες των ελληνικών ξενοδοχείων καθώς και οι τιμές του ελληνικού ξενοδοχειακού προϊόντος κατά το 2013. Προσεγγίζονται επίσης οι διαρθρωτικές μεταβολές της απασχόλησης στα ελληνικά ξενοδοχεία και παρουσιάζονται συγκριτικά οι Ξενοδοχειακές Αλυσίδες στην Ελλάδα.

Η έκθεση ολοκληρώνεται με τη σύνοψη των συμπερασμάτων.

Καταθέτουμε τη παρούσα Έκθεση με την ελπίδα να αποτελέσει χρήσιμη πηγή πληροφοριών για τη οικονομική και τουριστική κοινότητα και να δικαιώσει πλήρως τη πρωτοβουλία μας για τη πραγματοποίησή της.

*Γεράσιμος Ζαχαράτος, Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
Γεν. Διευθυντής ΙΤΕΠ*

Πρόσφατες εξελίξεις στην παγκόσμια τουριστική αγορά.

Απολογισμός του 2013.

Στην αρχή του έτους ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμός (ΠΟΤ) είχε προβλέψει ότι οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις θα αυξάνονταν κατά 3%-4% σε σχέση με το 2012. Η πρόβλεψη αυτή αναθεωρήθηκε προς τα πάνω χάρη στις ιδιαίτερα καλές επιδόσεις του πρώτου 9μήνου του έτους. Τελικά, σύμφωνα πια με τα τελευταία στοιχεία του Οργανισμού για ολόκληρο το 2013, η διεθνής τουριστική ζήτηση αυξήθηκε κατά 5%, φτάνοντας σε απόλυτο αριθμό, τις 1.087 εκατ. αφίξεις. Για το 2014 ο Οργανισμός εκτιμά ότι οι αφίξεις θα αυξηθούν με ρυθμό που θα κυμαίνεται μεταξύ 4% και 4,5%.

Ο Γ.Γ. του ΠΟΤ κ. Rifai δήλωσε ότι το 2013 ήταν μια θαυμάσια χρονιά για το διεθνή τουρισμό. Ο τουριστικός τομέας επέδειξε μια αξιοθαύμαστη ικανότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες αγοράς και, παρά τις συνεχιζόμενες οικονομικές και γεωπολιτικές προκλήσεις, τροφοδότησε την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης παγκοσμίως. Επιπλέον πρόσθεσε, ότι ο τουρισμός είναι από τους λίγους τομείς που δημιουργεί θετικές ειδήσεις για πολλές οικονομίες του κόσμου.

Πίνακας 1.1
Διεθνείς Αφίξεις Τουριστών ανά Περιοχή

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2013	10/09	11/10	12/11	13/12
	(σε εκατ.)						(μερίδιο %)	(% μεταβολή)			
ΚΟΣΜΟΣ	677	807	949	995	1.035	1.087	100	6,5	4,9	4,0	5,0
Αναπτυγμένες Οικονομίες	420	459	506	531	551	580	53,3	5,3	4,9	3,7	5,2
Αναδυόμενες Οικονομίες	256	348	442	434	484	507	46,7	8,0	4,9	4,4	4,8
Ευρώπη	388,0	448,9	484,9	516,1	533,9	562,8	51,8	3,0	6,4	3,4	5,4
ΕΕ-27	332,1	363,8	380,1	401,3	411,1	430,0	39,6	2,6	5,6	2,5	4,6
Βόρεια Ευρώπη	46,4	60,4	62,8	64,5	65,6	68,3	6,3	1,8	2,8	1,7	4,1
Δυτική Ευρώπη	139,7	141,7	154,4	161,5	166,7	173,6	16,0	3,9	4,6	3,2	4,2
Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη	69,3	90,4	94,5	103,2	111,2	118,8	10,9	3,4	9,2	7,7	6,9
Νότ. & Μεσογ. Ευρώπη	132,6	156,4	173,3	186,9	190,4	202,0	18,6	2,4	7,9	1,9	6,1
Ασία και Ειρηνικός	110,1	153,6	205,1	218,6	233,6	247,7	22,8	13,2	6,6	6,8	6,0
Ωκεανία	9,6	11,0	11,6	11,7	12,1	12,7	1,2	6,1	0,9	4,1	4,4
Νότια Ασία	6,1	8,1	12,0	13,7	14,4	15,2	1,4	19,5	14,0	5,4	5,3
Αμερική	128,2	133,3	150,6	156,0	163,0	168,8	15,5	6,4	3,6	4,5	3,6
Βόρεια Αμερική	91,5	89,9	99,5	102,1	106,7	111,3	10,2	6,7	2,6	4,5	4,3
Καραϊβική	17,1	18,8	19,5	20,1	20,7	20,9	1,9	1,6	3,0	2,8	1,0
Αφρική	26,2	34,8	49,9	49,7	53,1	56,1	5,2	8,5	-0,5	6,9	5,6
Μέση Ανατολή	24,1	36,3	58,2	54,7	51,8	51,9	4,8	13,5	-6,1	-5,2	0,3

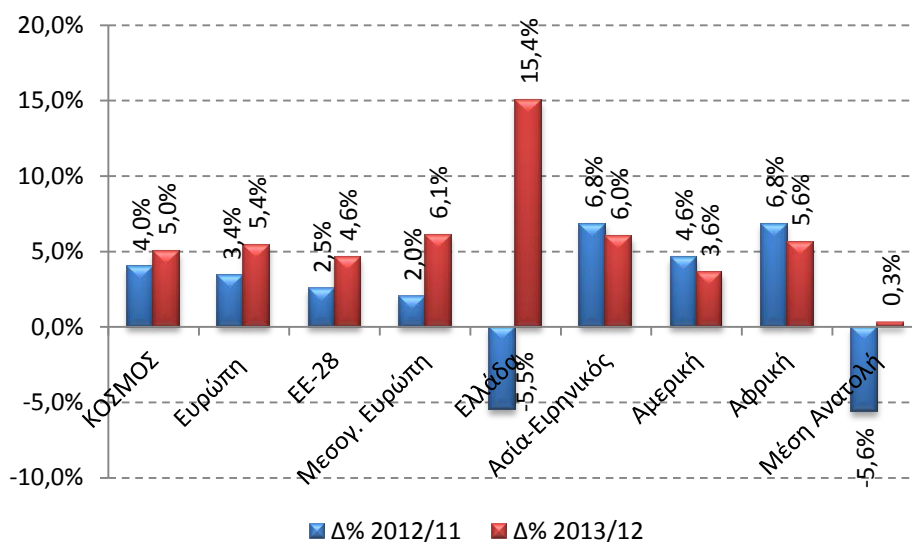
Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Ιανουάριος 2014.

Η παγκόσμια αύξηση των αφίξεων οφείλεται κατά κύριο λόγο στις επιδόσεις της Ευρώπης και της Ασίας-Ειρηνικού, όπου η αύξηση κυμάνθηκε μεταξύ 5% και 6%.

Σε περιφερειακό επίπεδο, καταγράφηκε αύξηση σε όλες τις μείζονες γεωγραφικές ενότητες. Ακόμα και στη Μέση Ανατολή παρατηρήθηκε οριακή αύξηση της τάξης 0,3%. Μεγαλύτερη αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας σημειώθηκε στις περιοχές Ασίας-Ειρηνικού (6%), με πρωτοστατούσες τις χώρες της Νότιας-Ανατολικής Ασίας, όπου η αύξηση έφτασε το 10%.

Στην Ευρώπη η αύξηση της διεθνούς τουριστικής ζήτησης έφτασε το 5%, ποσοστό διπλάσιο από το μέσο ετήσιο όρο της περιόδου 2005-2012 (2,5%). Οι επιδόσεις αυτές είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτες, αν ληφθεί υπόψη και η γενικότερη οικονομική κατάσταση της περιοχής. Τα υψηλότερα ποσοστά στην ευρύτερη ευρωπαϊκή περιοχή κατέγραψαν η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (7%) και η Νότια Μεσογειακή Ευρώπη (6%).

Διάγραμμα 1.1
Συγκριτική Παρουσίαση της Μεταβολής των Διεθνών Αφίξεων
2012/11 και 2013/12

Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Ιανουάριος 2014.

Οι συνολικές τουριστικές εισπράξεις το 2013 αυξήθηκαν σε πραγματικούς όρους κατά 5% σε σχέση με το 2012, όσο δηλαδή και η αύξηση των αφίξεων, και έφτασαν το 1,4 τρις δολάρια¹. (Για τον υπολογισμό της πραγματικής μεταβολής των διεθνών τουριστικών εισπράξεων λαμβάνονται υπόψη οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και ο πληθωρισμός).

Καλύτερες επιδόσεις πέτυχαν και πάλι οι χώρες της Νοτιανατολικής Ασίας με μέση άνοδο 8,2%, ακολουθούμενες από τις χώρες της Αμερικής με αύξηση 6,4%. Αντίθετα, στις χώρες της Ευρώπης

¹ Στις συνολικές τουριστικές εισπράξεις περιλαμβάνονται οι δαπάνες για διαμονή, διατροφή, διασκέδαση κλπ. στον προορισμό των μη κατοίκων (1.159 δις \$) και οι δαπάνες για τη μεταφορά των διεθνών επιβατών (218 δις \$).

η αύξηση των εισπράξεων ήταν αρκετά κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο (3,8%). Η Ευρώπη με το μεγαλύτερο μερίδιο στις τουριστικές εισπράξεις (42%) κατέγραψε τη μεγαλύτερη αύξηση των εισπράξεων σε απόλυτα μέγεθος (αύξηση κατά 35 δις \$).

Η δαπάνη κατά ταξίδι το 2013 για το σύνολο των χωρών του κόσμου είναι 1.070 \$. Η δαπάνη κατά ταξίδι στις χώρες της Ασίας-Ειρηνικού και της Αμερικής είναι σημαντικά υψηλότερη από τον παγκόσμιο μέσο όρο (1.450\$ και 1.360\$, αντίστοιχα), ενώ των ευρωπαϊκών χωρών είναι 870\$, σημαντικά κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

Οι συνολικές τουριστικές εισπράξεις αντιστοιχούν στο 29% των παγκόσμιων εξαγωγών υπηρεσιών και στο 6% των συνολικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών. Ο τουρισμός, ως εξαγωγικός κλάδος, κατατάσσεται 5^{ος} παγκοσμίως, μετά τις εξαγωγές καυσίμων, χημικών, τροφίμων και αυτοκινήτων, ενώ σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες κατατάσσεται πρώτος.

Από τη θετική πορεία των διεθνών τουριστικών μετακινήσεων και εισπράξεων κατά τα δύο τελευταία έτη επιβεβαιώνεται η ανθεκτικότητα της τουριστικής δραστηριότητας σε περιόδους παρατεταμένης οικονομικής αβεβαιότητας. Τα θετικά αποτελέσματα του 2013 και η αναμενόμενη βελτίωση της παγκόσμιας οικονομίας προιδεάζουν για μια ακόμα καλή τουριστική χρονιά το 2014.

Πίνακας 1.2
Τουριστικές Εισπράξεις ανά Περιοχή

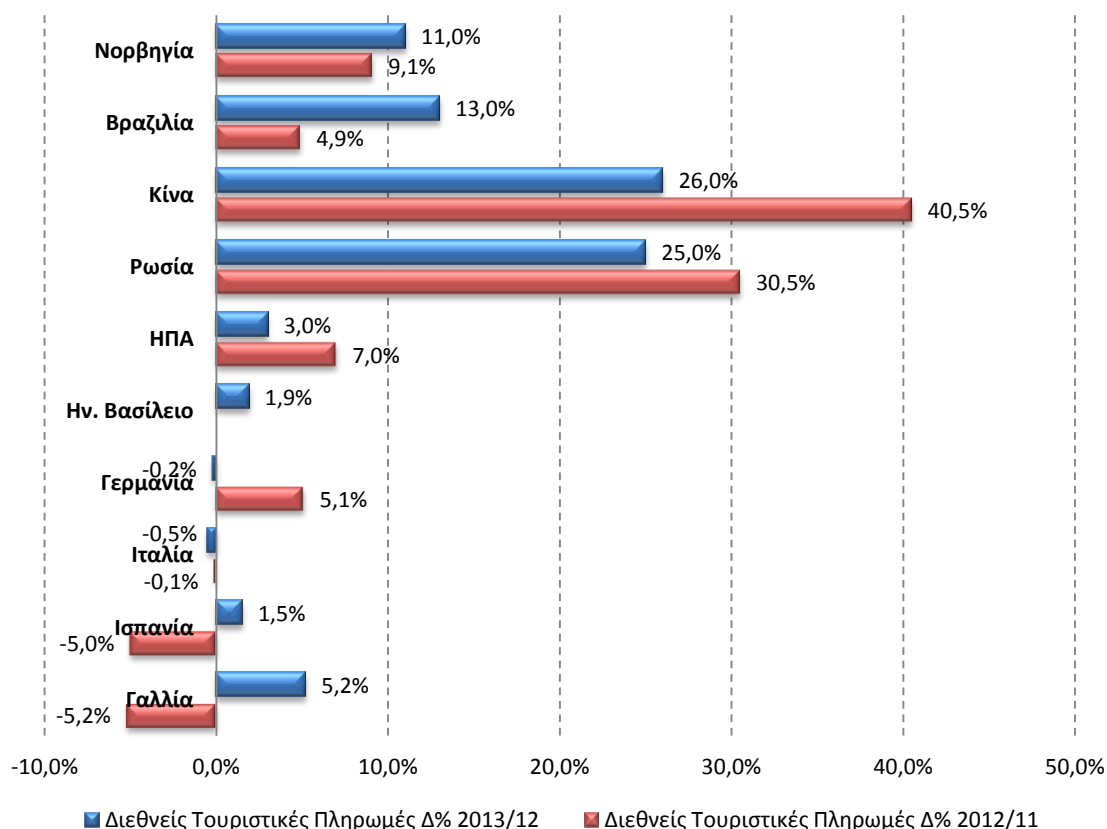
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	2000	2009	2010	2011	2012	2013	11/10	12/11	13/12	Δαπάνη κατά ταξίδι (2013, \$)
	(σε δις \$)						Δ% σε πραγματικούς όρους			
ΚΟΣΜΟΣ	476	854	929	1.041	1.078	1.159	4,5	4,2	5,3	1.070
Ευρώπη	231,6	411,5	409,5	464,6	453,7	489,3	4,9	1,9	3,8	870
<i>Βόρεια Ευρώπη</i>	36,1	58,6	61,7	66,3	67,4	74,2	2,4	3,3	7,1	1.080
<i>Δυτική Ευρώπη</i>	83,7	144,2	142,4	162,9	157,9	167,9	3,9	2,7	1,7	960
<i>Κεντρ. & Ανατ. Ευρώπη</i>	20,3	47,4	48,1	56,0	56,6	59,9	6,8	4,0	3,4	500
<i>Νότια & Μεσογ. Ευρώπη</i>	91,5	161,3	157,4	179,4	171,8	187,3	6,1	0,0	4,5	930
Ασία και Ειρηνικός	85,3	203,2	255,6	299,3	329,7	358,9	8,3	6,7	8,2	1.450
<i>Ωκεανία</i>	14,3	33,6	38,5	40,7	41,3	42,6	-4,1	-1,3	1,9	3.410
<i>Νότια Ασία</i>	4,8	14,9	19,9	23,8	24,5	24,3	11,6	-0,6	5,3	1.570
Αμερική	131,3	165,9	180,7	198,0	212,5	229,2	5,1	5,7	6,4	1.360
<i>Βόρεια Αμερική</i>	102,0	119,2	131,2	144,2	156,4	171,0	5,9	6,7	7,8	1.550
<i>Καραϊβική</i>	17,2	22,4	22,8	23,6	24,5	24,8	-1,5	1,2	2,1	1.170
Αφρική	10,3	28,6	30,5	32,7	34,1	34,2	1,7	7,3	0,0	610
Μέση Ανατολή	16,8	42,0	52,2	46,0	48,0	47,3	-17,2	2,2	-1,9	920

Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Απρίλιος 2014.

Όσον αφορά στις τουριστικές πληρωμές, η Κίνα, η Ρωσία και η Βραζιλία αντιπροσωπεύουν περίπου το μισό των διεθνών τουριστικών πληρωμών και αποτελούν τους δυναμικούς οδηγούς του εξερχόμενου τουρισμού κατά τα τελευταία χρόνια.

Η Κίνα με αύξηση 26% βρέθηκε και το 2013 στην κορυφή του πίνακα με τις χώρες που αύξησαν ταχύτερα τη δαπάνη για ταξίδια στο εξωτερικό. Ο ρυθμός, όμως, αύξησης το 2013 ήταν χαμηλότερος κατά 36% σε σχέση με το 2012. Ακολουθεί η Ρωσία με 25%, ενώ δυναμικά εμφανίζονται στο προσκήνιο η Βραζιλία με 13% και η Νορβηγία με 11%.

Διάγραμμα 1.2
Διεθνείς Τουριστικές Πληρωμές Δ% 2013/12 & 2012/11

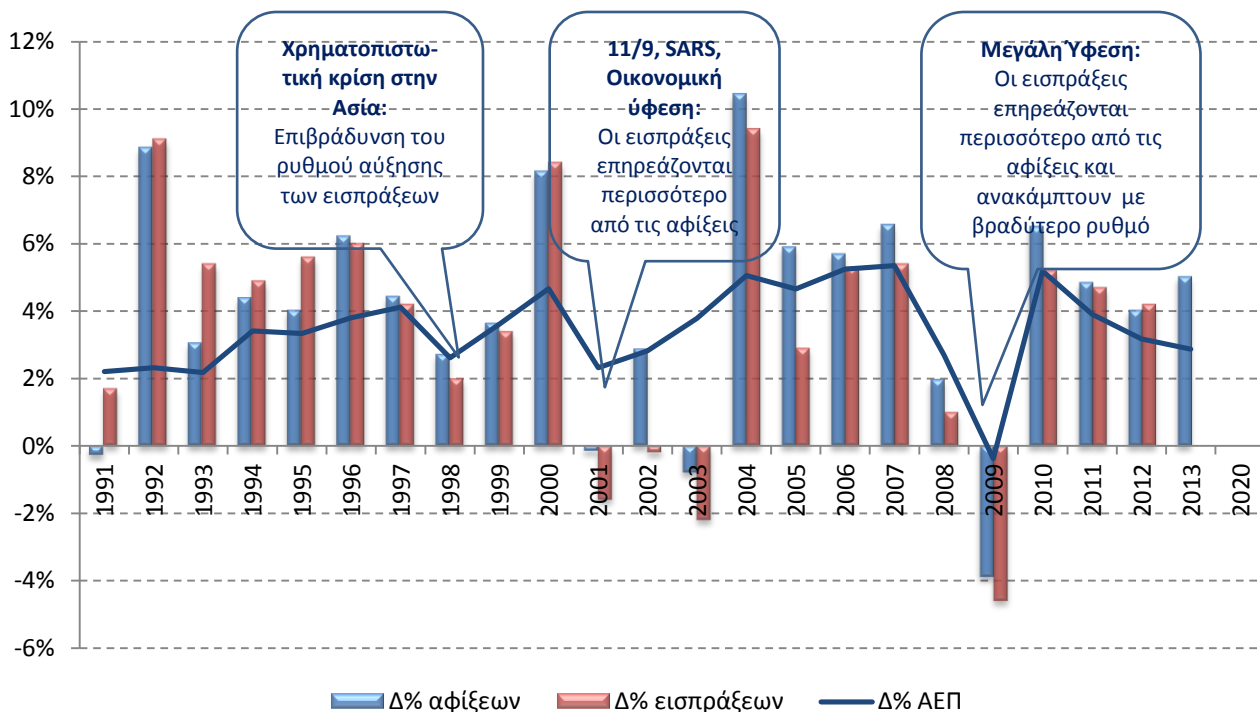

Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Απρίλιος 2014.

Σε χρηματικούς όρους η αγορά διευρύνθηκε στις ΗΠΑ κατά 7%, στο Ην. Βασίλειο 5% και στη Γερμανία 3%. Αντίθετα, συρρικνώθηκαν οι αγορές των χωρών της Νότιας Ευρώπης που εφαρμόζουν αυστηρά προγράμματα λιτότητας προκειμένου να διορθώσουν τις δημοσιονομικές τους ανισορροπίες.

Στη Γαλλία η δαπάνη για ταξίδια στο εξωτερικό μειώθηκε κατά 7%, στην Ιταλία κατά 2%, στην Ισπανία κατά 4% και στην Ελλάδα κατά 18,5%.

Διάγραμμα 1.3
Διεθνής Τουρισμός και Παγκόσμιο ΑΕΠ
(% μεταβολή)

Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Ιανουάριος 2014. IMF, World Economic Outlook, October 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 1.3 απεικονίζεται το πώς επηρεάζεται ο παγκόσμιος τουρισμός από την οικονομική κρίση αλλά και από άλλα δυσμενή γεγονότα. Σε γενικές γραμμές, είναι εμφανής η ανθεκτικότητα του τουρισμού στις οικονομικές κρίσεις που έπληξαν τον κόσμο από το 1991 μέχρι σήμερα. Η χρηματοπιστωτική κρίση της Ασίας το 1998 επιβράδυνε τους ρυθμούς ανάπτυξης του παγκόσμιου τουρισμού, τόσο ως προς τις αφίξεις όσο και ως προς τις εισπράξεις. Ο ρυθμός αύξησης των εισπράξεων επηρεάστηκε περισσότερο από το ρυθμό αύξησης των αφίξεων. Καθοριστική σε ένταση και διάρκεια ήταν η επίδραση του τρομοκρατικού χτυπήματος των Δίδυμων Πύργων στις ΗΠΑ, σε συνδυασμό με την επιδημία SARS και την οικονομική ύφεση. Περισσότερο επηρεάζονται οι εισπράξεις και ανακάμπτουν με βραδύτερους ρυθμούς σε σχέση με τις αφίξεις. Τέλος, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008-09 είχε τις εντονότερες επιπτώσεις στον παγκόσμιο τουρισμό με τις αφίξεις να μειώνονται κατά 4% περίπου και τις εισπράξεις κατά 4,6%. Θεαματική και ταχεία υπήρξε, όμως, η ανάκαμψη του παγκόσμιου τουρισμού με ποσοστά αύξησης υψηλότερα από αυτά του παγκόσμιου ΑΕΠ. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει τη σημασία που έχει ο τουρισμός ως μοχλός ανάπτυξης των χωρών υποδοχής.

Προβλέψεις για το 2014.

Για το 2014 ο WTO εκτιμά ότι η αύξηση των διεθνών αφίξεων θα κυμανθεί μεταξύ του 4% και 4,5%, γεγονός που αντανακλάται και στον Δείκτη Εμπιστοσύνης του UNWTO, καθώς οι ειδικοί από όλο τον κόσμο εκτιμούν ότι οι προοπτικές για το 2014 είναι καλύτερες από τις αντίστοιχες για το 2013. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι μεγαλύτερες αυξήσεις προβλέπονται για τις χώρες της Ασίας-Ειρηνικού και της Αφρικής.

Πίνακας 1.3
Εκτίμηση Μεταβολής Διεθνών Αφίξεων για το 2014

ΚΟΣΜΟΣ	+4% έως +4,5%
Ευρώπη	+3% έως +4%
Ασία και Ειρηνικός	+5% έως +6%
Αμερική	+3% έως +4%
Αφρική	+4% έως +6%
Μέση Ανατολή	+1% έως +6%

Πηγή: UNWTO, Βαρόμετρο 12, Ιανουάριος 2014.

Ακολουθούν οι χώρες της Ευρώπης και Αμερικής, ενώ θετικές, έστω και ασταθείς, προβλέπονται οι τουριστικές εξελίξεις και στις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Τα θετικά αποτελέσματα στον παγκόσμιο τουρισμό το 2013 και η αναμενόμενη βελτίωση του οικονομικού κλίματος παγκοσμίως το 2014, προϊδεάζουν για ένα ακόμα καλό τουριστικό έτος για το διεθνή τουρισμό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο είναι απαραίτητο οι κυβερνήσεις των κρατών να διαμορφώσουν εθνικές στρατηγικές που θα στηρίζουν την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα με βιώσιμο τρόπο.

Επιδόσεις της Παγκόσμιας Ξενοδοχίας το 2013.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της STR Global και STR (Βόρ. Αμερικής) που δημοσιεύονται στο Βαρόμετρο του WTO, οι επιδόσεις της παγκόσμιας ξενοδοχειακής βιομηχανίας δεν ήταν ομοιόμορφες σε όλες τις επιμέρους περιοχές του κόσμου κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2013. Τα ξενοδοχεία στην Αμερική και στη Μέση Ανατολή-Αφρική (ως μία περιοχή) κατέγραψαν θετικά αποτελέσματα στις κύριες ξενοδοχειακές μεταβλητές (μέση πληρότητα, μέση τιμή διάθεσης δωματίου (ADR) και μέσο έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο). Στην Ευρώπη, παρόλο που σημειώθηκε μείωση στη μέση τιμή διάθεσης δωματίου, οι αυξημένες πληρότητες διατήρησαν την ευρωπαϊκή ξενοδοχία σε θετική τροχιά. Στον αντίποδα τα ξενοδοχεία στην Ασία και τον Ειρηνικό κατέγραψαν αρνητικές επιδόσεις και στους τρεις δείκτες εξαιτίας κυρίως της χαμηλής επίδοσης της Νότιας-Ανατολικής Ασίας.

Στην Ευρώπη η πληρότητα των ξενοδοχείων αυξήθηκε κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες από 66,8% το 2012 σε 68,2% το 2013. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην έκρηξη της τουριστικής ζήτησης κατά τους θερινούς μήνες. Παρά την αυξημένη ζήτηση όμως η μέση τιμή διάθεσης μειώθηκε κατά 2% και κυμάνθηκε στα 103 ευρώ. Αντίθετα, τα ξενοδοχεία στη Νότια Ευρώπη κατέγραψαν επιδόσεις καλύτερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Η μέση τιμή διάθεσης αυξήθηκε κατά 3% και το μέσο έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο (RevPAR, Revenue Per Available Room) κατά 4%. Η αύξηση όμως του RevPAR δεν ήταν επαρκής για να έχει ουσιαστικές θετικές επιδράσεις στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ο οποίος σημείωσε οριακή αύξηση 0,6%.

Το Λουξεμβούργο ήταν η μόνη ευρωπαϊκή πόλη που κατέγραψε διψήφιο ποσοστό αύξησης της πληρότητας των ξενοδοχείων του. Στα ξενοδοχεία της Αθήνας η πληρότητα αυξήθηκε κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αντίθετα τα ξενοδοχεία στην Κωνσταντινούπολη κατέγραψαν τη μεγαλύτερη μείωση στην πληρότητά τους, εξαιτίας της πολιτικής αστάθειας στην Τουρκία.

Στην Αμερική τα ξενοδοχεία κατέγραψαν θετικά αποτελέσματα και στους τρεις βασικούς δείκτες επίδοσης την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2013. Η πληρότητα αυξήθηκε κατά 1 ποσοστιαία μονάδα και διαμορφώθηκε στο 64% περίπου, η μέση τιμή ανά δωμάτιο αυξήθηκε κατά 3,7% και το μέσο έσοδο ανά δωμάτιο κατά 5,2%. Τα θετικά αποτελέσματα της Αμερικής οφείλονται στις θετικές επιδόσεις της Βόρ. Αμερικής και της Καραϊβικής που υπερκάλυψαν τις αρνητικές επιδόσεις της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής.

Στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού η τουριστική ζήτηση έχει αρχίσει να υπολείπεται της προσφοράς, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται αρνητικά όλοι οι βασικοί δείκτες ξενοδοχειακών επιδόσεων. Η πληρότητα μειώθηκε κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε στο 67,5%, η μέση τιμή διάθεσης μειώθηκε κατά 3,8% και το μέσο έσοδο ανά δωμάτιο κατά 4,1%. Η μειωμένη τουριστική ζήτηση στην περιοχή αντικατοπτρίζει τη γενική οικονομική επιβράδυνση της Κίνας που επηρεάζει τις επιδόσεις αγορών όπως το Χονγκ Κονγκ και τη Σιγκαπούρη.

Ως μια περιοχή εξετάζεται η Μέση Ανατολή και η Αφρική όσον αφορά στις επιδόσεις των ξενοδοχείων τους. Έτσι, στην ευρεία αυτή περιοχή θετικές μεταβολές κατέγραψαν όλοι οι δείκτες, με μοχλό τις επιδόσεις των ξενοδοχείων στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και στο Κατάρ. Η πληρότητα στη Μέση Ανατολή αυξήθηκε κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες, στη Νότια Αφρική κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αντίθετα στη Βόρεια Αφρική μειώθηκε κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες.

Ευρωβαρόμετρο: Προτιμήσεις των ευρωπαίων τουριστών².

Στο τελευταίο Ευρωβαρόμετρο (Flash Eurobarometer 392) που δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 2014, παρουσιάζονται τα κύρια χαρακτηριστικά των ευρωπαίων τουριστών. Η έρευνα διεξάγεται με τη μέθοδο των ερωτηματολογίων σε πάνω από 31.000 ερωτώμενους σε 35 ευρωπαϊκές χώρες (ΕΕ-28, Τουρκία, FYROM, Ισλανδία, Νορβηγία, Μαυροβούνιο, Σερβία και Ισραήλ). Οι ερωτήσεις κατηγοριοποιούνται σε 4 μεγάλες ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τη διερεύνηση και τον προγραμματισμό των διακοπών τους το 2013. Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με την εμπειρία των διακοπών. Στην τρίτη ενότητα καταγράφεται το προφίλ των τουριστών. Στην τέταρτη ενότητα (μία μόνο ερώτηση) καταγράφονται οι παράγοντες που εμπόδισαν τους ερωτώμενους να πάνε διακοπές το 2013. Στην τελευταία ενότητα οι ερωτώμενοι απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν στον προγραμματισμό των διακοπών τους για το 2014.

Συνοπτικά τα συνολικά ευρήματα της έρευνας ανά ενότητα παρουσιάζονται παρακάτω. Οι απαντήσεις αφορούν σε άτομα που πήγαν για διακοπές τουλάχιστον μια φορά μέσα στο 2012 και έμειναν τουλάχιστον 4 νύχτες σε έναν προορισμό. Προφανώς υπάρχουν διαφοροποιήσεις όσον αφορά στην εθνικότητα των ερωτώμενων.

1. Διερεύνηση και προγραμματισμός των διακοπών το 2013

1.1 Οι λόγοι που πήγαν διακοπές το 2013

Για ακόμα μια χρονιά και το 2013 οι ερωτώμενοι επιλέγουν να πάνε διακοπές για τον ήλιο και τη θάλασσα που θα συναντήσουν σε έναν προορισμό, με ποσοστό 46%. Το ποσοστό αυτό ήταν 40% το 2012. Δεύτερος λόγος είναι η επίσκεψη σε συγγενείς και φίλους (34% έναντι 36% το 2012) και ακολουθεί το φυσικό περιβάλλον (κλίμα, βουνά, λίμνες, παραλίες κλπ.) του προορισμού (30% έναντι 26% το 2012).

1.2 Οι λόγοι που τους κάνουν να επιστρέψουν στον ίδιο προορισμό

Το 46% των ερωτηθέντων απαντά ότι επιστρέφει στον ίδιο προορισμό γιατί τους άρεσαν τα φυσικά χαρακτηριστικά, το κλίμα και γενικά οι ομορφιές του περιβάλλοντος (44% το 2012). Ακολουθεί με 33% η ποιότητα των καταλυμάτων και με 30% τα πολιτιστικά και ιστορικά αξιοθέατα. Το επίπεδο των τιμών έρχεται τέταρτο στις προτιμήσεις των ταξιδιωτών με ποσοστό 26%, όπως και το 2012.

1.3 Κύριες πηγές πληροφόρησης για τον προγραμματισμό των διακοπών το 2013

Πάνω από τους μισούς ερωτηθέντες (56%) απάντησαν ότι οι συστάσεις από φίλους και συγγενείς αποτέλεσαν την κύρια πηγή πληροφόρησής τους για την επιλογή ενός προορισμού για να περάσουν τις διακοπές τους. Δεύτερη πηγή (46%) αποτελούν οι πληροφορίες που αντλούν από το διαδίκτυο και ακολουθεί η προσωπική εμπειρία (33% έναντι 34% το 2012). Το ποσοστό των ερωτηθέντων που αντλεί τις πληροφορίες για τον προγραμματισμό των διακοπών από τα τουριστικά γραφεία/πρακτορεία περιορίστηκε

² Flash Barometer 392, "Preferences of Europeans towards tourism", February 2014.

στο 19% το 2013 από 21% που ήταν το 2012 και αποτελεί την τέταρτη πηγή πληροφόρησης.

1.4 Πώς οργάνωσαν τις διακοπές τους το 2013

Φαίνεται ότι το διαδίκτυο έχει μπει για τα καλά στη ζωή των τουριστών, καθώς το 58% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι οργάνωσαν τις διακοπές τους μέσω του internet. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2012 ήταν 53%. Μέσω κάποιου γνωστού και μέσω τουριστικού γραφείου οργάνωσε τις διακοπές του από ένα 22%.

2. Η εμπειρία των διακοπών το 2013

2.1 Ο προορισμός των διακοπών το 2013

Το 42% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι το 2013 πέρασαν τις κύριες διακοπές τους στην ίδια τους τη χώρα, ποσοστό μειωμένο κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2012. Το 38% πήγαν διακοπές σε κάποια άλλη χώρα της ΕΕ-28 (33% το 2012) και μόνο το 19% πήγε για διακοπές σε χώρα εκτός ΕΕ (17% το 2012). Οι πιο δημοφιλείς προορισμοί το 2013 παραμένουν αμετάβλητοι σε σχέση με το 2012 και είναι η Ισπανία, την οποία επισκέφτηκε το 15% των ερωτηθέντων (10% το 2013), η Γαλλία (11% έναντι 9% το 2012), η Ιταλία (10% έναντι 8% το 2012), η Γερμανία (7% έναντι 5% το 2012) και η Αυστρία (6% έναντι 4% το 2012).

2.2 Ο τύπος των διακοπών το 2013

Η επιλογή του κάθε τμήματος των διακοπών τους μεμονωμένα (εισιτήρια, ξενοδοχεία κλπ.) εξακολουθεί να αποτελεί την πιο δημοφιλή μέθοδο οργάνωσης των διακοπών των Ευρωπαίων. Το 41% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι αγόρασαν χωριστά το κάθε τμήμα των διακοπών τους, ποσοστό αυξημένο κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2012. Το 36% (33% το 2012) αγόρασε πακέτο διακοπών που δεν ήταν all inclusive και το 28% (26% το 2012) αγόρασε all inclusive πακέτο διακοπών.

2.3 Βαθμός ικανοποίησης από τις κύριες διακοπές το 2013

Οι ερωτηθέντες δήλωσαν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης για όλες τις εκφάνσεις των κύριων διακοπών τους. Σχεδόν το 96% αυτών δήλωσαν από αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι από τα φυσικά χαρακτηριστικά του τόπου των διακοπών τους, όπως το τοπίο και το κλίμα. Επίσης, το 95% δήλωσαν από αρκετά έως πολύ ικανοποιημένοι από την ασφάλεια και την ποιότητα του καταλύματός τους. Η ερώτηση για την ασφάλεια του καταλύματος περιελήφθη στο ερωτηματολόγιο για πρώτη φορά το 2013. Ο βαθμός ικανοποίησης των ερωτηθέντων για την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών, το γενικό επίπεδο των τιμών και το πόσο φιλόξενα νιώθουν στον τόπο των διακοπών τους κυμαίνεται από 86% έως 88%. Χαμηλά στην κλίμακα της ικανοποίησής τους βρίσκονται οι παρεχόμενες υπηρεσίες για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (47%).

2.4 Θέματα ασφάλειας/υγιεινής που αντιμετώπισαν κατά τις διακοπές τους το 2013

Μόνο ένα μικρό ποσοστό (6%) των ερωτηθέντων δήλωσε ότι αντιμετώπισε κάποιο πρόβλημα ασφάλειας/υγιεινής στο κατάλυμα που διέμεινε και αφορούσε κυρίως κάποια τροφική δηλητηρίαση, πέσιμο ή ατύχημα στην πισίνα.

2.5 Υποβολή παραπόνων στον τόπο διακοπών τους το 2013

Τα επίσημα παράπονα που υπέβαλε ένα πολύ μικρό ποσοστό ερωτηθέντων (4%) αφορούσαν κυρίως στα καταλύματα (41%), στις μεταφορές (22%) και στις δραστηριότητες αναψυχής (8%).

3. Το προφίλ των ταξιδιωτών το 2013

3.1 Ποσοστό ερωτηθέντων που ταξίδεψε το 2013

Συνολικά το 70% των ερωτηθέντων ταξίδεψε τουλάχιστον μία φορά μέσα στο 2013, έναντι 72% το 2012. Η Τουρκία ήταν η μόνη χώρα από τις 35 της έρευνας, στην οποία οι ερωτηθέντες σε ποσοστό 47% απάντησαν ότι δεν ταξίδεψαν το 2013 έναντι του 44% που ταξίδεψαν.

3.2 Ταξίδι διακοπών με τουλάχιστον 4 διανυκτερεύσεις το 2013

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων (57%) που ταξίδεψαν τουλάχιστον μία φορά το 2013 δήλωσαν ότι έκαναν διακοπές διάρκειας 4 - 13 διανυκτερεύσεων, ενώ σχεδόν οι μισοί (48%) δήλωσαν ότι έκαναν σύντομα ταξίδια μέχρι 3 διανυκτερεύσεις. Τέλος, το ένα τέταρτο (27%) των ερωτηθέντων πραγματοποίησαν διακοπές με περισσότερες από 13 συνεχόμενες διανυκτερεύσεις.

3.3 Τύπος καταλύματος που επέλεξαν το 2013

Όσον αφορά στον τύπο του καταλύματος, το 44% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι έμειναν σε επαγγελματικό κατάλυμα (paid accommodation) με περισσότερους από 20 επισκέπτες και ένα 40% σε ανάλογο κατάλυμα με λιγότερους από 20 επισκέπτες. Σε φίλους και συγγενείς έμεινε το 43% και σε ιδιόκτητες κατοικίες (δευτερεύουσες) έμεινε το 21%.

4. Λόγοι που τους εμπόδισαν να πάνε διακοπές το 2013

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (44%) δήλωσε ότι δεν πήγε διακοπές το 2013 για οικονομικούς λόγους. Το αντίστοιχο ποσοστό το 2012 ήταν 46%. Σε 12 χώρες τουλάχιστον το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν πήγε διακοπές το 2013 για οικονομικούς λόγους, με προεξάρχουσες την Ελλάδα (74%), την Κύπρο (69%), τη Βουλγαρία και τη Σερβία με 66%.

5. Σχέδια για διακοπές το 2014

5.1 Επιπτώσεις της οικονομικής κατάστασης για τα σχέδια διακοπών το 2014

Το 44% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θα πάει διακοπές το 2014 χωρίς να αλλάξει τα σχέδια που είχε εξαιτίας της οικονομικής κατάστασης, ενώ το 33% δήλωσε ότι θα πάει μεν διακοπές το 2014 αλλά με κάποια αλλαγή στα σχέδια. Το 11% δήλωσε ότι δεν θα πάει διακοπές το 2014. Δύο χώρες έχουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά αυτών που δεν θα πάνε διακοπές το 2014: η Τουρκία (38%) και η Ελλάδα (26%).

5.2 Διάρκεια διακοπών το 2014

Το 42% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θα κάνει διακοπές το 2014 διάρκειας 4 έως 13 συνεχόμενων διανυκτερεύσεων, ενώ το 32% σχεδιάζουν να κάνουν σύντομες διακοπές μέχρι 3 διανυκτερεύσεις. Τέλος το 20% δήλωσε ότι οι διακοπές του θα έχουν διάρκεια

μεγαλύτερη από 13 συνεχόμενες διανυκτερεύσεις. Σε σύγκριση με το 2012, τα ποσοστά της πρώτης και της τρίτης κατηγορίας παρέμειναν αμετάβλητα, ενώ αυξήθηκε κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες η δεύτερη κατηγορία των ερωτηθέντων.

5.3 Προορισμός διακοπών το 2014

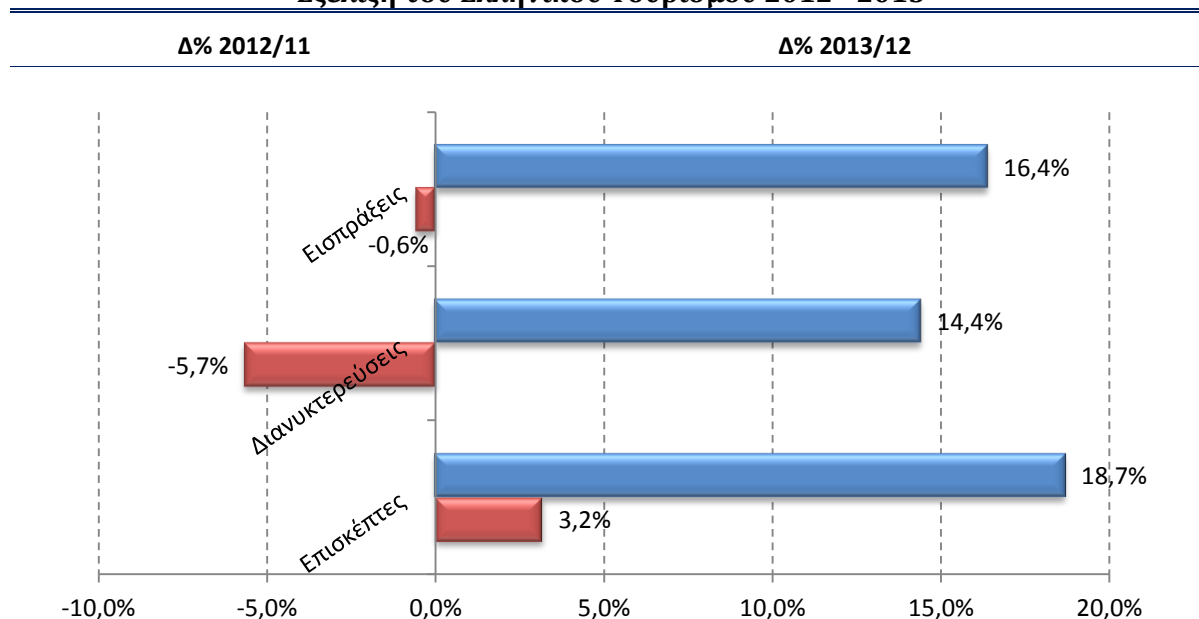
Το 50% αυτών που δήλωσαν ότι θα κάνει διακοπές το 2014 σκοπεύει να πάει σε κάποιο προορισμό μέσα στη χώρα του, ενώ το 42% αυτών σε κάποια άλλη χώρα μέσα στην ΕΕ και μόνο το 24% θα επισκεφτεί προορισμό εκτός ΕΕ. Στην Ελλάδα το 84% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι θα κάνουν διακοπές στη χώρα τους, στην Κροατία το 80% και στη Βουλγαρία το 73%. Στον αντίποδα βρίσκεται το Λουξεμβούργο, όπου μόνο το 3% των ερωτηθέντων θα κάνει διακοπές στη χώρα του, η Μάλτα (11%) και το Βέλγιο (16%).

Εξελίξεις του Ελληνικού Τουρισμού.

Η πορεία του ελληνικού τουρισμού κατά το 2013.

Το 2013 υπήρξε για την Ελλάδα μια εξαιρετικά καλή τουριστική χρονιά, καθώς οι βασικές τουριστικές μεταβλητές της κατέγραψαν διψήφια ποσοστά αύξησης, σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος³. Συγκεκριμένα, οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών αυξήθηκαν κατά 18,7%, οι διανυκτερεύσεις κατά 14,4% και οι τουριστικές εισπράξεις κατά 16,4% (περιλαμβάνονται και στοιχεία από τις κρουαζιέρες).

Διάγραμμα 2.1
Εξέλιξη του Ελληνικού Τουρισμού 2012 - 2013

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Με βάση τα στοιχεία που δημοσιοποιούν τα αεροδρόμια και η ΥΠΑ, οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών το 2013 κατέγραψαν αύξηση περίπου 11% σε σχέση με το 2012. Σε όλες τις ευρύτερες περιφέρειες της χώρας σημειώθηκε διψήφιο ποσοστό αύξησης των αφίξεων, με εξαίρεση τα αεροδρόμια στη Βόρεια Ελλάδα και στο Βόρ. Αιγαίο, όπου η αύξηση κατά μέσο όρο κυμάνθηκε από 1% - 3% περίπου.

Στο αεροδρόμιο της Καλαμάτας καταγράφηκε το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης των αεροπορικών αφίξεων (74%), οφειλόμενη στην αναβάθμιση του ξενοδοχειακού δυναμικού της Πελοποννήσου με την ίδρυση νέων, σύγχρονων τουριστικών εγκαταστάσεων στην περιοχή. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει τη σπουδαιότητα του τουρισμού στη γενικότερη ανάπτυξη μιας περιοχής. Από τα υψηλότερα ποσοστά αύξησης των αεροπορικών αφίξεων έχουν οι

³ Αναθεωρημένα στοιχεία, στα οποία έχουν ενσωματωθεί στατιστικά στοιχεία από κρουαζιέρες επιπλέον της Έρευνας Συνόρων μόνο για τη χρονική περίοδο Ιανουάριος 2012 - Δεκέμβριος 2013.

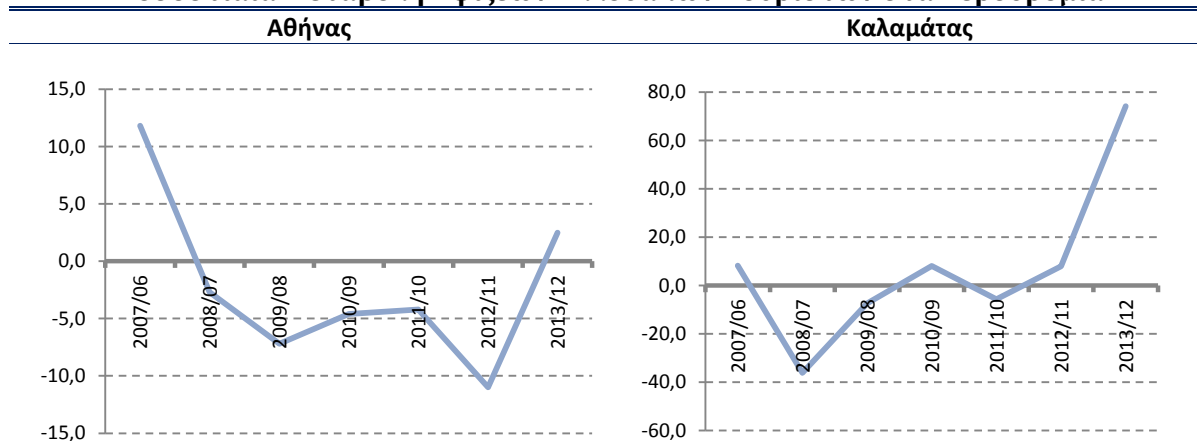
παραδοσιακοί τουριστικοί προορισμοί της χώρας, όπως η Μύκονος (26%), τα Χανιά (22%), η Σαντορίνη (20%), το Ηράκλειο (18%), η Κως (15%) και η Ρόδος (12%).

Ανάγλυφα η πορεία των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στα αεροδρόμια της Αθήνας και της Καλαμάτας απεικονίζεται στο Διάγραμμα 2.2.

Φαίνεται καθαρά πόσο βαθιά και παρατεταμένα επηρεάστηκε ο τουρισμός στην Αθήνα, τόσο από την οικονομική κρίση, όσο και από τα εγγενή προβλήματα υποβάθμισης του ιστορικού κέντρου της πρωτεύουσας. Η αντιστροφή του αρνητικού κλίματος που σημειώθηκε το 2013 πρέπει να συνεχιστεί με κάθε τρόπο και τις επόμενες χρονιές, καθώς η Αθήνα είναι προικισμένη όχι μόνο με ιστορικά, πολιτισμικά και ανθρωπογενή μνημεία, αλλά και με ένα εξαιρετικό κλίμα, που μπορεί να την καταστήσει αξιολύγυτο προορισμό στην Ανατ. Μεσόγειο.

Αντίθετα, η κίνηση στο αεροδρόμιο της Καλαμάτας δείχνει ότι ο τουρισμός στην περιοχή ανέκαμψε πολύ γρήγορα από την οικονομική κρίση του 2008-09 που έπληξε τη χώρα, αποδεικνύοντας την καταλυτική επίδραση που έχει η προσφορά αναβαθμισμένου και διαφοροποιημένου τουριστικού προϊόντος σε μια περιοχή.

Διάγραμμα 2.2
Ποσοστιαία Μεταβολή Αφίξεων Αλλοδαπών Τουριστών στα Αεροδρόμια

Πηγή: AIA/Passenger Survey, ΥΠΑ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί, ότι στο αεροδρόμιο “Ελ. Βενιζέλος” της Αθήνας η αύξηση κατά 2,5% των αφίξεων τουριστών από το εξωτερικό το 2013 σε σχέση με το 2012 ήταν το πρώτο θετικό αποτέλεσμα από το 2007. (Πίνακας 2.1).

Πίνακας 2.1
Αεροπορικές Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών
σε Επιλεγμένα Αεροδρόμια της Χώρας
Ιανουάριος - Δεκέμβριος

Αεροδρόμιο	2010	2011	2012	2013	11/10	12/11	13/12
Θεσσαλονίκη*	1.146.356	1.261.885	1.319.018	1.360.970	10,1	4,5	3,2
Καβάλα	81.461	79.474	67.925	72.635	-2,4	-14,5	6,9
(Β. Ελλάς)	1.227.817	1.341.359	1.386.943	1.433.605	9,2	3,4	3,4
Ηράκλειο*	1.934.765	2.173.276	2.114.901	2.494.924	12,3	-2,7	18,0
Χανιά	592.992	656.985	717.598	878.481	10,8	9,2	22,4
(Κρήτη)	2.527.757	2.830.261	2.832.499	3.373.405	12,0	0,1	19,1
Ρόδος	1.374.926	1.647.707	1.608.064	1.794.765	19,8	-2,4	11,6
Κως	697.324	851.930	803.188	926.666	22,2	-5,7	15,4
(Δωδεκάνησα)	2.072.250	2.499.637	2.411.252	2.721.431	20,6	-3,5	12,9
Άραξος	39.636	38.015	66.107	70.005	-4,1	73,9	5,9
Καλαμάτα	32.874	30.967	33.407	58.159	-5,8	7,9	74,1
(Πελοπόννησος)	72.510	68.982	99.514	128.164	-4,9	44,3	28,8
Κέρκυρα	729.765	789.760	868.787	943.678	8,2	10,0	8,6
Κεφαλονιά	148.811	148.768	168.357	197.856	0,0	13,2	17,5
Ζάκυνθος	420.241	448.576	424.165	488.534	6,7	-5,4	15,2
Άκτιο	143.950	143.965	142.465	154.641	0,0	-1,0	8,5
(Ιόνια Νησιά)	1.442.767	1.531.069	1.603.774	1.784.709	6,1	4,7	11,3
Μύκονος	111.289	131.003	139.963	176.227	17,7	6,8	25,9
Σαντορίνη	181.352	200.576	200.165	240.795	10,6	-0,2	20,3
(Κυκλάδες)	292.641	331.579	340.128	417.022	13,3	2,6	22,6
Σκιάθος	106.833	113.006	117.912	119.061	5,8	4,3	1,0
Μυτιλήνη	62.010	62.889	49.442	54.467	1,4	-21,4	10,2
Χίος	12.079	9.971	8.420	8.830	-17,5	-15,6	4,9
Λήμνος	5.575	7.473	7.620	9.204	34,0	2,0	20,8
Σάμος	108.933	118.219	108.157	103.559	8,5	-8,5	-4,3
(Β. Αιγαίο)	295.430	311.558	291.551	295.121	5,5	-6,4	1,2
ΣΥΝΟΛΟ	7.931.172	8.914.445	8.965.661	10.153.457	12,4	0,6	13,2
ΑΘΗΝΑ	2.996.595	2.871.526	2.555.352	2.618.370	-4,2	-11,0	2,5
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	10.927.767	11.785.971	11.521.013	12.771.827	7,9	-2,2	10,9

* Συνολικές αφίξεις από το εξωτερικό.

Πηγή: ΥΠΑ, ΔΑΑ "Ελ. Βενιζέλος", Περιφερειακά Αεροδρόμια. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Παρόλο που στο αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης η αύξηση των αφίξεων διαμορφώθηκε στο 3,2%, εντούτοις, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε. Θεσσαλονίκης, οι διανυκτερεύσεις σημείωσαν αύξηση 5,4%. Την πρώτη θέση στις διανυκτερεύσεις στη Θεσσαλονίκη εξακολουθούν να διατηρούν οι Έλληνες τουρίστες, σημειώνοντας μάλιστα άνοδο 10% το 2013 σε σχέση με το 2012. Μεγάλη αύξηση παρατηρήθηκε στις επισκέψεις των Ρώσων που κατατάσσονται στη δεύτερη θέση ανάμεσα στις είκοσι πρώτες εθνικότητες που επισκέφτηκαν τη Θεσσαλονίκη (άνοδος

51,35%), των Τούρκων (άνοδος 50,13%), των Ρουμάνων (άνοδος 57,27%) και των Πολωνών (άνοδος 53,48%).

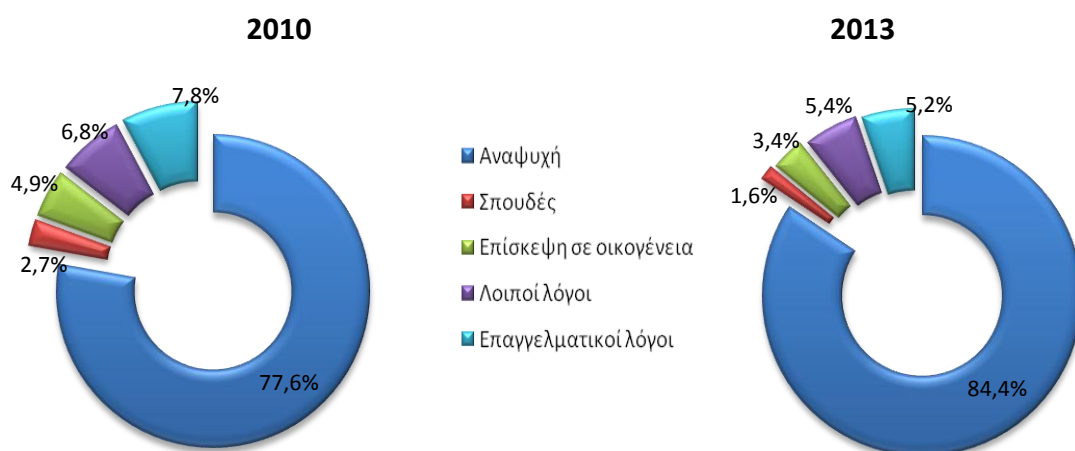
Η θετική πορεία των αφίξεων απεικονίστηκε και στις τουριστικές εισπράξεις, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 18% περίπου το 2013 σε σχέση με το 2012 (Στις εισπράξεις έχουν ενσωματωθεί στατιστικά στοιχεία από κρουαζιέρες επιπλέον της Έρευνας Συνόρων μόνο για τη χρονική περίοδο Ιανουάριος 2012 - Σεπτέμβριος 2013).

Μάλιστα, οι καθαρές εισπράξεις από τις ταξιδιωτικές υπηρεσίες καλύπτουν πάνω από το 60% του ισοζυγίου υπηρεσιών και αντισταθμίζουν πάνω από το 60% του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας.

Λόγοι επίσκεψης στην Ελλάδα.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2013 προκύπτει ότι οι εισπράξεις από τα επαγγελματικά ταξίδια εξακολουθούν να μειώνονται ως απόρροια της οικονομικής κρίσης και της προσπάθειας των επιχειρήσεων να περιορίσουν τις δαπάνες τους. Από το 2010 μέχρι το 2013 τα επαγγελματικά ταξίδια έχουν μειωθεί κατά 33%.

Διάγραμμα 2.3
Ταξιδιωτικές Εισπράξεις στην Ελλάδα κατά Λόγο Ταξιδιού
2010 & 2013

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Σημαντικά έχουν περιοριστεί και οι δαπάνες για τα ταξίδια για σπουδές, καταγράφοντας το 2013 μείωση 42% σε σχέση με το 2010. Αντίθετα, το μερίδιο των εισπράξεων από τα ταξίδια αναψυχής φαίνεται να ανακάμπτει, καθώς το 2013 αυξήθηκε κατά 8,7% σε σχέση με το 2010.

Πίνακας 2.2
Ταξιδιωτικές Εισπράξεις κατά Λόγο Ταξιδιού
(σε εκατ. ευρώ)

Περίοδος	Π ρ ο σ ω π ι κ ο ί Λ ό γ ο ι						Επαγγελ- ματικοί λόγοι	Σύνολο	% Μεταβολή ως προς το προηγού- μενο έτος
	Αναψυχή	Σπουδές	Λόγοι υγείας	Επίσκε- ψη σε οικογέν- νεια	Λοιποί λόγοι	Σύνολο προσωπι- κών λόγων			
2008	9.301,2	272,2	50,4	646,0	462,0	10.731,8	904,1	11.635,9	2,8
2009	8.336,1	306,4	40,3	546,6	472,4	9.701,9	698,4	10.400,3	-10,6
2010	7.461,8	282,1	29,8	471,6	620,4	8.865,7	745,6	9.611,3	-7,6
2011	8.446,7	223,9	35,2	489,5	596,1	9.791,3	713,14	10.504,7	9,3
2012	8.605,3	193,3	27,4	431,7	602,2	9.859,9	582,6	10.442,5	-0,6
2013	10.258,5	190,4	20,3	409,1	639,5	11.517,8	634,4	12.152,2	16,4
2010									% Μεταβολή ως προς το αντίστοιχο 3μηνο του προηγού- μενου έτους
I	135,7	53,2	7,7	71,1	60,9	328,5	148,1	476,6	
II	1.814,0	92,1	10,4	107,7	153,7	2.177,8	197,0	2.374,8	
III	4.811,7	67,5	5,1	205,8	314,2	5.404,3	247,2	5.651,5	
IV	700,4	69,3	6,7	87,1	91,6	955,1	153,3	1.108,4	
2011									
I	158,1	45,0	4,5	63,3	61,7	332,6	134,1	466,7	-2,1
II	2.091,0	74,5	7,2	110,2	151,0	2.433,9	187,2	2.621,1	10,4
III	5.437,9	53,4	15,9	225,2	279,0	6.011,5	234,5	6.245,9	10,5
IV	759,7	51,0	7,6	90,8	104,5	1.013,5	157,5	1.171,0	5,7
2012									
I	120,7	37,2	6,7	74,3	58,4	297,3	115,3	412,6	-11,6
II	2.064,3	64,0	6,4	116,0	143,7	2.394,4	151,3	2.545,7	-2,9
III	5.685,2	47,1	6,8	175,2	308,5	6.222,8	178,7	6.401,5	2,5
IV	735,1	45,0	7,5	66,2	91,6	945,5	137,3	1.082,7	-7,5
2013									
I	139,4	29,1	2,7	50,3	63,7	285,2	116,6	401,8	-2,6
II	2.582,7	73,8	4,7	105,1	144,7	2.911,0	162,9	3.073,9	20,7
III	6.589,6	41,7	9,1	170,1	328,6	7.139,1	204,2	7.343,3	14,7
IV	946,8	45,8	3,9	83,6	102,5	1.182,6	150,6	1.333,2	23,1

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Αφίξεις αλλοδαπών ανά χώρα προέλευσης.

Το 2013 ήταν μια ιδιαίτερα καλή χρονιά για τον ελληνικό τουρισμό. Όπως είχε ήδη φανεί από την έναρξη της τουριστικής περιόδου, οι αφίξεις άγγιξαν τα 18 εκατ. τουρίστες, αυξημένες κατά 15,4% σε σχέση με το 2012 (χωρίς τις κρουαζιέρες). Με εξαίρεση τις αφίξεις από τα κράτη της Αφρικής, των οποίων άλλωστε ο απόλυτος αριθμός είναι μικρός, αύξηση των αφίξεων παρατηρήθηκε από όλες τις επιμέρους περιοχές του κόσμου.

Από τις χώρες της Ευρώπης σημειώθηκε σημαντική αύξηση των αφίξεων της τάξης του 14% περίπου το 2013 σε σχέση με το 2012, όταν το 2012 σε σχέση με το 2011 είχε σημειωθεί μείωση 5,5% περίπου.

Πίνακας 2.3
Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών στην Ελλάδα από Επιλεγμένες Χώρες
Πρόέλευσης

ΧΩΡΕΣ	2011	2012	2013	Δ% 2012/11	Δ% 2013/12
I. ΕΥΡΩΠΗ	14.651.513	13.851.064	15.788.397	-5,4%	13,9%
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	10.698.013	9.791.909	10.525.226	-8,5%	7,5%
Αυστρία	310.358	236.416	236.477	-23,8%	0,0%
Γαλλία	1.149.388	977.376	1.152.217	-15,0%	17,9%
Γερμανία	2.240.481	2.108.787	2.267.546	-5,9%	7,5%
Ην. Βασίλειο	1.758.093	1.920.794	1.846.333	9,3%	-3,9%
Ισπανία	154.774	155.722	91.988	0,6%	-40,9%
Ιταλία	938.232	848.073	964.314	-9,6%	13,7%
Ολλανδία	560.723	478.483	580.867	-14,7%	21,4%
Πολωνία	450.618	254.682	385.474	-43,5%	51,4%
Πορτογαλία	34.642	20.483	13.304	-40,9%	-35,1%
Ρουμανία	223.699	230.396	278.873	3,0%	21,0%
Σουηδία	333.906	319.756	368.834	-4,2%	15,3%
Τσεχία	309.062	289.034	286.974	-6,5%	-0,7%
Φινλανδία	167.632	154.134	139.341	-8,1%	-9,6%
Ελβετία	361.405	299.619	346.518	-17,1%	15,7%
Νορβηγία	226.627	294.114	264.816	29,8%	-10,0%
Ρωσία	738.927	874.787	1.352.901	18,4%	54,7%
II. ΑΣΙΑ	882.643	937.050	1.213.148	6,2%	29,5%
Ιαπωνία	10.125	8.841	13.141	-12,7%	48,6%
Κίνα	15.838	12.203	24.040	-23,0%	97,0%
Ισραήλ	226.110	207.711	212.466	-8,1%	2,3%
Τουρκία	552.090	602.306	831.113	9,1%	38,0%
III. ΚΡΑΤΗ ΑΦΡΙΚΗΣ	38.450	37.411	30.905	-2,7%	-17,4%
Αίγυπτος - Σουδάν	4.675	4.724	4.038	1,0%	-14,5%
Νοτιοαφρ. Ένωση	21.981	19.686	17.644	-10,4%	-10,4%
IV. ΑΜΕΡΙΚΗ	719.661	558.728	754.488	-22,4%	35,0%
Βραζιλία	52.118	31.125	27.355	-40,3%	-12,1%
Η.Π.Α.	484.708	373.831	466.520	-22,9%	24,8%
Καναδάς	142.287	102.694	186.701	-27,8%	81,8%
V. ΩΚΕΑΝΙΑ	134.979	133.368	142.642	-1,2%	7,0%
Αυστραλία	115.902	117.852	129.112	1,7%	9,6%
VI. ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ^(*)	16.427.247	15.517.622	17.919.580	-5,5%	15,5%

(*) Χωρίς αφίξεις με κρουαζιέρες.

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ, Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

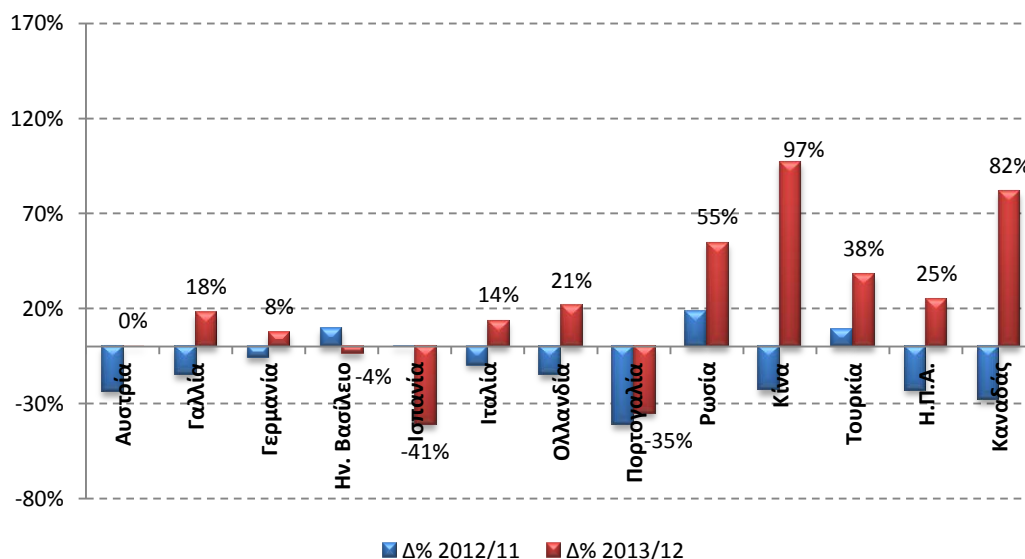
Ο ρυθμός μεταβολής των αφίξεων από τις ευρωπαϊκές χώρες παρουσιάζει όμως σημαντικές διακυμάνσεις. Έτσι, οι αφίξεις από τη Ρωσία σημείωσαν αύξηση 55% περίπου, από τη Πολωνία 51%, ενώ από την Ισπανία και την Πορτογαλία οι αφίξεις κατέγραψαν μείωση 41% και 35%, αντίστοιχα. Η εξέλιξη αυτή φανερώνει ότι στις χώρες που επλήγησαν περισσότερο από την οικονομική κρίση και εφάρμοσαν πολιτικές λιτότητας οι κάτοικοι περιόρισαν τα ταξίδια τους προς το εξωτερικό.

Ο αριθμός των κινέζων τουριστών στη χώρα μας το 2013 (παρόλο που σε απόλυτους αριθμούς είναι αρκετά μικρός) σχεδόν διπλασιάστηκε σε σχέση με το 2012, καταγράφοντας αύξηση 97% περίπου. Αύξηση κατά 38% παρουσίασε επίσης ο αριθμός των τούρκων τουριστών που επισκέφτηκαν τη χώρα μας το 2013 σε σχέση με το 2012.

Τέλος, σχεδόν διπλασιάστηκε (+82%) ο αριθμός των τουριστών από τον Καναδά το 2013 σε σχέση με το 2012 ενώ από τις ΗΠΑ η αύξηση των αφίξεων ήταν της τάξης του 25%.

Η δυναμική αυτή του ελληνικού τουρισμού, παρόλο που θα μπορούσε να θεωρηθεί, εν μέρει, ως συγκυριακό φαινόμενο, λόγω της αστάθειας που υπάρχει στις γειτονικές μεσογειακές χώρες, όπως Τουρκία, Αίγυπτο κλπ., αποδεικνύει για άλλη μια φορά την ανθεκτικότητα και τη σπουδαιότητα του τομέα. Εναπόκειται, τόσο στις αρμόδιες τουριστικές αρχές με την κατάλληλη πολιτική, όσο και στους επιχειρηματίες του κλάδου, να διατηρήσουν αυτή τη δυναμική και για τα επόμενα χρόνια.

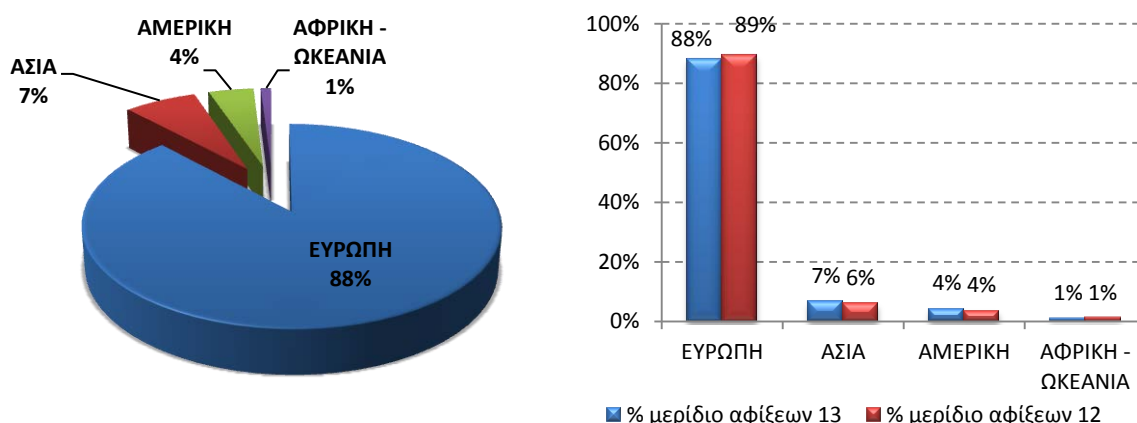
Διάγραμμα 2.4
Αφίξεις Αλλοδαπών Τουριστών στην Ελλάδα
(% μεταβολή 2012/11 & 2013/12)

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ., Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η Ευρώπη εξακολουθεί και το 2013 παραμένει η κύρια πηγή προέλευσης αλλοδαπών τουριστών στη χώρα μας, με ποσοστό 88%. Το μερίδιό της, όμως, το 2013 κατέγραψε μια μικρή μείωση σε σχέση με το 2012, ενώ αντίθετα αυξήθηκε το μερίδιο των τουριστών από τις χώρες της Ασίας. Τα μερίδια από τις υπόλοιπες περιοχές παρέμειναν αμετάβλητα σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 2.5
Εξέλιξη Μεριδίων Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα ανά Περιοχή (%)
2013 **Δ% μερίδιου αφίξεων**

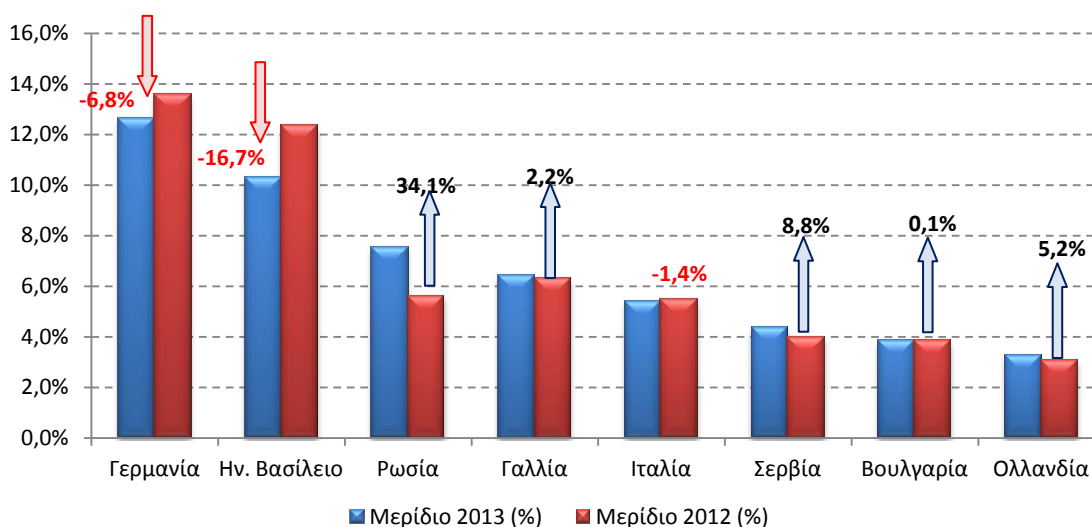

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ., Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Όσον αφορά στους τουρίστες από τις επιμέρους ευρωπαϊκές χώρες, οι Γερμανοί εξακολουθούν να έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο ως ποσοστό του εισερχόμενου τουρισμού (12,7%) με δεύτερους τους Βρετανούς (10,3%). Τα μερίδια, όμως, και των δύο αυτών εθνικοτήτων παρουσίασαν σημαντική μείωση το 2013 σε σχέση με το 2012. Τη μεγαλύτερη μείωση (-16,7%) κατέγραψαν οι Βρετανοί και ακολούθησαν οι Γερμανοί με μείωση της τάξης του 6,8% περίπου. Οι γάλλοι τουρίστες αποτελούν το 6,4%, οι Ιταλοί το 5,4% του εισερχόμενου τουρισμού στην Ελλάδα. Οι τουρίστες από τη Σερβία και τη Βουλγαρία κατέχουν το 4,9% και 4,4%, αντίστοιχα, στο σύνολο του εισερχόμενου τουρισμού. Τα μερίδια των τουριστών από τις υπόλοιπες χώρες είναι μικρότερα από το 4%. Της Πολωνίας, της Σουηδίας και του Βελγίου κυμαίνονται στο 2%, της Αυστρίας είναι 1,3%, της Ισπανίας 0,5%.

Η εξέλιξη των 8 μεγαλύτερων μεριδίων των αφίξεων των τουριστών από ευρωπαϊκές χώρες απεικονίζονται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 2.6
Μερίδια Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα από Επιλεγμένες Ευρωπαϊκές Χώρες
 (Δ%)

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ., Έρευνα Συνόρων της Τράπεζας της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ταξιδιωτική δαπάνη και μέση διάρκεια παραμονής.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ετήσιας έρευνας συνόρων που διεξάγει η Τράπεζα της Ελλάδας, η μέση δαπάνη ανά ταξίδι αλλοδαπού τουρίστα το 2013 αυξήθηκε κατά 1,2% σε σχέση με το 2012 και έφτασε τα 653,0 €. Παραμένει όμως 10,5% κάτω από τα επίπεδα του 2008 που ήταν 730 ευρώ (Πίνακας 2.4)⁴.

Πίνακας 2.4
Ταξιδιωτική Δαπάνη μη Κατοίκων στην Ελλάδα(*)

Έτος	Δαπάνη ανά ταξίδι (€)	Δαπάνη ανά διανυκτέρευση (€)	Μέση διάρκεια παραμονής
2008	730,0	76,3	9,6
2009	697,3	73,5	9,5
2010	640,4	68,6	9,3
2011	639,5	69,6	9,2
2012	646,0	71,1	9,1
2013	653,3	73,1	8,9

(*) Δεν περιλαμβάνονται δαπάνες από κρουαζιέρες εκτός της Έρευνας Συνόρων.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

⁴ Αν για τα έτη 2012 και 2013 περιληφθούν δαπάνες από κρουαζιέρες (εκτός της Έρευνας Συνόρων) η εικόνα εμφανίζεται διαφορετική. Η δαπάνη ανά ταξίδι το 2012 γίνεται 616,20 € και 604,20€ το 2013. Η συρρίκνωση αυτή της μέσης δαπάνης (που επηρεάζει αντίστοιχα και τη δαπάνη ανά διανυκτέρευση) οφείλεται στο γεγονός ότι η δαπάνη των ταξιδιωτών με κρουαζιέρες είναι πάρα πολύ χαμηλή ενώ αντίθετα ο αριθμός τους σχετικά μεγάλος (περίπου 3 εκατ.) με αποτέλεσμα να επιδρά αρνητικά στη διαμόρφωση του μέσου όρου.

Παρά τη μεγάλη αύξηση των αφίξεων και των εισπράξεων το 2013, η μέση ημερήσια δαπάνη το 2013 αυξήθηκε μόνο κατά 2,7% φτάνοντας τα 73,1 €, χαμηλότερη κατά 4,3% από την αντίστοιχη δαπάνη του 2008 που ήταν 76,3 €. Η μέση διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα εξακολουθεί να μειώνεται συνεχώς από το 2008. Από 9,6 ημέρες που ήταν το 2008 έχει μειωθεί σε 8,9 το 2013 (Πιν. 2.4).

Από τις χώρες της ΕΕ το 2013 τη μεγαλύτερη ταξιδιωτική δαπάνη έχουν οι αυστριακοί τουρίστες με 898 ευρώ κατά ταξίδι και ακολουθούν οι Γερμανοί με 838 € κατά ταξίδι. Τη μεγαλύτερη διάρκεια παραμονής όμως έχουν οι γερμανοί τουρίστες με 12,8 διανυκτερεύσεις και ακολουθούν οι άγγλοι με 10,2 διανυκτερεύσεις.

Από τις υπόλοιπες εκτός ΕΕ χώρες οι Καναδοί είναι αυτοί έχουν την υψηλότερη δαπάνη κατά ταξίδι (1.388€), με τους τουρίστες από τη Βραζιλία (1.387€) και την Αυστραλία (1.370€) να βρίσκονται στη δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα. Οι Καναδοί μένουν τις περισσότερες μέρες στην Ελλάδα με 14,6 διανυκτερεύσεις και ακολουθούν οι Αυστραλοί με 12,2, γεγονός που ερμηνεύεται και από τη μεγάλη απόσταση που τους χωρίζει από την Ελλάδα.

Πίνακας 2.5
Βασικά Τουριστικά Μεγέθη από Επιλεγμένες Χώρες Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα, 2013

Χώρα Προέλευσης	Δαπάνες	Διανυκτερεύσεις	Επισκέπτες	Δαπάνη κατά ταξίδι (€)	Δαπάνη κατά Διανυκτέρευση (€)	Μέση διάρκεια παραμονής (αριθμός διαν/σεων)
Αυστρία	212.386.612	2.422.484	236.477	898,1	87,7	10,2
Γερμανία	1.900.354.430	28.950.232	2.267.546	838,1	65,6	12,8
Βέλγιο	283.242.105	3.312.299	344.553	822,1	85,5	9,6
Γαλλία	905.494.669	11.420.304	1.152.217	785,9	79,3	9,9
Ην. Βασίλειο	1.354.724.581	18.606.794	1.846.333	733,7	72,8	10,1
Ιαπωνία	11.287.317	104.332	13.141	858,9	108,2	7,9
Βραζιλία	37.939.399	206.512	27.355	1.386,9	183,7	7,5
Καναδάς	259.188.391	2.725.708	186.701	1.388,3	95,1	14,6
Αυστραλία	176.828.999	1.655.842	129.112	1.369,6	106,8	12,8
ΗΠΑ	568.590.588	5.684.111	466.520	1.218,8	100,0	12,2
Ρωσία	1.338.552.651	14.320.123	1.352.901	989,4	93,5	10,6
Κίνα	20.919.679	172.142	24.040	870,2	121,5	7,2

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος & QUANTOS S.A. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Περιφερειακή κατανομή της τουριστικής δαπάνης για το έτος 2013.

Στα ακόλουθα παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της Έρευνας Περιφερειακής Κατανομής της Ετήσιας Τουριστικής Δαπάνης («Έρευνα του ΞΕΕ») για το 2013. Στους Πίνακες 2.6-2.7 καταγράφονται τα βασικά στατιστικά του εισερχόμενου τουρισμού για το 2013. Ο Πίνακας 2.6 καταγράφει την κατανομή των αφίξεων, των διανυκτερεύσεων και των δαπανών που ανά διοικητική περιφέρεια της χώρας καθώς και τα αντίστοιχα μερίδια κάθε περιφέρειας επί του συνόλου της επικράτειας. Για παράδειγμα, παρατηρούμε ότι στην περιφέρεια Κρήτης αφίχθησαν 3.606.442 τουρίστες, μέγεθος το οποίο αντιστοιχεί στο 20,1% των συνολικών αφίξεων στην χώρα, ενώ στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου δαπανήθηκαν περίπου 3,49 δις. Ευρώ, μέγεθος το οποίο αντιστοιχεί στο 29,8% των συνολικών δαπανών της επικράτειας.

Πίνακας 2.6.- Περιφερειακά Στατιστικά Εισερχόμενου Τουρισμού, 2013

Περιφέρεια	Αφίξεις	% Αφίξεων	Διανυκτερεύσεις	% Διανυκτερεύσεων	Δαπάνες (δισ €)	% Δαπανών
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	1.154.977	6,4%	8.200.196	5,1%	0,45	3,9%
Κεντρ. Μακεδονία	4.351.570	24,3%	28.902.883	18,0%	1,46	12,5%
Δυτ. Μακεδονία	187.159	1,0%	2.159.987	1,3%	0,09	0,8%
Ήπειρος	519.242	2,9%	2.260.319	1,4%	0,19	1,6%
Θεσσαλία	384.487	2,1%	2.928.679	1,8%	0,15	1,3%
Ιόνια Νησιά	1.787.563	10,0%	17.090.069	10,7%	1,18	10,1%
Δυτική Ελλάδα	291.057	1,6%	1.841.765	1,1%	0,11	0,9%
Στερεά Ελλάδα	266.620	1,5%	1.414.083	0,9%	0,11	0,9%
Πελοπόννησος	453.391	2,5%	3.899.772	2,4%	0,24	2,0%
Αττική	2.453.361	13,7%	15.013.627	9,4%	1,28	10,9%
Βόρειο Αιγαίο	101.829	0,6%	1.300.806	0,8%	0,07	0,6%
Νότιο Αιγαίο	4.137.050	23,1%	39.535.988	24,7%	3,49	29,8%
Κρήτη	3.606.442	20,1%	35.702.526	22,3%	2,89	24,7%
Σύνολο Επικράτειας	17.919.581	100,0%	160.250.701	100,0%	11,71	100,0%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στον Πίνακα 2.7 καταγράφονται οι δαπάνες ανά επίσκεψη, οι δαπάνες ανά διανυκτέρευση και οι ημέρες διαμονής ανά διοικητική περιφέρεια της χώρας καθώς και την ποσοστιαία απόκλιση αυτών των μεγεθών από τον μέσο όρο της επικράτειας. Για παράδειγμα, παρατηρούμε ότι στην περιφέρεια Αττικής κάθε τουρίστας δαπανά κατά μέσο όρο 519,8 ευρώ κατά την διάρκεια της επίσκεψής του, μέγεθος το οποίο είναι κατά 20,43% μικρότερο από το ποσό που κατά μέσο όρο δαπανά ένας τουρίστας που επισκέπτεται την χώρα, ενώ στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων κάθε επισκέπτης διανυκτερεύει για κατά μέσο όρο 9,6 ημέρες, μέγεθος το οποίο είναι κατά 6,91% μεγαλύτερο από το μέσο όρο των διανυκτερεύσεων ενός τουρίστα στη χώρα.

Πίνακας 2.7.- Περιφερειακά Στατιστικά Εισερχόμενου Τουρισμού, 2013

Περιφέρεια	Δαπάνες ανά επίσκεψη (€)	%	Δαπάνες ανά Διανυκτέ- ρευση	%	Ημέρες διαμονής	%
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	390,3	-40,26%	55,0	-24,75%	7,1	-20,61%
Κεντρ. Μακεδονία	336,4	-48,51%	50,6	-30,67%	6,6	-25,73%
Δυτ. Μακεδονία	493,9	-24,41%	42,8	-41,42%	11,5	29,05%
Ήπειρος	369,9	-43,37%	85,0	16,33%	4,4	-51,32%
Θεσσαλία	387,6	-40,67%	50,9	-30,34%	7,6	-14,82%
Ιόνια Νησιά	659,8	0,99%	69,0	-5,54%	9,6	6,91%
Δυτική Ελλάδα	380,5	-41,75%	60,1	-17,68%	6,3	-29,24%
Στερεά Ελλάδα	406,7	-37,74%	76,7	4,97%	5,3	-40,69%
Πελοπόννησος	523,1	-19,92%	60,8	-16,74%	8,6	-3,82%
Αττική	519,8	-20,43%	84,9	16,28%	6,1	-31,57%
Βόρειο Αιγαίο	671,9	2,85%	52,6	-28,00%	12,8	42,85%
Νότιο Αιγαίο	842,9	29,03%	88,2	20,74%	9,6	6,86%
Κρήτη	801,9	22,75%	81,0	10,88%	9,9	10,70%
Σύνολο Επικράτειας	653,3	0,00%	73,1	0,00%	8,9	0,00%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ο Πίνακας 2.8 καταγράφει την κατάταξη των δεκατριών διοικητικών περιφερειών της χώρας ως προς τις αφίξεις, τις διανυκτερεύσεις, τις δαπάνες, τις δαπάνες ανά επίσκεψη, τις δαπάνες ανά διανυκτέρευση και τις ημέρες διαμονής των τουριστών της χώρας οι οποίοι δηλώνουν ως μόνιμο τόπο διαμονής χώρα του εξωτερικού. Συνεπώς, παρατηρούμε ότι η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου κατατάσσεται πρώτη ανάμεσα στις δεκατρείς περιφέρειες της χώρας ως προς τις διανυκτερεύσεις, τις δαπάνες, τις δαπάνες ανά επίσκεψη και τις δαπάνες ανά διανυκτέρευση, ενώ οι περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Βορείου Αιγαίου κατατάσσονται πρώτες ως προς τις αφίξεις και τις ημέρες διαμονής, αντιστοίχως. Η περιφέρεια της Κρήτης κατατάσσεται πρώτη ως προς τις διανυκτερεύσεις, τις δαπάνες και τις δαπάνες ανά επίσκεψη και τρίτη ως προς τις αφίξεις και τις ημέρες διαμονής. Η περιφέρεια Αττικής κατατάσσεται τρίτη ως προς τις δαπάνες ανά διανυκτέρευση, τέταρτη ως προς τις αφίξεις και τις δαπάνες, ενώ βρίσκεται χαμηλά (στην ενδέκατη θέση) ως προς τις ημέρες διαμονής. Αξιοσημείωτη είναι η δεύτερη θέση που καταλαμβάνει η Ήπειρος ως προς τις δαπάνες ανά διανυκτέρευση αλλά, ωστόσο, καταλαμβάνει την τελευταία θέση ως προς τις ημέρες διαμονής. Στην τελευταία θέση ως προς τον αριθμό αφίξεων, διανυκτερεύσεων και δαπανών βρίσκεται η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, ενώ στην τελευταία θέση ως προς τις δαπάνες ανά επίσκεψη και τις δαπάνες ανά διανυκτέρευση βρίσκονται οι περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Δυτικής Μακεδονίας, αντίστοιχα.

Πίνακας 2.8.- Κατάταξη Περιφερειών ως προς τα Στατιστικά του Εισερχόμενου Τουρισμού, 2013

Περιφέρεια	Αφίξεις	Διανυκτε- ρεύσεις	Δαπάνες	Δαπάνες ανά επίσκεψη (€)	Δαπάνες ανά Διανυκτέ- ρευση (€)	Ημέρες διαμονής
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	6	6	6	9	9	8
Κεντρ. Μακεδονία	1	3	3	13	12	9
Δυτ. Μακεδονία	12	10	12	7	13	2
Ήπειρος	7	9	8	12	2	13
Θεσσαλία	9	8	9	10	11	7
Ιόνια Νησιά	5	4	5	4	6	4
Δυτική Ελλάδα	10	11	10	11	8	10
Στερεά Ελλάδα	11	12	11	8	5	12
Πελοπόννησος	8	7	7	5	7	6
Αττική	4	5	4	6	3	11
Βόρειο Αιγαίο	13	13	13	3	10	1
Νότιο Αιγαίο	2	1	1	1	1	5
Κρήτη	3	2	2	2	4	3

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Διάρθρωση της Τουριστικής Δαπάνης ανά Κατηγορία Δαπανών και Τύπο Καταλύματος για το έτος 2013 .

Στα ακόλουθα παρουσιάζουμε την διάρθρωση των δαπανών που έγιναν από μόνιμους κατοίκους της αλλοδαπής αποκλειστικά στην Ελλάδα. Δηλαδή, σε ό,τι ακολουθεί δεν λαμβάνονται υπόψη οι δαπάνες που έκαναν οι επισκέπτες για το ταξίδι τους πριν έρθουν στην χώρα. Ο Πίνακας 2.9 δείχνει πώς κατανέμεται η τουριστική δαπάνη στις κατηγορίες Διαμονή, Εστιατόρια και Μπαρ, Μετακινήσεις, Αγορές και Άλλες Δαπάνες, Ψυχαγωγικές, Πολιτιστικές και Άλλες Δραστηριότητες, και Άγνωστες δαπάνες. Καταρχήν, παρατηρούμε ότι το ύψος των δαπανών που έγιναν αποκλειστικά στην Ελλάδα είναι 7,72 δις. Ευρώ, ενώ το μεγαλύτερο μέρος αυτής της δαπάνης (περίπου 70%) απορροφούν οι δαπάνες για Διαμονή, για Εστιατόρια και Μπαρ και για Αγορές και Άλλες Δαπάνες. Περίπου το 11,7% των δαπανών αφορούν στις Μετακινήσεις, ενώ μόλις το 5,2% των δαπανών πηγαίνει για Ψυχαγωγικές και Πολιτιστικές Δραστηριότητες.

Πίνακας 2.9.- Διάρθρωση Δαπανών ανά Κατηγορία, 2013

Κατηγορία Δαπάνης	% δαπανών
Διαμονή	24,2%
Εστιατόρια - Μπαρ	22,1%
Μετακινήσεις	11,7%
Αγορές και Άλλες Δαπάνες	23,4%
Ψυχαγωγικές, Πολιτιστικές και Άλλες Δραστηριότητες	5,2%
Άγνωστο	13,3%
Σύνολο Δαπανών στην Ελλάδα (σε δις €)	7,72

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ο Πίνακας 2.10 καταγράφει την διάρθρωση των δαπανών που έγιναν στην Ελλάδα ανά τύπο καταλύματος που χρησιμοποιήσαν οι επισκέπτες. Όπως παρατηρούμε, το μεγαλύτερο μερίδιο των δαπανών (περίπου 56,8%) προέρχεται από επισκέπτες οι οποίοι διέμειναν σε ξενοδοχείο ή ξενοδοχειακό συγκρότημα, ενώ μόλις το 12,1% των δαπανών προέρχονται από επισκέπτες οι οποίοι διέμειναν σε Ενοικιαζόμενα δωμάτια, διαμερίσματα ή σπίτι. Τέλος, το υπόλοιπο 31,1% των δαπανών προέρχεται από επισκέπτες οι οποίοι χρησιμοποίησαν κάποιο άλλο τύπο καταλύματος ή δεν δήλωσαν τον τύπο καταλύματος που χρησιμοποίησαν.

Πίνακας 2.10.- Διάρθρωση Δαπανών ανά Τύπο Καταλύματος, 2013

Κατηγορία Δαπάνης	Δαπάνη (σε δις €)	% δαπανών
Ξενοδοχείο, ξενοδοχειακό συγκρότημα	4,38	56,8%
Ενοικιαζόμενα δωμάτια, διαμερίσματα, σπίτι	0,93	12,1%
Άλλος τύπος καταλύματος / Αγνώστου τύπου διανυκτέρευση	2,40	31,1%
Σύνολο Δαπανών	7,72	100%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ο Πίνακας 2.11 δείχνει πώς κατανέμονται οι δαπάνες των επισκεπτών στις διάφορες κατηγορίες ανά διοικητική περιφέρεια της χώρας. Παρατηρούμε ότι για Διαμονή δαπανούν συγκριτικά περισσότερα οι επισκέπτες της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, ενώ το μικρότερο μερίδιο δαπάνης για Διαμονή καταγράφεται στη Δυτική Μακεδονία. Το μεγαλύτερο μερίδιο δαπάνης για Εστιατόρια και Μπαρ καταγράφεται στα Ιόνια Νησιά και το μικρότερο στην Ήπειρο. Το μεγαλύτερο μερίδιο δαπάνης για Μετακινήσεις ξοδεύουν οι επισκέπτες της Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και το μικρότερο οι επισκέπτες της περιφέρειας Ιονίων Νήσων. Το μεγαλύτερο μερίδιο δαπάνης για Αγορές και Άλλες Δαπάνες καταγράφεται στην περιφέρεια

Ηπείρου και το μικρότερο στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου. Τέλος, το μεγαλύτερο μερίδιο δαπάνης για Ψυχαγωγικές, Πολιτιστικές και Άλλες Δραστηριότητες καταγράφεται στην Κρήτη και το μικρότερο στην Ήπειρο.

Πίνακας 2.11.- Περιφερειακή Διάρθρωση Δαπανών ανά Κατηγορία, 2013

Περιφέρεια	Σύνολο Δαπάνης	Διαμονή	Εστιατόρια και Μπαρ	Μετακινήσεις	Αγορές και Άλλες Δαπάνες	Ψυχαγωγία	Άγνωστο
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	373.522.493,2	16,61%	19,35%	20,07%	30,93%	3,92%	9,12%
Κεντρ. Μακεδονία	1.183.793.200,5	17,25%	19,74%	11,07%	34,17%	3,27%	14,50%
Δυτ. Μακεδονία	73.430.286,3	11,40%	15,59%	14,26%	45,21%	4,22%	9,32%
Ήπειρος	165.656.684,1	12,75%	14,57%	16,87%	46,27%	2,36%	7,18%
Θεσσαλία	113.181.275,8	21,55%	22,30%	13,69%	27,04%	4,11%	11,31%
Ιόνια Νησιά	745.345.801,6	26,82%	25,91%	9,38%	19,23%	5,42%	13,25%
Δυτική Ελλάδα	82.447.452,7	22,42%	20,84%	14,30%	25,31%	4,98%	12,16%
Στερεά Ελλάδα	71.604.411,2	22,56%	21,29%	12,45%	23,97%	5,78%	13,96%
Πελοπόννησος	164.160.688,3	25,64%	23,01%	13,32%	20,88%	4,65%	12,50%
Αττική	937.612.168,5	22,75%	22,18%	15,44%	23,56%	5,08%	10,98%
Βόρειο Αιγαίο	49.344.788,2	26,24%	22,62%	14,23%	20,26%	4,59%	12,07%
Νότιο Αιγαίο	2.058.338.682,1	28,48%	23,42%	10,01%	18,18%	5,82%	14,09%
Κρήτη	1.699.325.640,7	27,01%	22,19%	10,18%	19,31%	6,32%	14,99%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Τέλος, ο Πίνακας 2.12 καταγράφει την διάρθρωση των δαπανών ανά τύπο καταλύματος που χρησιμοποίησαν οι επισκέπτες σε κάθε διοικητική περιφέρεια της χώρας. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μερίδιο δαπανών από επισκέπτες που διέμειναν σε Ξενοδοχείο καταγράφεται στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και το μικρότερο στην περιφέρεια Ηπείρου, ενώ το μεγαλύτερο μερίδιο δαπανών από επισκέπτες που διέμειναν σε Ενοικιαζόμενα Δωμάτια ή Διαμερίσματα καταγράφεται στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων και το μικρότερο στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Πίνακας 2.12.- Περιφερειακή Διάρθρωση Δαπανών ανά τύπο Καταλύματος, 2013

Περιφέρεια	Σύνολο Δαπάνης	Ξενοδοχείο	Ενοικιαζόμενα	Άλλο
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	373.522.493,2	31,53%	8,44%	60,03%
Κεντρ. Μακεδονία	1.183.793.200,5	34,14%	12,57%	53,30%
Δυτ. Μακεδονία	73.430.286,3	34,33%	3,99%	61,67%
Ήπειρος	165.656.684,1	21,57%	9,50%	68,94%
Θεσσαλία	113.181.275,8	40,66%	12,86%	46,47%
Ιόνια Νησιά	745.345.801,6	58,24%	19,20%	22,55%
Δυτική Ελλάδα	82.447.452,7	41,82%	11,94%	46,24%
Στερεά Ελλάδα	71.604.411,2	50,55%	9,57%	39,89%
Πελοπόννησος	164.160.688,3	47,94%	10,97%	41,10%
Αττική	937.612.168,5	48,84%	8,52%	42,65%
Βόρειο Αιγαίο	49.344.788,2	45,71%	11,57%	42,73%
Νότιο Αιγαίο	2.058.338.682,1	71,85%	11,45%	16,70%
Κρήτη	1.699.325.640,7	71,27%	13,01%	15,72%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Οι εξελίξεις στην Ελλάδα και τις ανταγωνίστριες χώρες.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως (βλ. Διάγρ. 1.1), στις χώρες της μεσογειακής Ευρώπης οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 6,1% το 2013 σε σχέση με το 2012, ενώ η αύξηση το 2012 σε σχέση με το 2011 ήταν μόνο 2%. Με εξαίρεση την Κύπρο, οι κύριες ανταγωνίστριες χώρες της Ελλάδας πέτυχαν θετικούς ρυθμούς αύξησης των αφίξεων το 2013 σε σχέση με το 2012, χωρίς όμως να καταφέρουν να ξεπεράσουν το ποσοστό της Ελλάδας που ήταν 15,3%.

Πίνακας 2.13
Εξέλιξη Αλλοδαπού Τουρισμού στην Ελλάδα και τις Ανταγωνίστριες Χώρες
% Μεταβολή

Χώρα	Περίοδος	Αφίξεις			Τουριστικές Εισπράξεις			
		2011/10	2012/11	2013/12	Περίοδος	2011/10	2012/11	2013/12
ΕΛΛΑΔΑ ⁽¹⁾	Ιαν.- Δεκ.	9,6	-5,6	15,5	Ιαν.- Δεκ.	9,3	-4,2	17,2
Ιταλία	Ιαν.- Δεκ.	5,2	0,6	2,7	Ιαν.- Δεκ.	6,5	3,2	3,1
Ισπανία	Ιαν.- Δεκ.	7,6	1,6	5,3	Ιαν.- Δεκ.	8,6	1,2	3,8
Πορτογαλία ⁽²⁾	Ιαν.- Δεκ.	11,1	3,9	8,0	Ιαν.- Δεκ.	7,2	5,6	7,5
Κροατία ⁽²⁾	Ιαν.- Δεκ.	7,4	5,1	3,8	Ιαν.- Δεκ.	6,2	3,7	4,9
Κύπρος	Ιαν.- Δεκ.	10,1	3,0	-2,4	Ιαν.- Δεκ.	12,9	10,2	8,0
Τουρκία	Ιαν.- Δεκ.	9,9	1,0	9,8	Ιαν.- Δεκ.	9,1	2,4	10,9

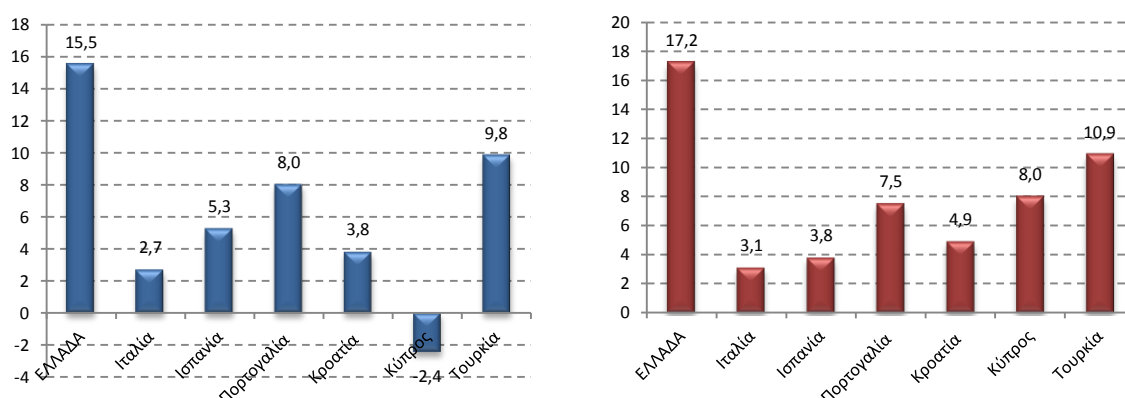
(1) Δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από κρουαζιέρες.

(2) Αφορά διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Πηγή: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Κεντρικές Τράπεζες των χωρών.

Τα θετικά αποτελέσματα σε επίπεδο αφίξεων αντικατοπτρίστηκαν και στις τουριστικές εισπράξεις. Τις καλύτερες επιδόσεις είχε και πάλι η Ελλάδα με αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 17% περίπου το 2013 σε σχέση με το 2012 (δεν περιλαμβάνονται εισπράξεις από κρουαζιέρες). Στις υπό εξέταση ανταγωνίστριες χώρες η αύξηση των εισπράξεων κυμάνθηκε από 3% (Ιταλία) μέχρι 11% (Τουρκία).

Διάγραμμα 2.7
Ποσοστιαία Μεταβολή Βασικών Τουριστικών Μεγεθών 20012/2011

Πηγή: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Κεντρικές Τράπεζες των χωρών.

Οι εξελίξεις στο θεσμικό περιβάλλον του ελληνικού τουρισμού.

Το 2013 χαρακτηρίστηκε από δύο σημαντικές παρεμβάσεις στο θεσμικό πεδίο του τουρισμού, οι οποίες προωθήθηκαν υπό την πίεση της δημιουργίας ενός ελκυστικού κλίματος για τις τουριστικές επενδύσεις και της κυβερνητικής επιταγής για τη λήψη μέτρων που διευκολύνουν την επιχειρηματικότητα και μειώνουν τη γραφειοκρατία. Η πρώτη νομοθετική παρέμβαση αναφέρεται σε διοικητικές ρυθμίσεις που καταλαμβάνουν το ίδιο το Υπουργείο Τουρισμού, τις αρμοδιότητές του, την αδειοδότηση των τουριστικών καταλυμάτων και γενικά τη λειτουργία της τουριστικής αγοράς, ενώ η δεύτερη επιλαμβάνεται το χωροταξικό περιβάλλον του τουρισμού, αναθεωρώντας μια σειρά από επιλογές που θέσπισε πριν από μια τετραετία η Πολιτεία με γνώμονα νέες αναπτυξιακές πολιτικές και προγράμματα που επιβάλλει η σημερινή δημοσιονομική κατάσταση της χώρας.

Πιο συγκεκριμένα οι εν λόγω παρεμβάσεις έχουν ως εξής:

1. Το επανασυσταθέν Υπουργείο Τουρισμού⁵, υλοποιώντας την κυβερνητική πολιτική στον τομέα του τουρισμού, ολοκλήρωσε το πρώτο του αυτοτελές νομοθέτημα περί τουρισμού, το νόμο 4179/2013 (ΦΕΚ Α' 175/2013) με τίτλο «Απλούστευση διαδικασιών για την ενίσχυση της

⁵ Το Υπουργείο Τουρισμού επανιδρύθηκε το 2012 με το π.δ. 85/2012 (ΦΕΚ Α' 141/2012).

επιχειρηματικότητα στον τομέα του τουρισμού, αναδιάρθρωση του Ε.Ο.Τ. και άλλες διατάξεις». Με το νόμο αυτό το Υπουργείο Τουρισμού, έχοντας τη συναίνεση των επαγγελματικών οργανώσεων του τουριστικού τομέα, επιχειρεί να ενισχύσει τον στρατηγικό του ρόλο προς πολλαπλές κατευθύνσεις:

- Μεταφέρει αρμοδιότητες του Ε.Ο.Τ. στο Υπουργείο, οι οποίες έχουν κατά βάση περισσότερο επιτελικό χαρακτήρα, όπως η Ειδική Υπηρεσία Προώθησης και Αδειοδότησης Τουριστικών Επενδύσεων⁶ (άρθρο 14), ενώ σταδιακά προσανατολίζεται στην απορρόφηση όλων των αρμοδιοτήτων της αδειοδότησης τουριστικών επιχειρήσεων από τις υπηρεσίες του Υπουργείου, αφήνοντας στον Ε.Ο.Τ. τον τομέα της προβολής και διαφήμισης του ελληνικού τουρισμού. Το γεγονός αυτό έρχεται να επιβεβαιώσει νέο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Τουρισμού που κατατέθηκε προς δημόσια διαβούλευση τον Φεβρουάριο του 2014⁷, καθώς και οι πλέον πρόσφατες ρυθμίσεις που αναλύονται στο τέλος της ενότητας.
- Συγκεντρώνει τις αρμοδιότητες της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μετά την κατάργηση του αυτόνομου Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης (Ο.Τ.Ε.Κ.)⁸, συστήνοντας Διεύθυνση Τουριστικής Εκπαίδευσης (άρθρο 17) και επεκτείνεται στην αξιοποίηση και παρακολούθηση των τουριστικών μεγεθών με την ίδρυση Παρατηρητηρίου Τουρισμού στο Υπουργείο (άρθρο 18).
- Δημιουργεί θεσμική βάση για τον συντονισμό των τουριστικών δράσεων της κυβέρνησης, της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης μέσω των παρακάτω νέων οργάνων: Διαρκής Συντονιστική Επιτροπή για θέματα τουρισμού σε κεντρικό επίπεδο, Μόνιμη Επιτροπή Παρακολούθησης και Συντονισμού Θεμάτων Τουρισμού και Διαχείρισης Κρίσεων σε περιφερειακό επίπεδο, Επιτροπή με τη συμμετοχή της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝ.Π.Ε.) για την εξέταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο τουρισμός σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (άρθρο 19).

---

⁶ Η Ειδική Υπηρεσία Προώθησης και Αδειοδότησης Τουριστικών Επενδύσεων (Ε.Υ.Π.Α.Τ.Ε.) θεσπίστηκε με τη διάταξη του άρθρου 12 του Ν.4002/2011 (ΦΕΚ Α' 180/2011), όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 148 του Ν.4070/2012 (ΦΕΚ Α' 82/2012). Η Ε.Υ.Π.Α.Τ.Ε. αδειοδοτεί ως υπηρεσία μιας στάσης νέα και υφιστάμενα ξενοδοχειακά καταλύματα 5 και 4 αστέρων άνω των 300 κλινών, τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα και τις εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής. Στον πρόσφατο Ν.4254/2014(ΦΕΚ Α'85) στο άρθρο πρώτο υποπαράγραφος ΙΔ.2 περιλαμβάνονται νέες διατάξεις για την ΕΥΠΑΤΕ, σύμφωνα με τις οποίες η Υπηρεσία αυτή υπάγεται απευθείας στον Γενικό Γραμματέα Τουριστικών Υποδομών και Επενδύσεων και μέχρι την έναρξη ισχύος της υποπαραγράφου ΙΔ.2 η αρμοδιότητα της αδειοδότησης και οι εγκρίσεις-αναθεωρήσεις αδειών υφισταμένων κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων που υπάγονται σ' αυτήν θα ασκούνται από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού του Ε.Ο.Τ.

⁷ Τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 19 Φεβρουαρίου 2014 στο δικτυακό τόπο www.opengov.gr το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Τουρισμού με τίτλο «Αναδιοργάνωση Υπουργείου Τουρισμού και Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, Ρυθμίσεις Ειδικών Τουριστικών Υποδομών, Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον Τουρισμό, Αγροτουρισμός και Λοιπές Διατάξεις».

⁸ Ο Ο.Τ.Ε.Κ. καταργήθηκε ως ν.π.δ.δ. με το άρθρο 4 του Ν.4109/2013 (ΦΕΚ Α' 16/2013) και οι αρμοδιότητές του ασκούνται πλέον από το Υπουργείο Τουρισμού. Οι εκπαιδευτικές μονάδες του (σχολές τουριστικών επαγγελματιών, επαγγελματικές σχολές, σχολές ξεναγών, ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης) υπάγονται στο Υπουργείο Τουρισμού και αποτελούν περιφερειακές του υπηρεσίες.

- Νομοθετεί για θέματα χωροταξίας, τροποποιώντας το υφιστάμενο Χωροταξικό Πλαίσιο του Τουρισμού, όπως η εισαγωγή του νέου θεσμού του «οργανωμένου υποδοχέα τουριστικών δραστηριοτήτων» (άρθρο 1), που είναι εργαλείο χωροταξικής πολιτικής, όπου ορίζονται κανόνες χωροθέτησης, συντελεστές δόμησης, που μεταβάλλουν καίρια το χωροταξικό τοπίο του τουρισμού⁹.
- Παρεμβαίνει στην ξενοδοχειακή αγορά, διευρύνοντας τις λειτουργικές μορφές των ξενοδοχειακών καταλυμάτων με το γνωστό θεσμό των ξενοδοχείων συνιδιοκτησίας (condo hotels), ρυθμίζοντας τον τρόπο λειτουργίας τους (άρθρο 3) και επαναπροσδιορίζει το καθεστώς των ξενώνων νεότητας, οι οποίοι αλλάζουν ονομασία σε ξενώνες φιλοξενίας νέων και κατατάσσονται στα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα (άρθρο 7).
- Ανασυντάσσει τη νομοθεσία για τα αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα (άρθρο 46) και συγκεκριμένα για δύο κατηγορίες καταλυμάτων, τις τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις, απλοποιώντας περαιτέρω τις προδιαγραφές¹⁰. Παρέχεται για πρώτη φορά η δυνατότητα της τουριστικής μίσθωσης από 1 εβδομάδα έως 3 μήνες σε μη επαγγελματίες ιδιοκτήτες μονοκατοικιών με επιφάνεια άνω των 80 τ.μ¹¹. υπό την προϋπόθεση της δήλωσης της μίσθωσης στην Εφορία και της κατοικίας στον Ε.Ο.Τ, ο οποίος εκδίδει σχετικό σήμα λειτουργίας (άρθρο 46 παρ. 5) με την προσκόμιση των απαραίτητων δικαιολογητικών. Με τη διάταξη αυτή διασπά υπό όρους το καθεστώς διαφοροποίησης της αστικής μίσθωσης¹² από την τουριστική, μειώνοντας τον χρόνο σε 1 εβδομάδα, θεσπίζοντας ταυτόχρονα βαρύτερες χρηματικές κυρώσεις για τους παρανομούντες. Ο λόγος επέκτασης της τουριστικής μίσθωσης υπό όρους, σύμφωνα με το Υπουργείο Τουρισμού, υπαγορεύθηκε από το γεγονός της αλματώδους αύξησης της προσφοράς κατοικιών προς μίσθωση στους τουρίστες μέσω παγκοσμίου εμβέλειας ιστοτόπων του Διαδικτύου και της ανάγκης οριοθέτησης της δραστηριότητας με δήλωση στην Εφορία και στον Ε.Ο.Τ. με κύριο σκοπό την είσπραξη φορολογικών εσόδων.

⁹ Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Ν.4179/2013 περιλαμβάνει στο άρθρο 2 μια σειρά από ρυθμίσεις που διευρύνουν το καθεστώς των σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων με την ένταξη εγκαταστάσεων ειδικών μορφών τουρισμού, με τη διευκόλυνση της μετατροπής υφισταμένων ξενοδοχείων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα, με τη χορήγηση κινήτρων για τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα με γκολφ για προσαύξηση του ποσοστού των προς πώληση ή εκμίσθωση κατοικιών.

¹⁰ Με την υπ' αριθ. 27715 Απόφαση της Υπουργού Τουρισμού (ΦΕΚ Β' 3118 2013) με τίτλο «Καθορισμός τεχνικών & λειτουργικών προδιαγραφών κλπ όρων και προϋποθέσεων αδειοδότησης αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων» απλοποιήθηκαν οι τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές για δύο κατηγορίες αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων, που δεν αποτελούν κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα, δηλαδή των τουριστικών επιπλωμένων επαύλειων και των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών.

¹¹ Το άρθρο 46 παρ. 2 του Ν.4179/2013 όριζε για τη μίσθωση αυτών των μονοκατοικιών επιφάνεια άνω των 100 τ.μ., η οποία μειώθηκε σε 80 τ.μ. με το άρθρο πρώτο υποπαρ.ΙΔ.1 του Ν.4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85).

¹² Δεν ισχύει σ' αυτή την περίπτωση η διάταξη του άρθρου 2 παρ.7 του Ν.2160/93 (ΦΕΚ Α' 118/1993), όπως αντικαταστάθηκε πρόσφατα με την περ.2 της υποπαραγράφου ΙΔ1 της παραγράφου ΙΔ του Ν.4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85), η οποία ορίζει ότι «ακίνητο που εκμισθώνεται για προσωρινή διαμονή του μισθωτή για χρονικό διάστημα μικρότερο των τριάντα (30) ημερών θεωρείται τουριστικό κατάλυμα». Σημειωτέον ότι η διάταξη αυτή δεν ισχύει για τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα (άρθρο 8 παρ. 7^α του Ν.4002/2011 ΦΕΚ Α' 180) και τους ξενώνες φιλοξενίας νέων (άρθρο 7 παρ.2στ του Ν.4179/2013 ΦΕΚ Α' 175).

2. Η δεύτερη σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία της κυβέρνησης για τον τουρισμό το 2013 ήταν η τροποποίηση του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό, η οποία ακολούθησε τη θέσπιση του Ν.4179/2013, ενώ ορθολογικά θα έπρεπε να προηγηθεί το Ειδικό Πλαίσιο, δεδομένου ότι αποτελεί τύποις και ουσία το απαραίτητο χωροταξικό έρεισμα για την υποδοχή και την κατάλληλη προσαρμογή των νέων τουριστικών προϊόντων, που θα θεσπίσει κατόπιν ο τουριστικός νομοθέτης, σεβόμενος τους όρους και τις προϋποθέσεις του Χωροταξικού Πλαισίου.

Η τροποποίηση του Ειδικού Πλαισίου πραγματοποιήθηκε με την υπ' αριθμ.67659/2013 Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 3155/2013), η οποία περιλαμβάνει σε αδρές γραμμές τις παρακάτω ρυθμίσεις:

- Προσθέτει 3 νέες υποκατηγορίες στα θεσμοθετημένα από την τουριστική νομοθεσία εργαλεία τουριστικής ανάπτυξης (οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετα τουριστικά καταλύματα) με ανώτατο μικτό συντελεστή δόμησης 0,05 (άρθρο 3): τους «οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης» και τα «σύνθετα τουριστικά καταλύματα ήπιας ανάπτυξης», που συνδέονται λειτουργικά με εγκαταστάσεις και υποδομές ανάδειξης και αξιοποίησης στοιχείων ιδιαίτερης αξίας της περιοχής, καθώς και τους «οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων πρότυπου χαρακτήρα» που συνδέονται με πρότυπες εγκαταστάσεις και καινοτόμες τεχνολογίες.
- Η κατηγοριοποίηση του εθνικού χώρου σε περιοχές πραγματοποιείται με κριτήρια την ένταση, το είδος της τουριστικής ανάπτυξης, τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά και την ευαισθησία των πόρων ως εξής: (Α1) Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές, (Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, (Β1) Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, (Β2) Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίοι διακρίνονται σε 2 ομάδες: χιονοδρομικά κέντρα και λουτροπόλεις, (Γ) Μητροπολιτικές περιοχές, (Δ1) Νησιά, (Δ2) Παράκτιος χώρος, (Ε) Ορεινές περιοχές, (ΣΤ) Ημιορεινές και πεδινές περιοχές, (Ζ) Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευομένων Περιοχών, (Η) Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, (Θ) Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι και (Η) Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα.
- Οι στρατηγικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης εξειδικεύονται με βάση τις παραπάνω κατηγορίες του εθνικού χώρου(άρθρο 5). Όσον αφορά στην κατασκευή νέων καταλυμάτων, επιτρέπεται στη συντριπτική πλειονότητα των περιοχών, περιοριζόμενη όμως ανάλογα με την περιοχή στις υψηλές κατηγορίες αστέρων και το ίδιο ισχύει για τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων. Η τελευταία μάλιστα κατηγορία προωθείται κατά προτεραιότητα έναντι της σημειακής χωροθέτησης τουριστικών καταλυμάτων με το σκεπτικό ότι συνιστά ολοκληρωμένη πολιτική τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής. Χαρακτηριστικό του νέου χωροταξικού είναι η προσπάθεια περιορισμού της εκτός

σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών δόμησης με την αύξηση της ελάχιστης επιφάνειας των γηπέδων και της μέγιστης πυκνότητας των κλινών ανά στρέμμα¹³.

Εκτός από τις παραπάνω παρεμβάσεις, καταγράφεται και μια σειρά από ρυθμιστικές δράσεις που πλαισιώνουν το θεσμικό περιβάλλον του τουρισμού, οι οποίες έχουν ως εξής :

3. Το 2013, μετά την ευρεία απήχηση της μελέτης του Ξ.Ε.Ε. για τις δυνατότητες ανάπτυξης του ιατρικού τουρισμού¹⁴ και τις ημερίδες που πραγματοποίησε, υπήρξε ευρεία κινητοποίηση των υπουργείων Τουρισμού και Υγείας για τον ιατρικό τουρισμό. Έχοντας ως όχημα τη θεσμική θωράκιση της αξιοπιστίας των εμπλεκόμενων φορέων υγείας, η συνεργασία μεταξύ των δύο υπουργείων κατέληξε στην υπ.αριθμ.27217/2013 (ΦΕΚ Β' 3077/ 2013) Κοινή Απόφαση των Υπουργών Υγείας και Τουρισμού, η οποία καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις για την άσκηση της δραστηριότητας του ιατρικού τουρισμού. Συγκεκριμένα προβλέπεται η δημιουργία μητρώου παρόχων ιατρικού τουρισμού, το οποίο τηρείται από τον Ε.Ο.Τ., που αναλαμβάνει το ρόλο της αδειοδότησής τους με την χορήγηση ειδικού σήματος ιατρικού τουρισμού. Πάροχος ιατρικού τουρισμού θεωρείται, σύμφωνα με την ΚΥΑ, κάθε νόμιμος δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας παροχής πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας φροντίδας υγείας, ο οποίος παρέχει συνολικά ή κατά τμήμα ή μονάδα υπηρεσίες ιατρικού τουρισμού. Η ΚΥΑ θέτει ως κριτήρια για τη χορήγηση του σήματος να υπάρχει βεβαίωση πιστοποίησης του παρόχου υγείας από φορέα εξειδικευμένο στην πιστοποίηση παροχής υπηρεσιών ιατρικού τουρισμού ή ιατρικών υπηρεσιών κατά τα διεθνή πρότυπα, όπως επίσης και ασφάλιση για ζητήματα επαγγελματικής ευθύνης για τους ιδιωτικούς παρόχους υγείας, καθώς και για τους ιατρούς που είναι επιστημονικά υπεύθυνοι ή συνεργαζόμενοι ή εξωτερικοί συνεργάτες του εν λόγω φορέα. Μέχρι στιγμής ο Ε.Ο.Τ. δεν έχει προχωρήσει στη χορήγηση ειδικών σημάτων ιατρικού τουρισμού, διότι αναμένει εγκύκλιες οδηγίες από το Υπουργείο Υγείας σχετικά με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τους παρόχους υγείας.
4. Το Ξ.Ε.Ε. απέκτησε με το Ν. 4179/ 2013 (άρθρο 21) μια νέα σημαντική αρμοδιότητα για τα μέλη του, που είναι η παροχή υπηρεσιών ΓΕΜΗ (Γενικό Εμπορικό Μητρώο), καθώς και τη δυνατότητα ίδρυσης Υπηρεσίας Μιας Στάσης για την εξυπηρέτηση όλων των επιχειρήσεων. Τις αρμοδιότητες αυτές ασκούν όλα τα κατά τόπους επιμελητήρια για τα μέλη τους και επομένως η πρόσδεση και του Ξ.Ε.Ε. στο ΓΕΜΗ παρέχει στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της χώρας το πλεονέκτημα να έχουν μοναδικό φορέα συναλλαγής το ΞΕΕ για όλα τα θέματα που άπτονται του κύκλου ζωής της επιχείρησης. Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο, το Ξ.Ε.Ε. με απόφαση

¹³ Αναφέρουμε χαρακτηριστικά τις: (Α1) Αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές, όπου περιορίζεται η κατασκευή νέων καταλυμάτων σε μονάδες 5 και 4 αστέρων και αυξάνεται στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές η ελάχιστη επιφάνεια γηπέδου σε 20 στρέμματα με μέγιστη πυκνότητα 8 και 9 κλινών/ στρέμμα για ξενοδοχεία 5 και 4 αστέρων αντιστοίχως. (Α2) Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, όπου επιτρέπεται η κατασκευή νέων καταλυμάτων 5, 4 και 3 αστέρων και αυξάνεται στις εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές η ελάχιστη επιφάνεια γηπέδου σε 10 στρέμματα με μέγιστη πυκνότητα 8, 9 και 10 κλινών/ στρέμμα για ξενοδοχεία 5, 4 και 3 αστέρων αντιστοίχως. Και στις δύο περιοχές (Α1) και (Α2) επιτρέπονται οι οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων και τα σύνθετα τουριστικά καταλύματα

¹⁴ «Ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στην Ελλάδα» Νοέμβριος 2012. Η μελέτη εκπονήθηκε από το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής για λογαριασμό του Ξ.Ε.Ε.

του Δ.Σ. μπορεί να δέχεται ως προαιρετικά μέλη επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού, διευρύνοντας κατ' αυτό τον τρόπο τη βάση των εθελοντικών μελών του σε όλο το φάσμα του τουρισμού.

5. Με διάταξη του Ν. 4179/2013 (άρθρο 24) παρέχονται διευκολύνσεις για τη λειτουργική ενοποίηση τουριστικών καταλυμάτων διαφόρων μορφών και κατηγοριών που βρίσκονται σε γήπεδα όμορα ή τεμνόμενα από φυσικό ή τεχνητό εμπόδιο με συνέπεια την έκδοση ενιαίου σήματος λειτουργίας. Η διάταξη αυτή επιφέρει ανατροπή στο καθεστώς που είχε θεσπιστεί με το άρθρο 39 του Ν.3734/2009, που επέτρεπε τη λειτουργική ενοποίηση μεταξύ της ίδιας μορφής καταλυμάτων (μόνο μεταξύ κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή μεταξύ μη κύριων) και της ίδιας κατηγορίας αστέρων ή κλειδιών. Στο άρθρο 36 παρ. 2 του ίδιου νόμου δίδεται διέξοδος σε τουριστικά καταλύματα που εντάχθηκαν σε καθεστώς πολεοδομικής ή λειτουργικής τακτοποίησης και των οποίων οι χώροι υποδοχής και εστίασης υπολείπονται των ελάχιστων υποχρεωτικών προδιαγραφών της κατηγορίας τους, να μην υποβαθμιστούν σε κατώτερη κατηγορία εφόσον η έλλειψη αυτή δεν υπερβαίνει το 20%.
6. Οι τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, σύμφωνα με το π.δ.43/2002 τροποποιήθηκαν με την υπ' αριθμ.17955/2013 (ΦΕΚ Β' 2061/2013) Απόφαση της Υπουργού Τουρισμού, προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία, όπως η ύπαρξη δικτύου σήμανσης άμεσης ανάγκης μεταξύ δωματίων ή λοιπών κοινοχρήστων χώρων και της Reception ή η τοποθέτηση συσκευής σήμανσης άμεσης ανάγκης στα δωμάτια και στο λουτρό. Επίσης για τα ξενοδοχεία εντός σχεδίου πόλης η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων καθίσταται προαιρετική για όλες τις τάξεις, χωρίς να προβλέπεται πλέον το ελάχιστο εμβαδόν των 200 τ.μ.

Ανατροπή στο θεσμικό τοπίο του τουρισμού έφεραν οι ρυθμίσεις που θεσπίστηκαν το πρώτο πεντάμηνο του 2014 με δύο νομοθετήματα ως απόρροια της απόφασης της κυβέρνησης να εφαρμόσει το σύνολο των προτάσεων της μελέτης του ΟΟΣΑ για την άρση των κανονιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό σε 4 βασικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και ο τουρισμός.

Με το Ν.4254/2014 (ΦΕΚ Α' 85) που φέρει τον τίτλο «Μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο της εφαρμογής του Ν.4046/2012 και άλλες διατάξεις» υλοποιείται η ήδη εξαγγελθείσα μεταφορά του συνόλου σχεδόν των αρμοδιοτήτων του Ε.Ο.Τ. στο Υπουργείο Τουρισμού πλην του αντικειμένου της έρευνας αγοράς-διαφήμισης, καθιστώντας τον Ε.Ο.Τ. αποκλειστικό δημόσιο φορέα προβολής και διαφήμισης του ελληνικού τουρισμού (άρθρο πρώτο υποπαράγραφος ΙΔ2).Στον ίδιο νόμο καταργούνται μια σειρά από διατάξεις της τουριστικής νομοθεσίας, όπως : η δήλωση τιμών και θεώρηση τιμοκαταλόγων των ξενοδοχείων στο Ξ.Ε.Ε., καθώς και όλων των άλλων τουριστικών καταλυμάτων, οι απαιτήσεις για το διορισμό διευθυντή ξενοδοχείων, ο έλεγχος σκοπιμότητας για την ίδρυση συνεδριακών κέντρων σε συνάρτηση με τη δυναμικότητα της υφιστάμενης ξενοδοχειακής υποδομής ,οι αποστάσεις των κέντρων αθλητικού και προπονητικού τουρισμού σε σχέση με τις ξενοδοχειακές μονάδες, περιοριστικές διατάξεις στις τουριστικές μεταφορές , στους τουριστικούς λιμένες, στη χρονομεριστική μίσθωση ξενοδοχείων, στα διαδικτυακά τουριστικά γραφεία (άρθρο πρώτο υποπαράγραφοι ΣΤ13,ΣΤ14,ΣΤ15 και ΣΤ16).

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση του παραπάνω πολυνόμου, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας κατέθεσε στη Βουλή νόμο-πλαίσιο για την απλούστευση της αδειοδότησης για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Ο νόμος αυτός Ν.4262/2014 (ΦΕΚ Α' 114), που μόλις ψηφίστηκε (9/5/2014), μεταβάλλει ριζικά όλο το αδειοδοτικό σύστημα της χώρας με σκοπό, όπως επαγγέλεται στην αιτιολογική έκθεση, να δημιουργήσει ένα «σαφές, απλό, σταθερό και ευέλικτο ρυθμιστικό περιβάλλον για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας». Οι διατάξεις του νόμου καταλαμβάνουν όλες τις τουριστικές εγκαταστάσεις (άρθρο 2), οι οποίες αναφέρονται αναλυτικά στο παράρτημά του. Εκκινώντας από το γενικό κανόνα ότι κάθε οικονομική δραστηριότητα που εμπίπτει στο πεδίο της εφαρμογής του μπορεί να ασκείται χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε προηγούμενη παρέμβαση της διοίκησης (άρθρο 1), καλούνται τα Υπουργεία Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με το κατά περίπτωση συναρμόδιο υπουργείο, εν προκειμένω το Υπουργείο Τουρισμού, να παρέμβουν ρυθμιστικά συνεκτιμώντας αν μια οικονομική δραστηριότητα στον τομέα του τουρισμού δημιουργεί κίνδυνο για το δημόσιο συμφέρον και να προσδιορίσουν την έκταση της προστασίας του είτε με την υπαγωγή της δραστηριότητας σε καθεστώς γενικών όρων λειτουργίας, που μπορεί να είναι και η τήρηση συγκεκριμένου προτύπου είτε με την επιβολή προηγούμενης έγκρισης λειτουργίας. Η περίπτωση της έγκρισης λειτουργίας είναι η μόνη που προϋποθέτει έκδοση ατομικής διοικητικής πράξης, ενώ απονέμεται η σχετική αρμοδιότητα στις περιφέρειες και στα Επιμελητήρια. Ο ριζοσπαστικός αυτός νόμος θα απαιτήσει σωρεία εφαρμοστικών πράξεων με υποχρεωτικό στάδιο διαβουλεύσεων, προκειμένου να καταστεί λειτουργικός και επομένως είναι δύσκολο να προβλεφθεί ο αντίκτυπός του στον ξενοδοχειακό κλάδο.

Νέα Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας των Ξενοδοχοϋπαλλήλων όλης της χώρας.

Επιβεβαίωση του θετικού κλίματος που επικρατεί στον τουριστικό τομέα αποτελεί η σύναψη συλλογικής σύμβασης εργασίας¹⁵ των απασχολουμένων στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της χώρας μεταξύ της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων (Π.Ο.Ξ.) που εκπροσωπεί τους εργοδότες και της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργατών Επισιτισμού και Υπαλλήλων Τουριστικών Επαγγελματιών (Π.Ο.Ε.Ε.-Υ.Τ.Ε.), που εκπροσωπεί την πλευρά των εργαζομένων. Η συμφωνία έχει ισχύ για δύο χρόνια: για το 2014 οι βασικοί μισθοί διατηρούνται στα ίδια επίπεδα με το 2013, ενώ για το 2015 προβλέπεται αύξηση 1%, αποτελώντας, σύμφωνα με δήλωση του Υπουργού Εργασίας, την πρώτη εθνική κλαδική σύμβαση που περιλαμβάνει μισθολογικές αυξήσεις τα τελευταία χρόνια. Οι δύο κοινωνικοί εταίροι μέσω των ανακοινώσεών τους τονίζουν ότι η υπογραφή της συλλογικής σύμβασης εργασίας θωρακίζει το εργασιακό περιβάλλον στην ξενοδοχειακή αγορά και συμβάλλει στην επίτευξη εργασιακής ειρήνης, που είναι καθοριστικό στοιχείο για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας και τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών.

Το Δεκέμβριο του 2013 υπογράφηκε τοπική συλλογική σύμβαση εργασίας για τους ξενοδοχοϋπαλλήλους που απασχολούνται σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ρόδου για τριετή χρονική περίοδο ισχύος από το 2014 μέχρι και το 2016¹⁶. Οι συμβαλλόμενοι είναι η Ένωση Ξενοδόχων Ρόδου και το Σωματείο Ξενοδοχοϋπαλλήλων Ρόδου. Η τοπική κλαδική της Ρόδου προβλέπει αυξήσεις στους βασικούς μισθούς και για τα τρία έτη με πιο υψηλή βάση εκκίνησης από την εθνική κλαδική. Τοπικές κλαδικές συμβάσεις εργασίας ίσχυαν το 2013 στους νομούς Ηρακλείου, Λασιθίου και Χανίων¹⁷.

---

¹⁵ Συλλογική Σύμβαση Εργασίας «για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όλης της χώρας», 30/12/2013.

¹⁶ Τοπική Κλαδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας «για τους όρους αμοιβής και εργασίας ξενοδοχοϋπαλλήλων νήσου Ρόδου», 27/12/2013.

¹⁷ Περισσότερες πληροφορίες για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας παρέχονται στον ιστότοπο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων www.yrkap.gr

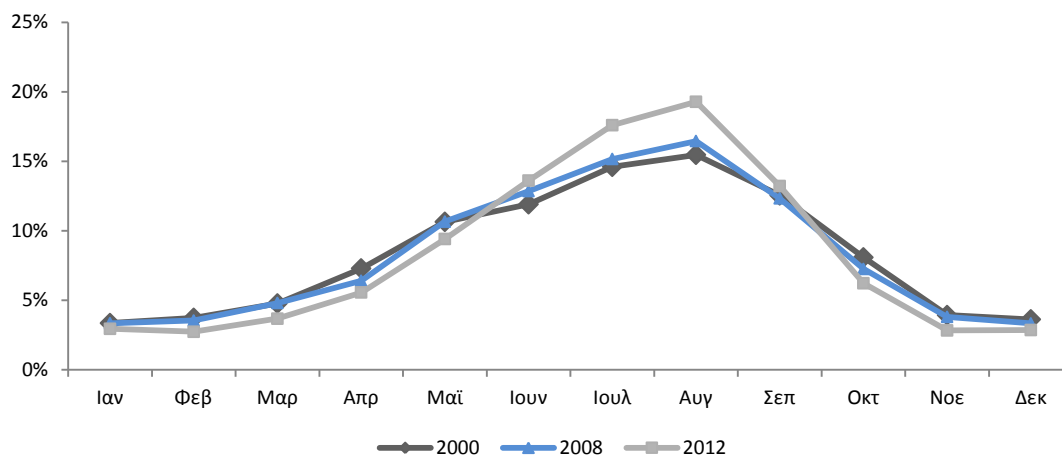
Η Εποχικότητα του Ελληνικού Τουρισμού.

Η εποχικότητα της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα.

Το φαινόμενο της εποχικότητας αναγνωρίζεται ως το πιο εμφανές χαρακτηριστικό του τουριστικού κλάδου, ενώ αποτελεί ταυτόχρονα και το σημαντικότερο πρόβλημα που ο κλάδος καλείται να αντιμετωπίσει. Σύμφωνα με τα δεδομένα της Eurostat, κατά το έτος 2012, το 63,72% των αφίξεων σε τουριστικά καταλύματα στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν το διάστημα Ιουνίου-Σεπτεμβρίου, ένα ποσοστό το οποίο διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ διαφορετικών χωρών. Μάλιστα, διερευνώντας ανταγωνίστριες χώρες της Ελλάδας για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, προκύπτει ότι το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 49,44% για την Ιταλία, 48,8% για την Κύπρο, 48,38% για την Πορτογαλία και 46,91% για την Ισπανία. Προκύπτει δηλαδή ότι, σύμφωνα με τα παραπάνω ευρήματα, η εποχικότητα του τουρισμού στην Ελλάδα είναι οξύτερη από τις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες.

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 3.1, η μηνιαία κατανομή των αφίξεων σε καταλύματα για την Ελλάδα μεταβάλλεται διαχρονικά. Ειδικότερα, παρατηρείται μία τάση για αύξηση των αφίξεων τους καλοκαιρινούς, μάλιστα κατά τον Αύγουστο, τον μήνα αιχμής, το 2000 καταγράφεται 15,47% των αφίξεων, το 2008 το 16,46% και το 2012 το 19,28%.

Διάγραμμα 3.1
Μηνιαία Κατανομή Αφίξεων σε Καταλύματα για Επιλεγμένα Έτη

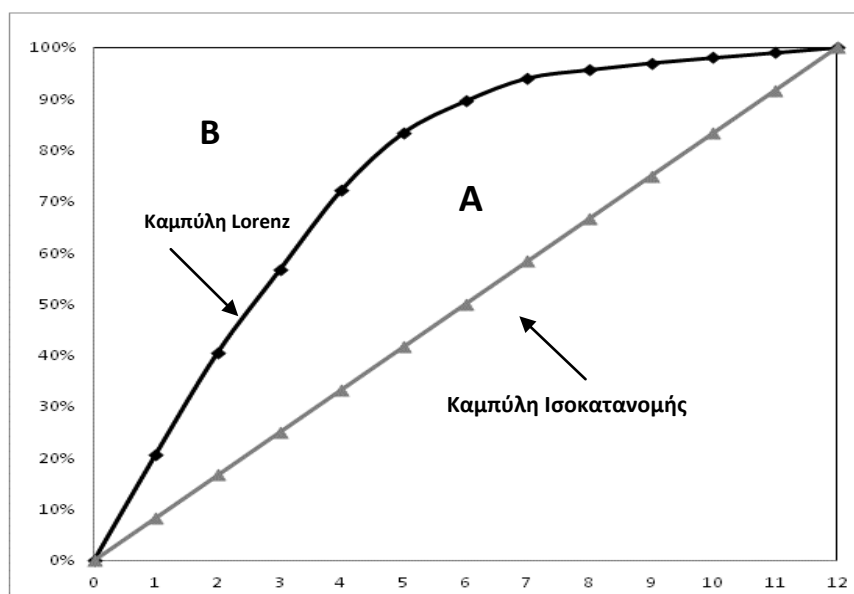
Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Η όξυνση της εποχικότητας που παρατηρείται για τον ελληνικό τουρισμό θα διερευνηθεί για το διάστημα 2000-2012 και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα συγκριθούν με αντίστοιχα αποτελέσματα από ανταγωνίστριες χώρες. Ως δείκτης διερεύνησης της εποχικότητας επιλέγεται ο συντελεστής ανισοκατανομής Gini, μέγεθος που εκτιμά την ανισότητα της κατανομής ενός μεγέθους, και ειδικότερα, εκτιμά την απόκλιση που εμφανίζει η κατανομή ενός μεγέθους από την ισοκατανομή. Η απόκλιση αυτή απεικονίζεται μέσω των καμπυλών Lorenz.

Στο Διάγραμμα 3.2, απεικονίζεται η καμπύλη Lorenz, για τις αφίξεις σε καταλύματα στην Ελλάδα, κατά το έτος 2012, ενώ παράλληλα αποτυπώνεται και η καμπύλη ισοκατανομής. Η σημασία του διαγράμματος είναι η εξής: Τον μήνα με την υψηλότερη τουριστική κίνηση, στην Ελλάδα καταγράφεται το 20,76% των αφίξεων, ενώ αν υπήρχε ισοκατανομή θα καταγράφονταν το 8,33% (δηλαδή το 1/12). Τους δύο μήνες με την υψηλότερη κίνηση στην Ελλάδα καταγράφεται το 40,59% των αφίξεων, ενώ αν υπήρχε ισοκατανομή θα καταγράφονταν το 16,67%. Τους τρεις μήνες με την υψηλότερη κίνηση στην Ελλάδα καταγράφεται το 56,61% των αφίξεων, ενώ αν υπήρχε ισοκατανομή θα καταγράφονταν το 25%, κ.ο.κ.

Ο συντελεστής Gini αποτυπώνει το λόγο του εμβαδού A προς το εμβαδό A+B. Τιμές του συντελεστή Gini κοντά στο μηδέν δείχνουν τάση για ισοκατανομή του εξεταζόμενου μεγέθους, ενώ τιμές κοντά στη μονάδα δείχνουν έντονη ανισοκατανομή (στην περίπτωση που ο συντελεστής Gini ισούται με τη μονάδα τότε το σύνολο της τουριστικής κίνησης καταγράφεται σε έναν μόνο μήνα).

Διάγραμμα 3.2
Αφίξεις σε Καταλύματα 2012, Καμπύλη Lorenz, Καμπύλη Ισοκατανομής

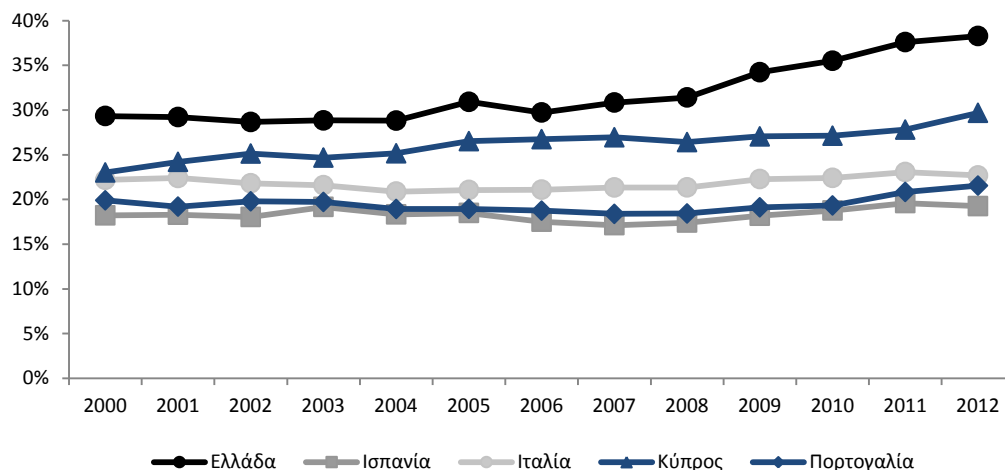
Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ο συντελεστής Gini εκτιμάται για τις αφίξεις (του συνόλου των τουριστών, του εσωτερικού και του εισερχόμενου τουρισμού) σε ξενοδοχειακά καταλύματα σε Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και Κύπρο, την περίοδο 2000-2012. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στα Διαγράμματα 3.3 – 3.5.

Από το Διάγραμμα 3.3 προκύπτει ότι ο συντελεστής Gini για το σύνολο του τουρισμού, είναι υψηλότερος στην περίπτωση της Ελλάδας απ' ό,τι στις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες για όλα τα έτη. Μάλιστα, ο συντελεστής Gini για το σύνολο του τουρισμού στην Ελλάδα αυξάνεται με υψηλότερο ρυθμό από ότι στις υπόλοιπες χώρες (συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας ο

μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συγκεκριμένου μεγέθους είναι 2,45%, στην Ισπανία 0,67%, στην Ιταλία 0,30%, στην Κύπρο 1,62% και στην Πορτογαλία 0,34%). Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, για το διάστημα 2000-2008, για τις εξεταζόμενες χώρες πλην της Κύπρου και της Ελλάδας, ο συντελεστής Gini για το συνολικό τουρισμό είχε πτωτική τάση, η οποία αντιστρέφεται στη συνέχεια, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης.

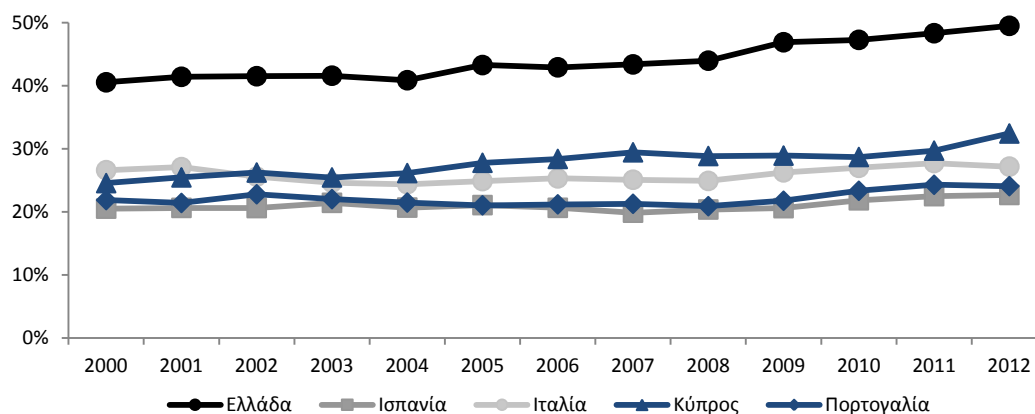
Διάγραμμα 3.3
Εξέλιξη του Συντελεστή Gini για το Σύνολο του Τουρισμού (2000-2012)

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Από το Διάγραμμα 3.4 προκύπτει ότι ο συντελεστής Gini για τον εισερχόμενο τουρισμό, είναι υψηλότερος στην περίπτωση της Ελλάδας απ' ό,τι στις υπόλοιπες χώρες για όλα τα εξεταζόμενα έτη. Μάλιστα, ο συντελεστής Gini για τον εισερχόμενο τουρισμό στην Ελλάδα αυξάνεται με υψηλότερο ρυθμό από ότι στις υπόλοιπες χώρες (συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συγκεκριμένου μεγέθους είναι 1,66%, στην Ισπανία 0,58%, στην Ιταλία 0,39%, στην Κύπρο 1,91% και στην Πορτογαλία 0,68%). Και στην περίπτωση του συντελεστή Gini για τον εισερχόμενο τουρισμό, το διάστημα 2000-2008, οι εξεταζόμενες χώρες με την εξαίρεση της Κύπρου και της Ελλάδας, εμφανίζουν πτωτική τάση του συντελεστή, η οποία αντιστρέφεται στη συνέχεια, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης.

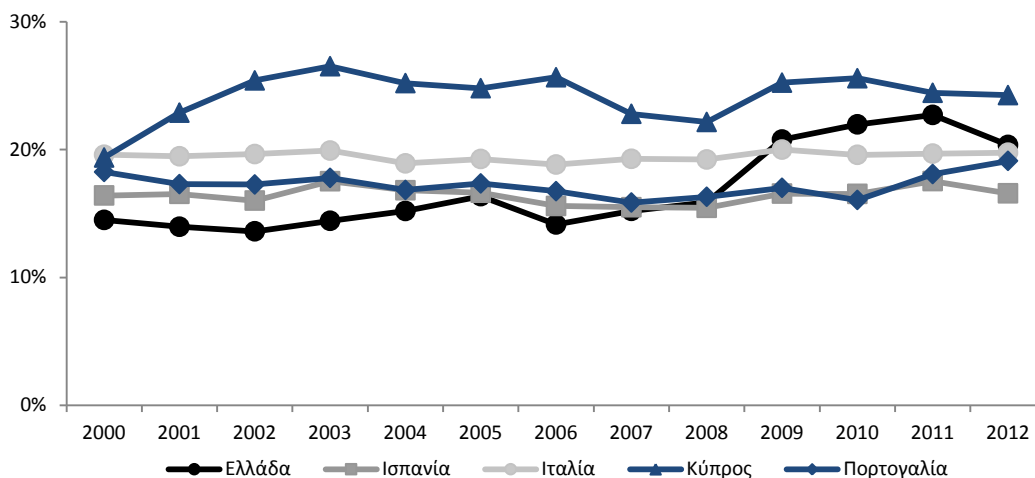
Διάγραμμα 3.4
Εξέλιξη του Συντελεστή Gini για τον Εισερχόμενο Τουρισμό (2000-2012)

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Από το Διάγραμμα 3.5 προκύπτει ότι ο συντελεστής Gini για τον εσωτερικό τουρισμό, παρουσιάζει διαφορετική τάση από τους συντελεστές που εξετάστηκαν παραπάνω. Ο συγκεκριμένος συντελεστής για την Ελλάδα ήταν χαμηλότερος από τις υπόλοιπες εξεταζόμενες χώρες για τα περισσότερα από τα εξεταζόμενα έτη μέχρι και το 2008. Η εικόνα αυτή αντιστρέφεται πλήρως μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης το 2008, οπότε και εμφανίζεται μία πολύ μεγάλη αύξηση. Παρόλο που ανάλογη εικόνα εμφανίζεται και στις υπόλοιπες χώρες (με εξαίρεση την Πορτογαλία), η ελληνική περίπτωση εμφανίζει μεγαλύτερη τάση για όξυνση της εποχικότητας του εσωτερικού τουρισμού. Από το Διάγραμμα 2.11 αναδεικνύεται επίσης, η έντονη εποχικότητα του κυπριακού εσωτερικού τουρισμού. Ο συντελεστής Gini για τον εσωτερικό τουρισμό στην περίπτωση της Ελλάδας εμφανίζει τον υψηλότερο μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής, καθώς αυξάνεται με υψηλότερο ρυθμό απ' ό,τι στις υπόλοιπες χώρες (Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της Ελλάδας ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του συγκεκριμένου μεγέθους είναι 4,20%, στην Ισπανία 0,04%, στην Ιταλία 0,07%, στην Κύπρο 0,67% και στην Πορτογαλία - 0,04%). Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι και για το διάστημα 2000-2008 ο συντελεστής Gini για τον εσωτερικό τουρισμό εμφάνιζε αυξητική τάση στην περίπτωση της Ελλάδας και της Κύπρου και πτωτικές στις υπόλοιπες χώρες.

Διάγραμμα 3.5
Εξέλιξη του Συντελεστή Gini για τον Εσωτερικό Τουρισμό (2000-2012)

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Επιπλέον, διερευνάται η εποχικότητα ανά χώρα προέλευσης των τουριστών για το 2011 (έτος για το οποίο υπάρχουν τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), έτσι ώστε να διαπιστωθούν τυχόν διαφοροποιήσεις. Για την ανάλυση επιλέγονται οι χώρες προέλευσης που καταλαμβάνουν μερίδιο μεγαλύτερο από 0,5% των αφίξεων σε καταλύματα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.6. Οι τουρίστες με την υψηλότερη εποχικότητα προέρχονται από την Τσεχία, την Πολωνία, τη Νορβηγία, την Αυστρία, την Ιταλία και τη Δανία και ενώ τη χαμηλότερη εποχικότητα εμφανίζουν οι τουρίστες που προέρχονται από την Κύπρο, την Ιαπωνία, την Τουρκία, την Κίνα, τη Βουλγαρία και τις ΗΠΑ.

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι χώρες προέλευσης τουριστών με χαμηλή εποχικότητα εμφανίζουν σχετικά χαμηλά μερίδια συμμετοχής στο σύνολο των τουριστών (με εξαίρεση τις ΗΠΑ). Επιπλέον, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Ιταλία, χώρες με τα υψηλότερα μερίδια αφίξεων σε καταλύματα στην Ελλάδα (οι οποίες μάλιστα σαν σύνολο αντιπροσωπεύουν το 39,4% των αφίξεων) εμφανίζουν εποχικότητα υψηλότερη από τη μέση εποχικότητα του εισερχόμενου τουρισμού.

Πίνακας 3.1
Εποχικότητα και Μερίδια Εισερχόμενου Τουρισμού
από επιλεγμένες χώρες αλλοδαπού τουρισμού στην Ελλάδα
2011

Χώρες	% αφίξεων σε ξενοδοχεία	Gini	Κατάταξη Gini
Γερμανία	12,81%	49,20%	14
Ηνωμένο Βασίλειο	11,57%	49,28%	13
Γαλλία	7,97%	48,09%	15
Ιταλία	7,07%	55,60%	5
ΗΠΑ	6,43%	37,28%	19
Ρωσία	4,63%	54,18%	7
Ολλανδία	4,17%	51,05%	11
Σουηδία	2,71%	52,78%	8
Βέλγιο	2,50%	52,42%	9
Πολωνία	2,39%	59,34%	2
Αυστρία	2,09%	57,71%	4
Νορβηγία	1,96%	57,73%	3
Ισπανία	1,76%	41,06%	18
Δανία	1,69%	54,84%	6
Ελβετία	1,63%	50,56%	12
Τσεχία	1,58%	62,54%	1
Κύπρος	1,50%	24,90%	24
Αυστραλία	1,48%	51,94%	10
Βουλγαρία	1,47%	33,72%	20
Φιλανδία	1,33%	47,39%	16
Καναδάς	1,18%	43,93%	17
Ιαπωνία	0,78%	25,71%	23
Τουρκία	0,66%	26,19%	22
Κίνα	0,54%	28,32%	21
Σύνολο Επιλεγμένων Χωρών	81,90%	48,31%	-

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Συμπερασματικά, από την παραπάνω ανάλυση της εποχικότητας του ελληνικού τουρισμού προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Η εποχικότητα του τουρισμού στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα έντονη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον εισερχόμενο τουρισμό.
- Η εποχικότητα του εγχώριου τουρισμού είναι αισθητά μικρότερη από την εποχικότητα του εισερχόμενου και του συνολικού τουρισμού, το μέγεθος όμως επιβαρύνεται σημαντικά τα τελευταία έτη της οικονομικής κρίσης.
- Η εποχικότητα του εισερχόμενου και του συνολικού τουρισμού είναι σημαντικά εντονότερη σε σχέση με ανταγωνίστριες χώρες (Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Πορτογαλία).
- Το πρόβλημα της εποχικότητας του εισερχόμενου και συνολικού τουρισμού στην Ελλάδα γίνεται εντονότερο διαχρονικά και μάλιστα οι εξεταζόμενοι δείκτες επιδεινώνονται γρηγορότερα στην Ελλάδα απ' ό,τι στις ανταγωνίστριες χώρες.

- Η εποχικότητα του εγχώριου τουρισμού εμφανίζεται μικρότερη στην Ελλάδα απ' ό,τι στις ανταγωνίστριες χώρες της για τα έτη πριν την οικονομική κρίση. Τα τελευταία έτη όμως οι επιδόσεις του μεγέθους αυτού επιδεινώνονται.
- Η διερεύνηση του εισερχόμενου τουρισμού ανά χώρα προέλευσης δείχνει ότι οι χώρες προέλευσης με υψηλότερο μερίδιο στις αφίξεις εμφανίζουν και την υψηλότερη εποχικότητα, ενώ χαμηλή εποχικότητα εμφανίζουν τουρίστες από χώρες προέλευσης με μικρό μερίδιο στις αφίξεις στην Ελλάδα.

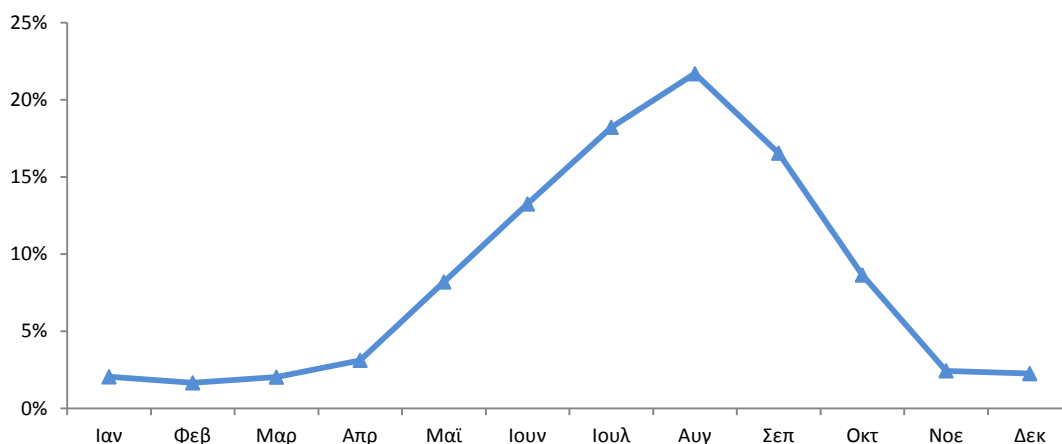
Η περιφερειακή διάσταση της εποχικότητας.

Η εποχικότητα του τουρισμού στην ελληνική επικράτεια εκδηλώνεται με διαφορετικό τρόπο ανά τουριστικό προορισμό, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση του φαινομένου της εποχικότητας και σε περιφερειακό επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό θα εντοπιστούν πιθανές περιφερειακές ανισότητες της εποχικότητας και θα αποτυπωθεί πληρέστερα η περιφερειακή κατανομή της τουριστικής ζήτησης.

Η εποχικότητα αποτυπώνεται μέσα από τρεις επιλεγμένους δείκτες: Τον Δείκτη Συγκέντρωσης (CR4) ο οποίος δείχνει το μερίδιο των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών τους μήνες Ιούνιος-Σεπτέμβριος, τον Δείκτη Συγκέντρωσης (CR6) ο οποίος δείχνει το μερίδιο των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών τους μήνες Μάιος-Οκτώβριος και τον Δείκτη Ανισότητας Gini. Οι δείκτες αυτοί εξετάζονται ως προς τα εξής μεγέθη: τον αριθμό των αφίξεων, τον αριθμό διανυκτερεύσεων και τις δαπάνες των αλλοδαπών τουριστών κατά το 2013. Τα δεδομένα προέρχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Στο Διάγραμμα 3.6 παρουσιάζεται η μηνιαία κατανομή αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα. Παρατηρούμε την έντονη εποχικότητα του τουρισμού στην επικράτεια, καθώς τον Αύγουστο λαμβάνει χώρα το 21,68% των αφίξεων, το τετράμηνο Ιούνιος-Σεπτέμβριος το 69,68%, και το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριο το 86,50%.

Διάγραμμα 3.6
Μηνιαία Κατανομή Αφίξεων Αλλοδαπών Τουριστών στην Ελλάδα (2013)

Πηγή: ΤτΕ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στον Πίνακα 3.2 παρουσιάζεται η περιφερειακή διάσταση της εποχικότητας των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στην ελληνική επικράτεια. Παρατηρούμε ότι, οι περιφέρειες με υψηλότερη εποχικότητα από το σύνολο της επικράτειας σύμφωνα με τον δείκτη συγκέντρωσης CR4 είναι οι: Ιόνια Νησιά, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο, Θεσσαλία και Δυτική Μακεδονία, ενώ οι περιφέρειες με υψηλότερη εποχικότητα σύμφωνα με το δείκτη συγκέντρωσης CR6 είναι οι: Ιόνια Νησιά, Νότιο Αιγαίο και Κρήτη. Μάλιστα, σύμφωνα με τον τελευταίο δείκτη, το μερίδιο των αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στις περιφέρειες αυτές κατά το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριος ξεπερνά το 95% των συνολικών αφίξεων. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.2, οι περιφέρειες με τους χαμηλότερους δείκτες συγκέντρωσης CR4 και CR6 είναι η Ήπειρος και η Αττική.

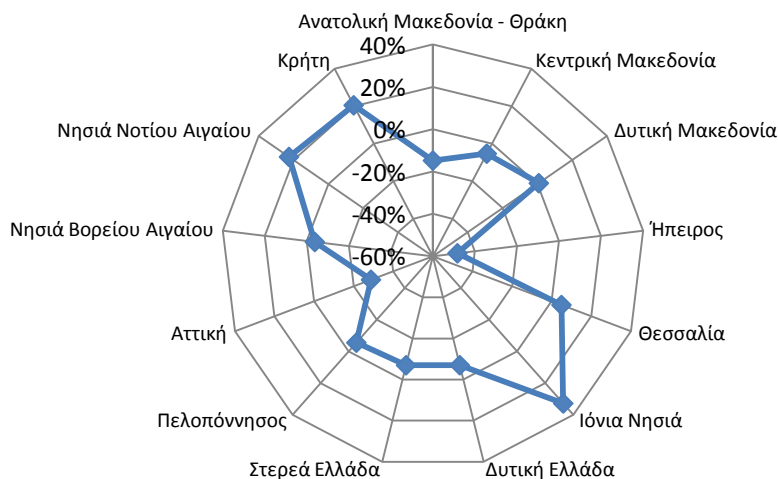
Πίνακας 3.2
Εποχικότητα Αφίξεων Αλλοδαπών Τουριστών ανά
Περιφέρεια (2013)

Περιφέρεια	CR4	CR6	GINI
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	69,68%	86,50%	45,52%
Κεντρ. Μακεδονία	65,23%	78,27%	38,79%
Δυτ. Μακεδονία	68,67%	81,89%	43,13%
Ήπειρος	70,20%	84,13%	45,87%
Θεσσαλία	50,15%	66,72%	23,52%
Ιόνια Νησιά	71,14%	85,04%	47,77%
Δυτική Ελλάδα	84,19%	95,89%	60,48%
Στερεά Ελλάδα	64,24%	82,00%	42,33%
Πελοπόννησος	62,00%	84,02%	42,34%
Αττική	64,97%	82,15%	43,02%
Βόρειο Αιγαίο	55,36%	74,42%	32,45%
Νότιο Αιγαίο	61,84%	84,40%	43,79%
Κρήτη	76,99%	95,27%	55,81%
Σύνολο Επικράτειας	69,68%	86,50%	45,52%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 3.7, παρουσιάζεται η απόκλιση του δείκτη ανισοκατανομής Gini για τις περιφέρειες από τον δείκτη ανισοκατανομής Gini για το σύνολο της χώρας. Παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα σύμφωνα με τον δείκτη ανισοκατανομής Gini είναι τα Ιόνια Νησιά, το Νότιο Αιγαίο και η Κρήτη, ενώ αντίθετα οι περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Ηπείρου και Αττικής εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερη εποχικότητα σε σχέση με την επικράτεια. Επιπλέον, προκύπτει ότι ο συντελεστής ανισοκατανομής Gini για τις περιφέρειες αποκλίνει από το αντίστοιχο μέγεθος της επικράτειας από -48,34% έως 32,85%, κάτι που σημαίνει ότι το φαινόμενο της εποχικότητας διαφέρει σημαντικά από περιφέρεια σε περιφέρεια.

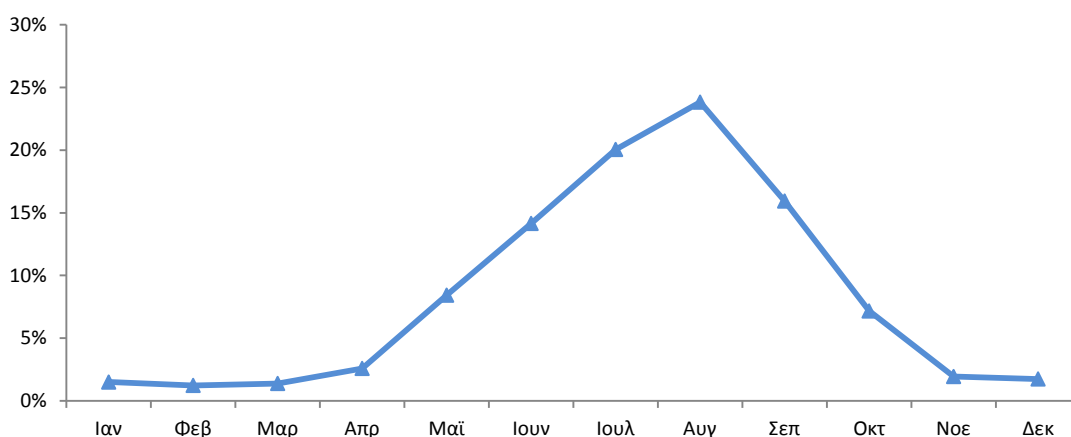
Διάγραμμα 3.7
Δείκτη Ανισοκατανομής Gini για τις αφίξεις αλλοδαπών τουριστών, Ποσοστιαία
Απόκλιση Περιφερειών από το σύνολο της επικράτειας(2013)

Πηγή: ΤτΕ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 3.8 παρουσιάζεται η μηνιαία κατανομή των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα. Παρατηρούμε την έντονη εποχικότητα του τουρισμού στην επικράτεια, καθώς τον Αύγουστο λαμβάνει χώρα το 23,82% των αφίξεων, το τετράμηνο Ιούνιος-Σεπτέμβριος το 73,96%, και το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριο το 89,56%.

Διάγραμμα 3.8
Μηνιαία Κατανομή Διανυκτερεύσεων Αλλοδαπών Τουριστών στην Ελλάδα (2013)

Πηγή: ΤτΕ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στον Πίνακα 3.3 παρουσιάζεται η περιφερειακή διάσταση της εποχικότητας των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών στην ελληνική επικράτεια. Παρατηρούμε ότι, οι περιφέρειες με υψηλότερη εποχικότητα από το σύνολο της επικράτειας σύμφωνα με τον δείκτη συγκέντρωσης CR4 είναι οι: Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Ιόνια Νησιά, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο και Δυτική Μακεδονία, ενώ οι περιφέρειες με υψηλότερη εποχικότητα σύμφωνα με το δείκτη συγκέντρωσης CR6 είναι οι: Ιόνια Νησιά, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη και Δυτική Ελλάδα. Μάλιστα, σύμφωνα με τον τελευταίο δείκτη, το μερίδιο των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών στις περιφέρειες αυτές κατά το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριος ξεπερνά το 90% των συνολικών ετήσιων διανυκτερεύσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.3, η περιφέρεια με τους χαμηλότερους δείκτες συγκέντρωσης CR4 και CR6 είναι η Αττική.

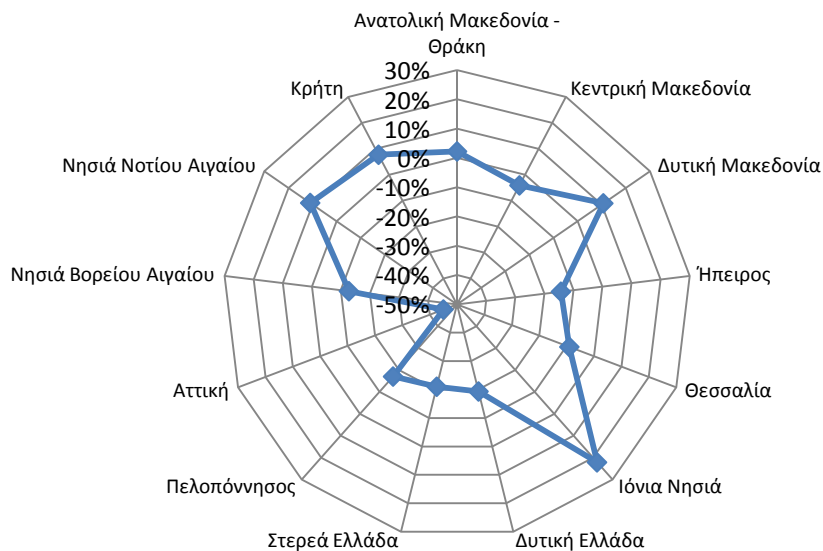
Πίνακας 3.3
Εποχικότητα Διανυκτερεύσεων Αλλοδαπών Τουριστών ανά
Περιφέρεια (2013)

Περιφέρεια	CR4	CR6	GINI
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	76,07%	87,00%	51,39%
Κεντρ. Μακεδονία	72,84%	86,10%	48,20%
Δυτ. Μακεδονία	79,82%	91,29%	55,66%
Ήπειρος	67,25%	81,27%	43,11%
Θεσσαλία	69,37%	83,77%	45,76%
Ιόνια Νησιά	85,31%	95,94%	61,39%
Δυτική Ελλάδα	64,17%	80,61%	40,55%
Στερεά Ελλάδα	62,70%	82,09%	39,71%
Πελοπόννησος	64,27%	81,90%	41,70%
Αττική	50,42%	71,66%	27,64%
Βόρειο Αιγαίο	65,92%	85,67%	43,84%
Νότιο Αιγαίο	78,82%	94,33%	55,78%
Κρήτη	76,20%	94,79%	54,14%
Σύνολο Επικράτειας	73,96%	89,56%	50,27%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 3.9, παρουσιάζεται η απόκλιση του δείκτη ανισοκατανομής Gini (ως προς τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών) για τις περιφέρειες από τον δείκτη ανισοκατανομής Gini για το σύνολο της χώρας. Παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα σύμφωνα με τον δείκτη ανισοκατανομής Gini είναι τα Ιόνια Νησιά, το Νότιο Αιγαίο και η Κρήτη, ενώ αντίθετα οι περιφέρειες Αττικής, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερη εποχικότητα σε σχέση με την επικράτεια. Επιπλέον, προκύπτει ότι ο συντελεστής ανισοκατανομής Gini για τις περιφέρειες αποκλίνει από το αντίστοιχο μέγεθος της επικράτειας από -45,02% έως 22,11%, κάτι που σημαίνει ότι το φαινόμενο της εποχικότητας διαφέρει σημαντικά από περιφέρεια σε περιφέρεια.

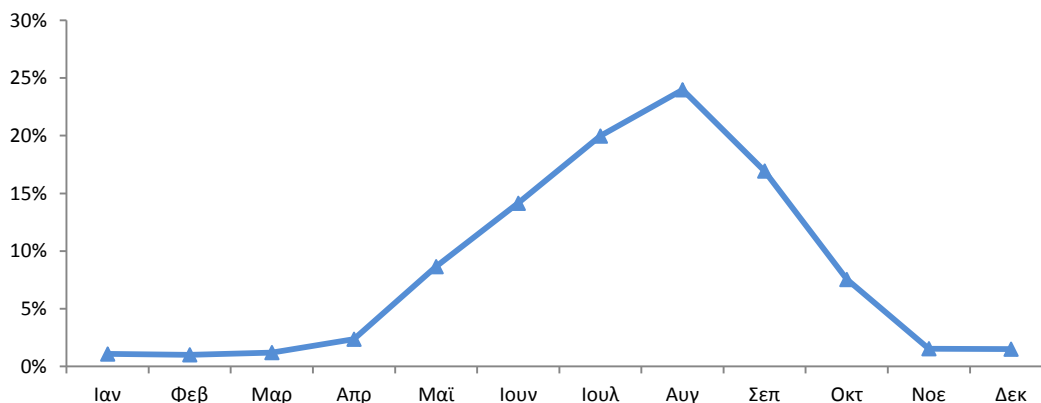
Διάγραμμα 3.9
Δείκτη Ανισοκατανομής Gini για τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών,
Ποσοστιαία Απόκλιση Περιφερειών από το σύνολο της επικράτειας(2013)

Πηγή: ΤτΕ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 3.10 παρουσιάζεται η μηνιαία κατανομή των δαπανών αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα. Παρατηρούμε την έντονη εποχικότητα του τουρισμού στην επικράτεια, καθώς τον Αύγουστο λαμβάνει χώρα το 23,98% των αφίξεων, το τετράμηνο Ιούνιος-Σεπτέμβριος το 73,96%, και το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριο το 89,56%.

Διάγραμμα 3.10
Μηνιαία Κατανομή Δαπανών Αλλοδαπών Τουριστών στην Ελλάδα (2013)

Πηγή: ΤτΕ. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στον Πίνακα 3.4 παρουσιάζεται η περιφερειακή διάσταση της εποχικότητας των δαπανών αλλοδαπών τουριστών στην ελληνική επικράτεια. Παρατηρούμε ότι, οι περιφέρειες με υψηλότερη εποχικότητα από το σύνολο της επικράτειας σύμφωνα με τον δείκτη συγκέντρωσης CR4 και CR6 είναι οι: Ιόνια Νησιά, Κρήτη και Νότιο Αιγαίο. Μάλιστα, σύμφωνα με τον δείκτη CR6, το μερίδιο των δαπανών αλλοδαπών τουριστών στις περιφέρειες αυτές κατά το εξάμηνο Μάιος-Οκτώβριος ξεπερνά το 95% των συνολικών ετήσιων δαπανών. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.4, η περιφέρεια με τους χαμηλότερους δείκτες συγκέντρωσης CR4 και CR6 είναι η Αττική και ακολουθεί η περιφέρεια Ηπείρου.

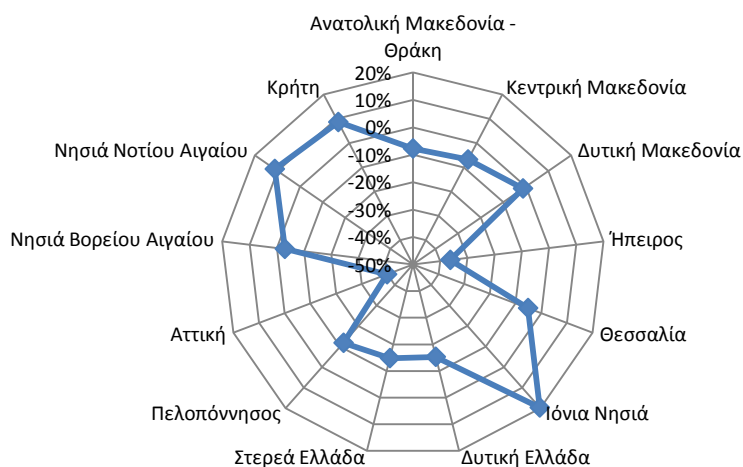
Πίνακας 3.4
Εποχικότητα Δαπανών Αλλοδαπών Τουριστών ανά Περιφέρεια
(2013)

Περιφέρεια	CR4	CR6	GINI
Ανατ. Μακεδονία & Θράκη	73,11%	84,22%	47,84%
Κεντρ. Μακεδονία	73,19%	87,04%	48,32%
Δυτ. Μακεδονία	73,81%	90,14%	51,20%
Ήπειρος	59,56%	73,74%	33,03%
Θεσσαλία	72,81%	86,30%	49,19%
Ιόνια Νησιά	86,01%	96,72%	62,05%
Δυτική Ελλάδα	66,36%	84,50%	43,92%
Στερεά Ελλάδα	65,60%	86,97%	44,17%
Πελοπόννησος	67,37%	86,25%	45,73%
Αττική	52,46%	75,53%	31,17%
Βόρειο Αιγαίο	70,57%	89,84%	50,34%
Νότιο Αιγαίο	80,33%	95,60%	57,68%
Κρήτη	77,99%	96,23%	56,33%
Σύνολο Επικράτειας	75,04%	91,24%	51,86%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο Διάγραμμα 3.11, παρουσιάζεται η απόκλιση του δείκτη ανισοκατανομής Gini (ως προς τις δαπάνες αλλοδαπών τουριστών) για τις περιφέρειες από τον δείκτη ανισοκατανομής Gini για το σύνολο της χώρας. Παρατηρούμε ότι οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα σύμφωνα με τον δείκτη ανισοκατανομής Gini είναι τα Ιόνια Νησιά, το Νότιο Αιγαίο και η Κρήτη, ενώ αντίθετα οι περιφέρειες Αττικής και Ηπείρου εμφανίζουν σημαντικά χαμηλότερη εποχικότητα σε σχέση με την επικράτεια. Επιπλέον, προκύπτει ότι ο συντελεστής ανισοκατανομής Gini για τις περιφέρειες αποκλίνει από το αντίστοιχο μέγεθος της επικράτειας από -39,88% έως 19,67%, κάτι που σημαίνει ότι το φαινόμενο της εποχικότητας των δαπανών διαφέρει σημαντικά από περιφέρεια σε περιφέρεια.

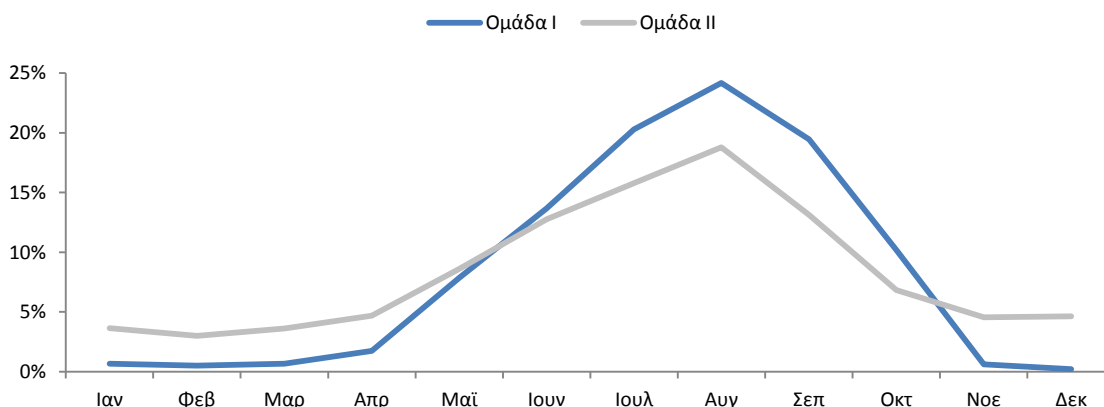
Διάγραμμα 3.11
Δείκτη Ανισοκατανομής Gini για τις δαπάνες αλλοδαπών τουριστών, Ποσοστιαία
Απόκλιση Περιφερειών από το σύνολο της επικράτειας (2013)

Πηγή: ΤτΕ, Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Από την παραπάνω ανάλυση σχετικά με την εποχικότητα επιλεγμένων χαρακτηριστικών της τουριστικής ζήτησης προκύπτει ότι οι περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης εμφανίζουν πιο οξυμένη εποχικότητα από τις υπόλοιπες περιφέρειες. Για το λόγο αυτό, στα διαγράμματα 3.12, 3.13 και 3.14 παρουσιάζεται η μηνιαία κατανομή των αφίξεων, των διανυκτερεύσεων και των δαπανών για δύο ομάδες περιφερειών: Τις περιφέρειες Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης (Ομάδα Ι) και τις υπόλοιπες περιφέρειες μαζί (Ομάδα ΙΙ).

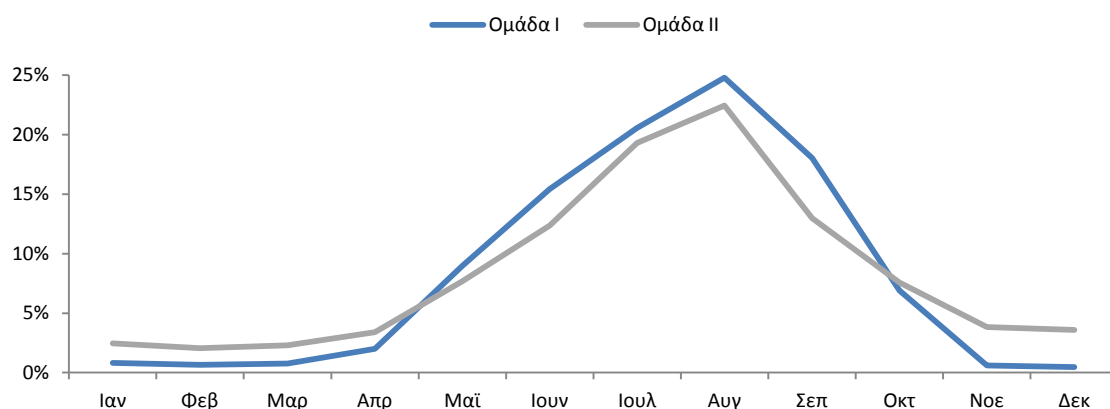
Διάγραμμα 3.12
Μηνιαία Κατανομή Αφίξεων Αλλοδαπών Τουριστών για Δύο Ομάδες Περιφερειών
(2013)

Πηγή: ΤτΕ, Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

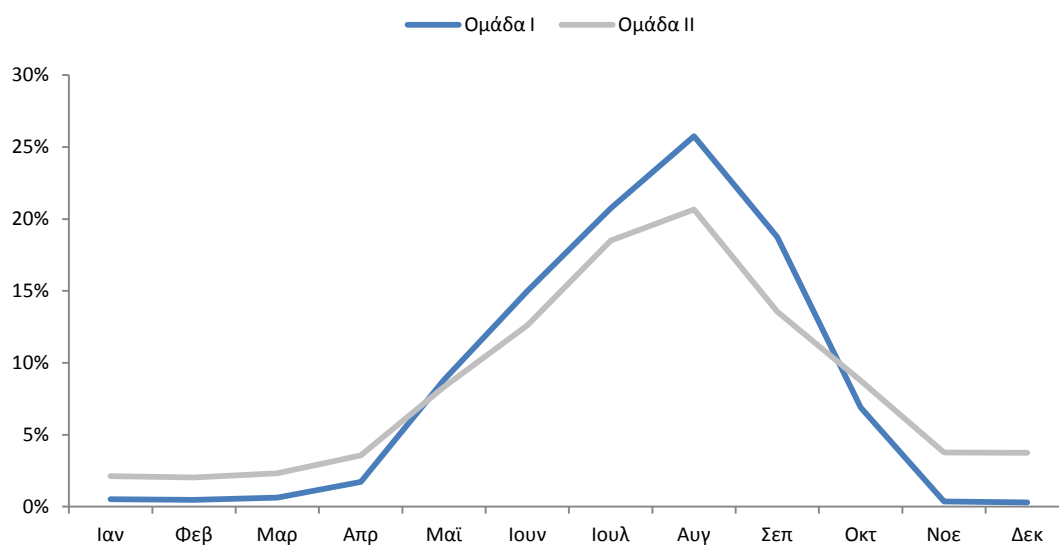

Διάγραμμα 3.13.
Μηνιαία Κατανομή Διανυκτερεύσεων Αλλοδαπών Τουριστών για Δύο Ομάδες Περιφερειών (2013)

Πηγή: ΤτΕ, Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Διάγραμμα 3.14.
Μηνιαία Κατανομή Δαπανών Αλλοδαπών Τουριστών για Δύο Ομάδες Περιφερειών (2013)

Πηγή: ΤτΕ, Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στον Πίνακα 3.5 παρουσιάζονται οι επιλεγμένοι δείκτες για την εκτίμηση της εποχικότητας για τις δύο ομάδες περιφερειών. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 3.5, η εποχικότητα της Ομάδας I είναι οξύτερη από ότι η εποχικότητα της Ομάδας II για όλα τα επιλεγμένα μεγέθη. Παρόλα αυτά, η ανισότητα των δύο ομάδων περιφερειών είναι εντονότερη όταν εξετάζουμε την εποχικότητα των αφίξεων. Η ανισότητα αυτή γίνεται λιγότερο έντονη ως προς την εποχικότητα των δαπανών και ακόμα μικρότερη ως προς την εποχικότητα των διανυκτερεύσεων.

Πίνακας 3.5
Εποχικότητα Δαπανών Αλλοδαπών Τουριστών ανά Περιφέρεια
(2013)

	CR4	CR6	GINI
Αφίξεις			
Ομάδα Ι	77,59%	95,62%	56,13%
Ομάδα ΙΙ	60,48%	75,90%	33,76%
Διανυκτερεύσεις			
Ομάδα Ι	78,83%	94,67%	55,96%
Ομάδα ΙΙ	67,11%	82,37%	42,67%
Δαπάνες			
Ομάδα Ι	80,23%	95,96%	57,77%
Ομάδα ΙΙ	65,34%	82,43%	41,32%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι παρόλο που η εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης είναι έντονη σε όλες τις περιφέρειες της επικράτειας, οι διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των περιφερειών είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Συγκεκριμένα, οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα είναι οι: Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Ιονίων Νήσων, ενώ οι περιφέρειες με τη σχετικά μικρότερη εποχικότητα είναι η Αττική και η Ήπειρος. Επιπλέον, προκύπτει ότι, ενώ οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι δαπάνες των αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν μικρότερη εποχικότητα, όπως και οι διανυκτερεύσεις.

Διάρθρωση και Χαρακτηριστικά του Ξενοδοχειακού Δυναμικού της Ελλάδας το 2013.

Χαρακτηριστικά του ξενοδοχειακού δυναμικού στο σύνολο της χώρας.

Γενικά Χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ) μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2013, η χώρα μας διαθέτει 9.677 ξενοδοχειακές μονάδες συνολικής δυναμικότητας 773.445 κλινών. Οι αριθμοί αυτοί αποτελούν αποτύπωση της στιγμής λήψης των δεδομένων, αφού το μητρώο των μελών του ΞΕΕ είναι δυναμικό και ανανεώνεται σε καθημερινή και συνεχή βάση. Το συνολικό ξενοδοχειακό δυναμικό αποτυπώνεται στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 4.1).

Πίνακας 4.1.- Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ελλάδας 2013

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		5*	4*	3*	2*	1*	Γενικό άθροισμα
	Μονάδες	361	1.277	2.358	4.203	1.478	9.677
Δωμάτια	57.878	100.289	95.674	119.157	28.334	401.332	
Κλίνες	117.555	194.010	183.722	223.932	54.226	773.445	

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013.

Σε σχέση με την αντίστοιχη έρευνα του 2009, προκύπτει ότι το 2013 τα ξενοδοχεία αυξήθηκαν κατά 1,3%, ενώ σε όρους δωματίων η αύξηση αυτή ανέρχεται σε 5,6%. Επίσης, από τη σύγκριση της κατανομής των ξενοδοχείων με βάση την κατηγορία τους, προκύπτει ότι το ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας αναβαθμίζεται, καθώς τα ξενοδοχεία 5 αστέρων αυξήθηκαν κατά 31,4% το 2013 σε σχέση με το 2009 και παράλληλα μειώθηκε το ποσοστό των δύο χαμηλότερων κατηγοριών. Μικρότερης έκτασης αύξηση παρατηρήθηκε και στα ξενοδοχεία 4 και 3 αστέρων (σε όρους δωματίων πάντα).

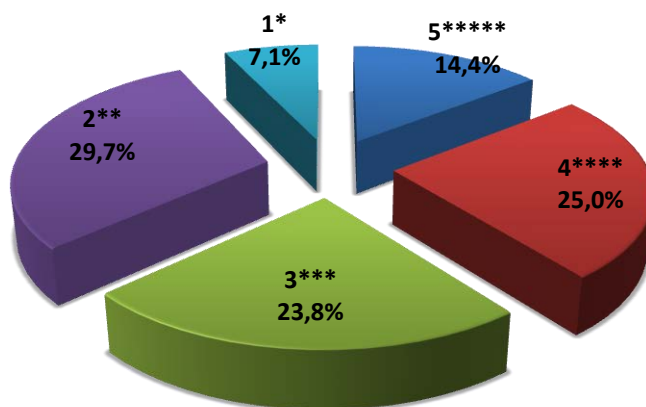
Πίνακας 4.2.- Κατανομή Ξενοδοχείων με βάση την Κατηγορία

Κατηγορία	2013	2009	Δ% δωματίων 2013/2009
5*	14,4%	11,6%	31,4%
4*	25,0%	25,3%	4,2%
3*	23,8%	23,6%	6,5%
2*	29,7%	31,8%	-1,5%
1*	7,1%	7,7%	-2,8%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού το 2013. Το 2013 πάνω από το 63% των ξενοδοχείων ήταν ενταγμένο στις 3 ανώτερες κατηγορίες, ενώ το 2009 το ποσοστό αυτό ήταν περίπου 60%.

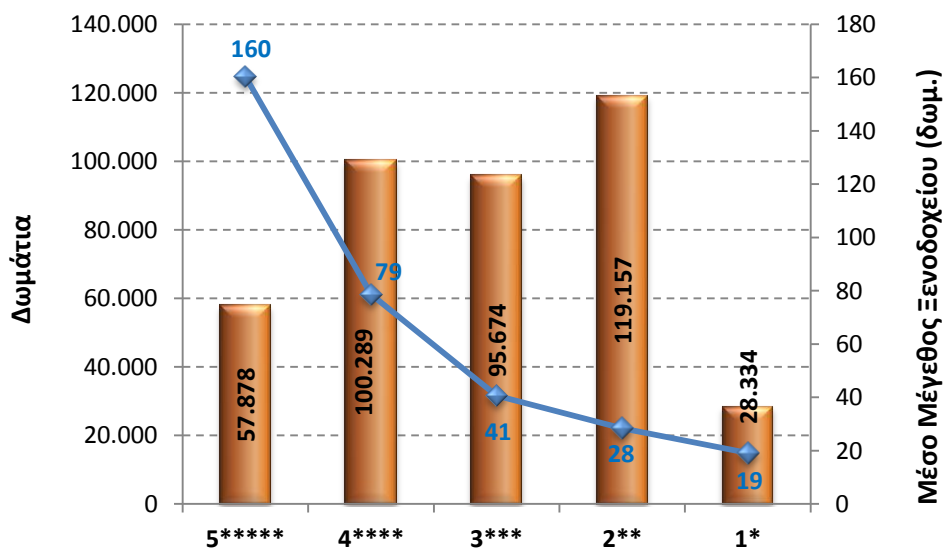
Διάγραμμα 4.1.- Κατανομή Ξενοδοχείων με βάση την Κατηγορία, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων παρουσιάζει μια σταθερά αυξητική πορεία. Το 1990 το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων της χώρας ήταν 35 δωμάτια, το 2009 ήταν 40,1 δωμάτια και το 2013 41,4 δωμάτια.

Διάγραμμα 4.2.- Δυναμικότητα και Μέσο Μέγεθος ανά Κατηγορία, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Όσον αφορά στο μέγεθος των ξενοδοχείων γίνεται η τυπική παραδοχή ότι τα ξενοδοχεία από 1-20 δωμάτια χαρακτηρίζονται ως οικογενειακά, από 21-50 δωμάτια ως μικρά, από 51-100 δωμάτια ως μεσαία και από 101 δωμάτια και πάνω ως μεγάλα. Έτσι η κατανομή του

ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας το 2013 με βάση το μέγεθος απεικονίζεται στον Πίνακα 3.3 και το αντίστοιχο Διάγραμμα 4.3.

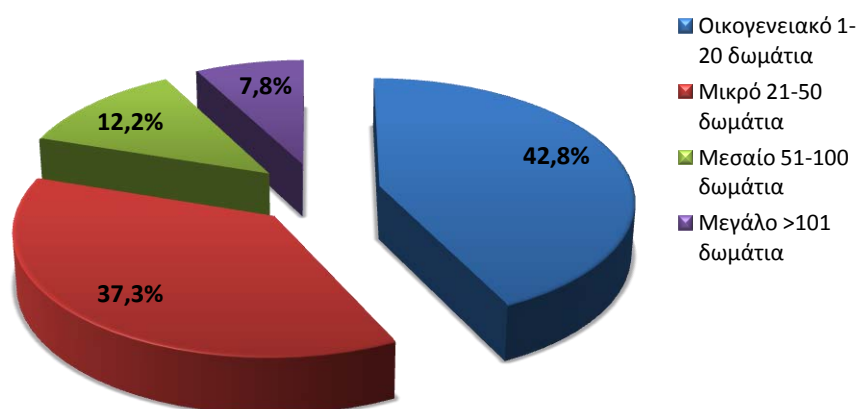
Πίνακας 4.3.- Ποσοστιαία Κατανομή των Ξενοδοχείων με βάση το μέγεθος, 2013

Μέγεθος Ξενοδοχείου	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Οικογενειακό 1-20 δωμάτια	12,2%	34,8%	37,6%	42,8%	65,4%	42,8%
Μικρό 21-50 δωμάτια	13,0%	24,1%	35,5%	45,9%	32,7%	37,3%
Μεσαίο 51-100 δωμάτια	15,5%	15,3%	19,9%	10,3%	1,7%	12,2%
Μεγάλο >101 δωμάτια	59,3%	25,8%	7,0%	1,0%	0,1%	7,8%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Σχεδόν το 43% των καταλυμάτων της χώρας αφορά σε οικογενειακά ξενοδοχεία με μέγεθος μέχρι 20 δωμάτια και μόνο το 8% περίπου των μονάδων είναι ξενοδοχεία μεγάλου μεγέθους με πάνω από 100 δωμάτια. Η πλειονότητα των ξενοδοχείων 5 αστέρων είναι ξενοδοχεία μεγάλου μεγέθους (59,3%) και αντίστροφα, η πλειονότητα των ξενοδοχείων ενός αστεριού (65,4%) είναι οικογενειακά ξενοδοχεία δυναμικότητας μέχρι 20 δωμάτια.

Διάγραμμα 4.3.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων με βάση το Μέγεθος, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στο μητρώο του ΞΕΕ τα ξενοδοχεία κατανέμονται σε εννέα κατηγορίες ξενοδοχειακού καταλύματος. Για λόγους συνοπτικής παρουσίασης έγινε ομαδοποίηση αυτών των κατηγοριών σε τρεις ευρείες κατηγορίες, όπως φαίνονται στον Πίνακα 4.4.

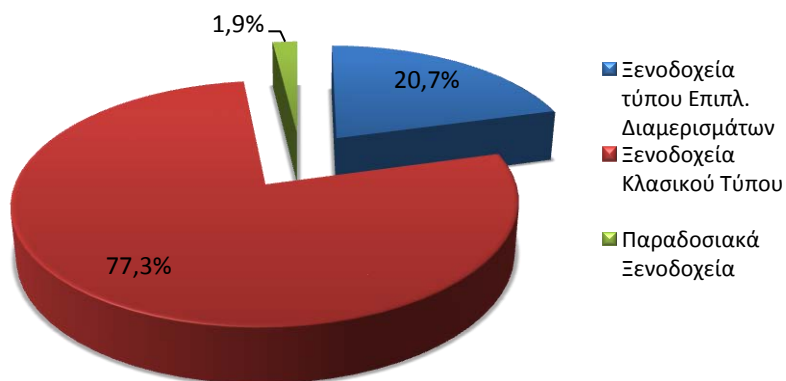
Πίνακας 4.4.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων ανά τύπο Καταλύματος, 2013

Τύπος Ξενοδοχείου		5*****	4****	3***	2**	1*	Γενικό άθροισμα
Ξενοδοχεία τύπου Επιπλ. Διαμερισμάτων	Μονάδες	36	222	534	1.423	482	2.697
	Δωμάτια	6.208	12.039	16.743	37.170	11.020	83.180
	Κλίνες	12.074	21.284	30.010	65.975	20.270	149.613
Ξενοδοχεία Κλασικού Τύπου	Μονάδες	282	703	1.532	2.740	992	6.249
	Δωμάτια	50.828	84.504	76.413	81.455	17.209	310.409
	Κλίνες	103.762	164.870	148.542	156.978	33.756	607.908
Παραδοσιακά Ξενοδοχεία	Μονάδες	43	352	292	40	4	731
	Δωμάτια	842	3.746	2.518	532	105	7.743
	Κλίνες	1.719	7.856	5.170	979	200	15.924
Σύνολο	Μονάδες	361	1.277	2.358	4.203	1.478	9.677
	Δωμάτια	57.878	100.289	95.674	119.157	28.334	401.332
	Κλίνες	117.555	194.010	183.722	223.932	54.226	773.445

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

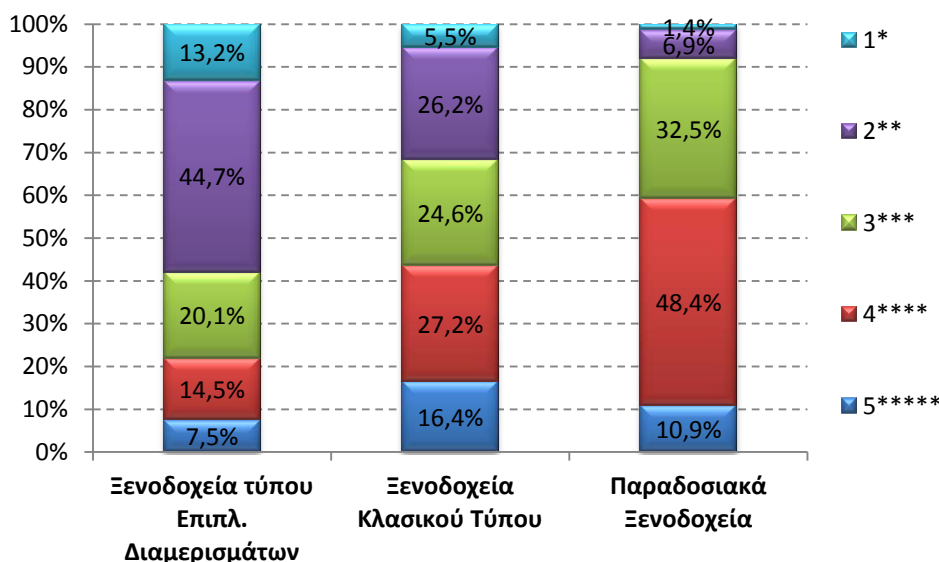
Στην πρώτη κατηγορία, Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων, περιλαμβάνονται τα ξενοδοχειακά καταλύματα, τα οποία στην άδεια λειτουργίας τους από τον ΕΟΤ χαρακτηρίζονται ως “Επιπλωμένα Διαμερίσματα”, ως “Ξενοδοχεία & Επιπλωμένα Διαμερίσματα”, ως “Ξενοδοχεία τύπου Επιπλωμένων Διαμερισμάτων” και ως “Συγκροτήματα Bungalows”. Στη δεύτερη κατηγορία “Ξενοδοχεία Κλασικού Τύπου”, τα χαρακτηρισμένα ως “Ξενοδοχεία”, ως “Ξενοδοχεία Κλασικού Τύπου” και ως “Ξενοδοχεία τύπου Μοτέλ”. Τέλος, στην τρίτη κατηγορία περιλαμβάνονται τα παραδοσιακού τύπου ξενοδοχεία και επιπλωμένα διαμερίσματα. Πρόκειται κατά κανόνα παραδοσιακά, διατηρητέα κτίσματα που έχουν μετατραπεί σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Διάγραμμα 4.4.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων ανά τύπο Καταλύματος, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Διάγραμμα 4.5.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων ανά τύπο Καταλύματος και Κατηγορία, 2013

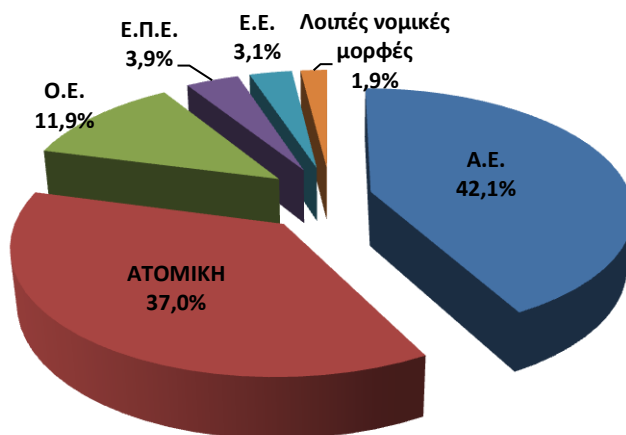

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Από τα παραπάνω στοιχεία παρατηρούμε ότι τα Παραδοσιακά Ξενοδοχεία είναι καταλύματα μικρού μεγέθους, με μέσο μέγεθος 11 δωμάτια, όταν το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων κλασικού τύπου είναι 50 δωμάτια και των ξενοδοχείων τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων είναι 31 δωμάτια. Το μικρό μέγεθος αυτής της κατηγορίας των ξενοδοχείων δεν σημαίνει ότι είναι και χαμηλών κατηγοριών, όπως συμβαίνει στα ξενοδοχεία κλασικού τύπου. Έτσι, οι δύο ανώτερες κατηγορίες των παραδοσιακών ξενοδοχείων αντιστοιχούν σχεδόν στο 60% του συνόλου τους, ενώ για τα ξενοδοχεία κλασικού τύπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι 44% περίπου και για τα ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων μόλις 22%.

Δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις ως προς την κατανομή των ξενοδοχείων με βάση τη νομική μορφή των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων σε σχέση με το 2009.

Διάγραμμα 4.6.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων με βάση τη Νομική Μορφή των Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Μικρή αύξηση καταγράφεται στο ποσοστό των Α.Ε., από 41,4% το 2009 σε 42,1% το 2013 και επίσης μια σχετικά μεγαλύτερη μείωση στο ποσοστό των Ατομικών επιχειρήσεων κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες, από 40,5% το 2009 σε 37% το 2013.

Τέλος το 2013, συνεχή λειτουργία καθ' όλη τη διάρκεια του έτους εμφανίζει το 46,4% των ξενοδοχείων της χώρας, έναντι 44% περίπου το 2009, ενώ εποχιακά λειτουργεί το 54% περίπου έναντι 56% το 2009. Όπως και το 2009, έτσι και το 2013, τα ξενοδοχεία 3*** παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό (55%) συνεχούς λειτουργίας και ακολουθούνται από τα ξενοδοχεία 5 και 4 αστέρων με 51% περίπου. Όπως είναι αναμενόμενο, τη μεγαλύτερη εποχικότητα εμφανίζουν τα ξενοδοχεία 1* και 2**, με ποσοστά που κυμαίνονται από 57,0% έως 60,0% περίπου, αντίστοιχα και παραμένουν αμετάβλητα από το 2009.

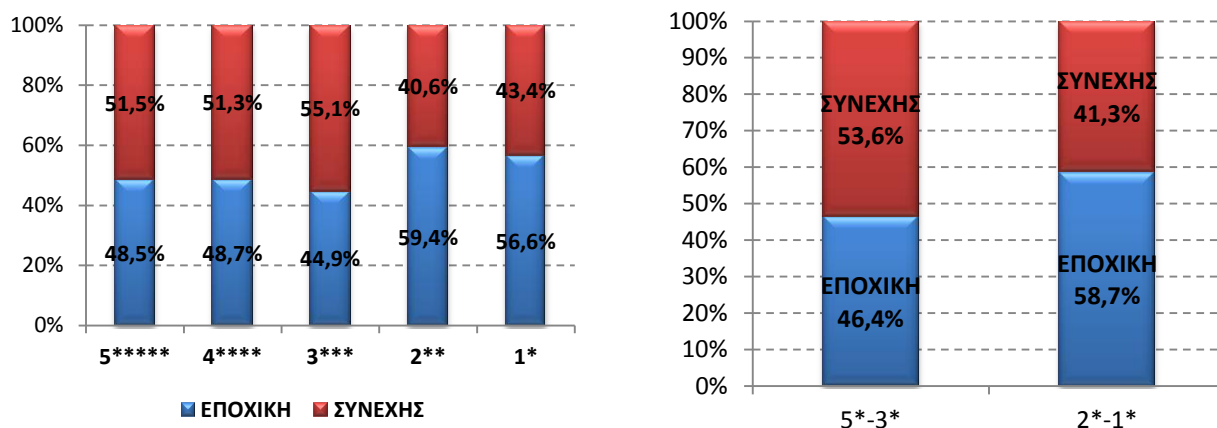
Πίνακας 4.5.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων με βάση τη Λειτουργία τους, 2013

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	5*	4*	3*	2*	1*	Γενικό άθροισμα
Εποχική	175	622	1.059	2.495	837	5.188
Συνεχής	186	655	1.299	1.708	641	4.489
Σύνολο	361	1.277	2.358	4.203	1.478	9.677
Ποσοστιαία Κατανομή						
Εποχική	48,5%	48,7%	44,9%	59,4%	56,6%	53,6%
Συνεχής	51,5%	51,3%	55,1%	40,6%	43,4%	46,4%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Διάγραμμα 4.7.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων με βάση τους Μήνες Λειτουργίας τους, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Λοιπά Χαρακτηριστικά.

Η αναβάθμιση του ξενοδοχειακού δυναμικού το 2013 δεν έχει γίνει μόνο ως προς την κατηγορία του ξενοδοχείου, αλλά και ως προς τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Ιδιαίτερα εμφανής είναι η αναβάθμιση ως προς τη χρήση νέων τεχνολογιών, όπως αυτή αποτυπώνεται στη διαδικτυακή παρουσία του ξενοδοχείου με την ιστοσελίδα του και τη δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο των πελατών του.

Πίνακας 4.6.- Διάθεση Ιστοσελίδας και Πρόσβαση στο Διαδίκτυο ανά Κατηγορία Καταλύματος, 2013

Κατηγορία	WEBSITE	INTERNET ACCESS	INTERNET CORNER
5*	326	238	249
4*	1058	577	617
3*	1723	813	812
2*	2332	1014	974
1*	550	224	180
ΕΧΟΥΝ	5.989	2.866	2.832
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	3.688	6.811	6.845
% ΚΑΤΑΝΟΜΗ			
5*	90,3%	65,9%	69,0%
4*	82,9%	45,2%	48,3%
3*	73,1%	34,5%	34,4%
2*	55,5%	24,1%	23,2%
1*	37,2%	15,2%	12,2%
ΕΧΟΥΝ	61,9%	29,6%	29,3%
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	38,1%	70,4%	70,7%

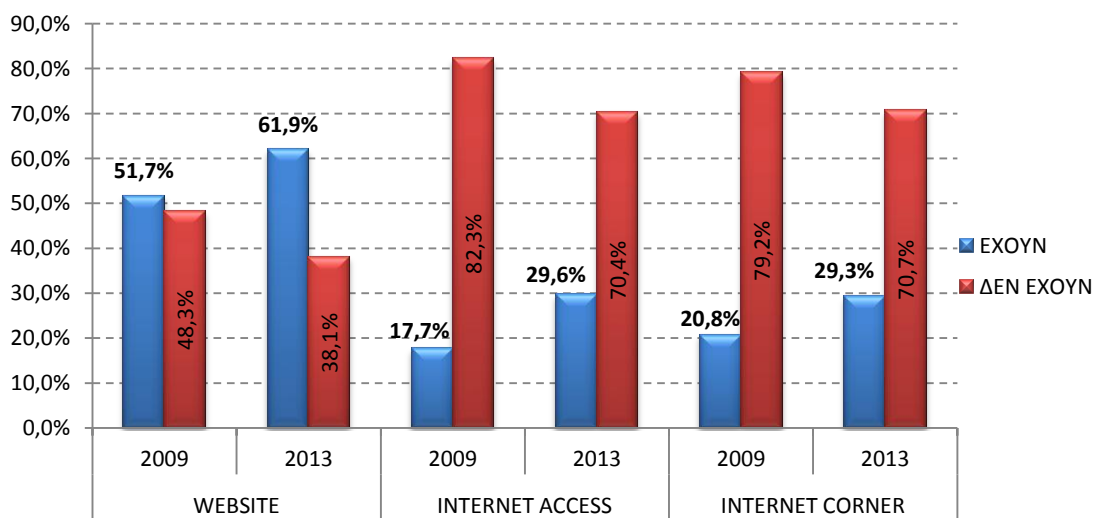
Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Έτσι το 2013 το 62% των ξενοδοχείων διαθέτει ιστοσελίδα έναντι 52% το 2009 και 45% το 2007. Πρόσβαση στο διαδίκτυο στους πελάτες του προσφέρει σχεδόν το 30% των ξενοδοχείων, ένα 30% ακόμη διαθέτει ένα Internet Corner (18% και 21%, αντίστοιχα το 2009).

Στη μεγάλη πλειονότητά τους, όπως άλλωστε είναι φυσικό, τα ξενοδοχεία των υψηλότερων κατηγοριών διαθέτουν ιστοσελίδα. Τα 5άστερα σε ποσοστό 90% και τα 4άστερα σε ποσοστό 83% περίπου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι και τα ξενοδοχεία των χαμηλότερων κατηγοριών έχουν αρχίσει να ενσωματώνουν με ταχείς ρυθμούς τις νέες τεχνολογίες στη λειτουργία τους. Έτσι, το ποσοστό των ξενοδοχείων ενός αστεριού που διαθέτει ιστοσελίδα αυξήθηκε κατά 37% το 2013 σε σχέση με το 2009, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ξενοδοχείων 2** αυξήθηκε κατά 22% την ίδια περίοδο. Εξίσου θεαματικά έχουν αυξηθεί και τα ποσοστά των ξενοδοχείων των χαμηλότερων κατηγοριών που παρέχουν στους πελάτες τους πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Παρόλα αυτά όμως, απλώς η ύπαρξη ιστοσελίδας ή η σύνδεση σε μηχανές αναζήτησης ξενοδοχείων δεν είναι επαρκής για την προσέλκυση νέων πελατών. Οι Έλληνες ξενοδόχοι πρέπει να αντιληφθούν ότι πρέπει να γίνουν πιο ενεργητικοί και συνειδητοποιημένοι σχετικά με το συνεχή εμπλουτισμό και την αναβάθμιση της εικόνας του ξενοδοχείου τους. Αυτό απεικονίζεται πολύ παραστατικά σε πρόσφατη συγκριτική μελέτη της Trivago (www.trivago.gr) σχετικά με τη συμπεριφορά των Ελλήνων ξενοδόχων και των ανταγωνιστών τους, όπου φαίνεται ότι το 2013 μόνο το 21% όσων είχαν κάποιο λογαριασμό στην Trivago ανανέωσαν το προφίλ του ξενοδοχείου τους ανεβάζοντας νέες πληροφορίες και επαγγελματικές φωτογραφίες, όταν στην Πορτογαλία το αντίστοιχο ποσοστό ξεπερνά το 80%.

Διάγραμμα 4.8.- Διάθεση Ιστοσελίδας και Πρόσβαση στο Διαδίκτυο ανά Κατηγορία Καταλύματος, 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Πίνακας 4.7.- Εστιατόριο, Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων, Συνεδριακό Κέντρο και Αίθουσα Συνεδρίων ανά Κατηγορία Καταλύματος, 2013

Κατηγορία	Εστιατόριο	Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων	Συνεδριακό Κέντρο	Αίθουσα Συνεδρίων
5*	294	114	157	240
4*	780	245	142	444
3*	1.169	236	75	415
2*	1.250	223	23	237
1*	266	36	1	30
ΕΧΟΥΝ	3.759	854	398	1.366
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	5.918	8.823	9.279	8.311
% ΚΑΤΑΝΟΜΗ				
5*	81,4%	31,6%	43,5%	66,5%
4*	60,1%	19,2%	11,1%	34,8%
3*	49,6%	10,0%	3,2%	17,6%
2*	29,7%	5,3%	0,5%	5,6%
1*	18,0%	2,4%	0,1%	2,0%
ΕΧΟΥΝ	38,8%	8,8%	4,1%	14,1%
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	61,2%	91,2%	95,9%	85,9%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Το 38,8% των ξενοδοχείων διαθέτει εστιατόριο, ποσοστό ελαφρά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο του 2009 (38,4%). Επίσης σχεδόν αμετάβλητο παραμένει το ποσοστό των ξενοδοχείων που διαθέτουν εστιατόριο και ως προς την κατηγορία του ξενοδοχείου. Αύξηση σε σχέση με το 2009 παρουσιάζουν τα ποσοστά των ξενοδοχείων που διαθέτουν Συνεδριακό Κέντρο αλλά και Αίθουσα Συνεδρίων. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αναβάθμιση των ξενοδοχείων 3 και 4 αστέρων που εμπλουτίζουν το παρεχόμενο προϊόν τους για να ικανοποιούν τις ανάγκες της πελατείας τους. Στις μικρότερες κατηγορίες τα ποσοστά αυτά είναι εξαιρετικά χαμηλά.

Πίνακας 4.8.- Γυμναστήριο, Ανοιχτή Πισίνα, Γκαράζ και Χώρος Στάθμευσης ανά Κατηγορία Καταλύματος (2013)

Κατηγορία	Γυμναστήριο	Ανοιχτή Πισίνα	Γκαράζ	Χώρος Στάθμευσης
5*	238	274	68	269
4*	352	739	80	875
3*	201	1.043	139	1.607
2*	122	1.308	188	2.700
1*	8	214	39	772
ΕΧΟΥΝ	921	3.578	514	6.223
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	8.756	6.099	9.163	3.454
% ΚΑΤΑΝΟΜΗ				
5*	65,9%	75,9%	18,8%	74,5%
4*	27,6%	57,9%	6,3%	68,5%
3*	8,5%	44,2%	5,9%	68,2%
2*	2,9%	31,1%	4,5%	64,2%
1*	0,5%	14,5%	2,6%	52,2%
ΕΧΟΥΝ	9,5%	37,0%	5,3%	64,3%
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ	90,5%	63,0%	94,7%	35,7%

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Τα ποσοστά των ξενοδοχείων που προσφέρουν κάποιες πιο εξειδικευμένες παροχές στους πελάτες τους έχουν αυξηθεί το 2013 σε σχέση με το 2009, παραμένουν όμως σε χαμηλά επίπεδα. Έτσι, μόνο το 9,5% των ξενοδοχείων διαθέτει γυμναστήριο (7,8% το 2009) και το 5,3% διαθέτει γκαράζ (3,6% το 2009). Υψηλότερα και αισθητά βελτιωμένα σε σχέση με το 2009 είναι τα ποσοστά των ξενοδοχείων που διαθέτουν πισίνα και κάποιο χώρο στάθμευσης για τα αυτοκίνητα των πελατών τους, που όμως δεν είναι ούτε στεγασμένοι ούτε φυλασσόμενοι.

Γενικά, η εικόνα του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας το 2013, όπως έχει αποτυπωθεί στα παραπάνω, εμφανίζεται αρκετά βελτιωμένη. Παρόλα αυτά, όμως, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ουσιαστικής αναβάθμισης του ξενοδοχειακού κλάδου, και κυρίως των ξενοδοχείων μικρότερων κατηγοριών, γεγονός που θα του δώσει τη δυνατότητα να προσφέρει σύγχρονες υπηρεσίες, προσαρμοσμένες στις προτιμήσεις των τουριστών, ώστε ο κλάδος να διατηρήσει και να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά του.

Χαρακτηριστικά ξενοδοχειακού δυναμικού ανά Διοικητική Περιφέρεια.

Πίνακας 4.9.- Ξενοδοχειακό Δυναμικό 2013

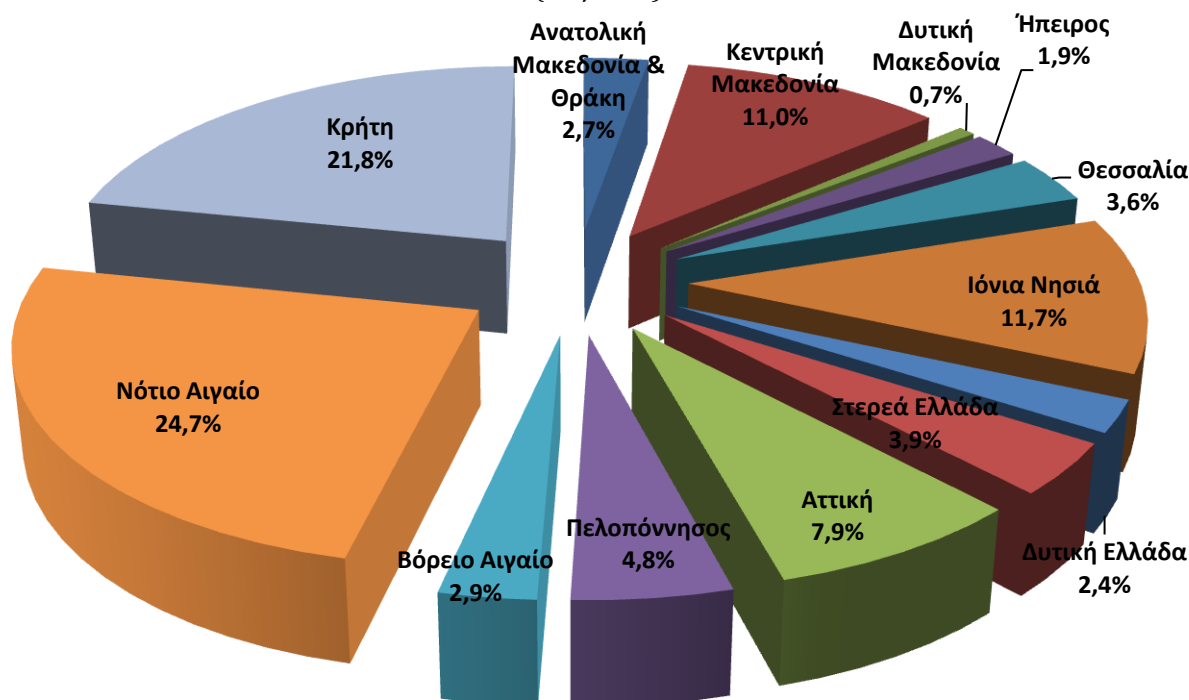
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ		5*	4*	3*	2*	1*	Γενικό άθροισμα
Ανατολική Μακε- δονία & Θράκη	Μονάδες	10	27	90	182	74	383
	Δωμάτια	954	1.865	2.921	4.028	1.112	10.880
	Κλίνες	1.926	3.754	5.671	7.837	2.172	21.360
Κεντρική Μακεδονία	Μονάδες	38	87	254	382	424	1.185
	Δωμάτια	6.520	7.884	10.439	10.419	8.760	44.022
	Κλίνες	13.252	15.364	20.589	20.077	16.833	86.115
Δυτική Μακεδονία	Μονάδες	3	17	67	34	4	125
	Δωμάτια	62	398	1.751	649	57	2.917
	Κλίνες	137	840	3.544	1.256	112	5.889
Ήπειρος	Μονάδες	10	64	143	134	29	380
	Δωμάτια	739	1.017	2.993	2.487	487	7.723
	Κλίνες	1.557	2.109	5.890	4.723	949	15.228
Θεσσαλία	Μονάδες	28	106	126	231	82	573
	Δωμάτια	1.316	2.702	3.738	5.327	1.536	14.619
	Κλίνες	2.686	5.374	7.304	10.164	2.995	28.523
Ιόνια Νησιά	Μονάδες	25	95	208	512	76	916
	Δωμάτια	3.990	9.701	14.162	17.426	1.540	46.819
	Κλίνες	7.877	18.513	27.240	33.299	2.988	89.917
Δυτική Ελλάδα	Μονάδες	4	35	88	114	29	270
	Δωμάτια	1.444	1.940	3.020	2.853	377	9.634
	Κλίνες	3.106	3.721	5.719	5.433	799	18.778
Στερεά Ελλάδα	Μονάδες	10	37	121	298	78	544
	Δωμάτια	666	2.614	3.821	7.058	1.321	15.480
	Κλίνες	1.472	5.030	7.240	13.307	2.492	29.541
Αττική	Μονάδες	29	97	138	271	114	649
	Δωμάτια	6.192	7.915	7.063	8.335	2.168	31.673
	Κλίνες	11.663	14.768	12.936	15.329	4.131	58.827
Πελοπόννησος	Μονάδες	17	95	201	255	76	644
	Δωμάτια	2.620	3.556	5.970	6.221	939	19.306
	Κλίνες	5.539	7.062	11.605	11.791	1.801	37.798
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	6	33	126	180	50	395
	Δωμάτια	784	1.614	4.391	4.250	727	11.766
	Κλίνες	1.595	2.964	8.295	8.010	1.409	22.273
Πελοπόννησος	Μονάδες	95	352	457	938	231	2.073
	Δωμάτια	14.883	34.863	19.489	26.085	3.622	98.942
	Κλίνες	30.986	67.663	37.683	49.431	7.063	192.826
Βόρειο Αιγαίο	Μονάδες	86	232	339	672	211	1.540
	Δωμάτια	17.708	24.220	15.916	24.019	5.688	87.551
	Κλίνες	35.759	46.848	30.006	43.275	10.482	166.370
ΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	361	1.277	2.358	4.203	1.478	9.677
	Δωμάτια	57.878	100.289	95.674	119.157	28.334	401.332
	Κλίνες	117.555	194.010	183.722	223.932	54.226	773.445

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013.

Στον Πίνακα 4.9 παραπάνω αποτυπώνεται το ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας ανά διοικητική περιφέρεια με τον αριθμό των δωματίων και κλινών που αντιστοιχούν στις ξενοδοχειακές μονάδες.

Η Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου (24,7%) και της Κρήτης (21,8) είναι οι δύο πρώτες περιοχές της χώρας ως προς τη συγκέντρωση του ξενοδοχειακού δυναμικού με βάση τα δωμάτια. Ακολουθούν οι Περιφέρειες των Ιονίων Νήσων (11,7%) και της Κεντρικής Μακεδονίας (11%).

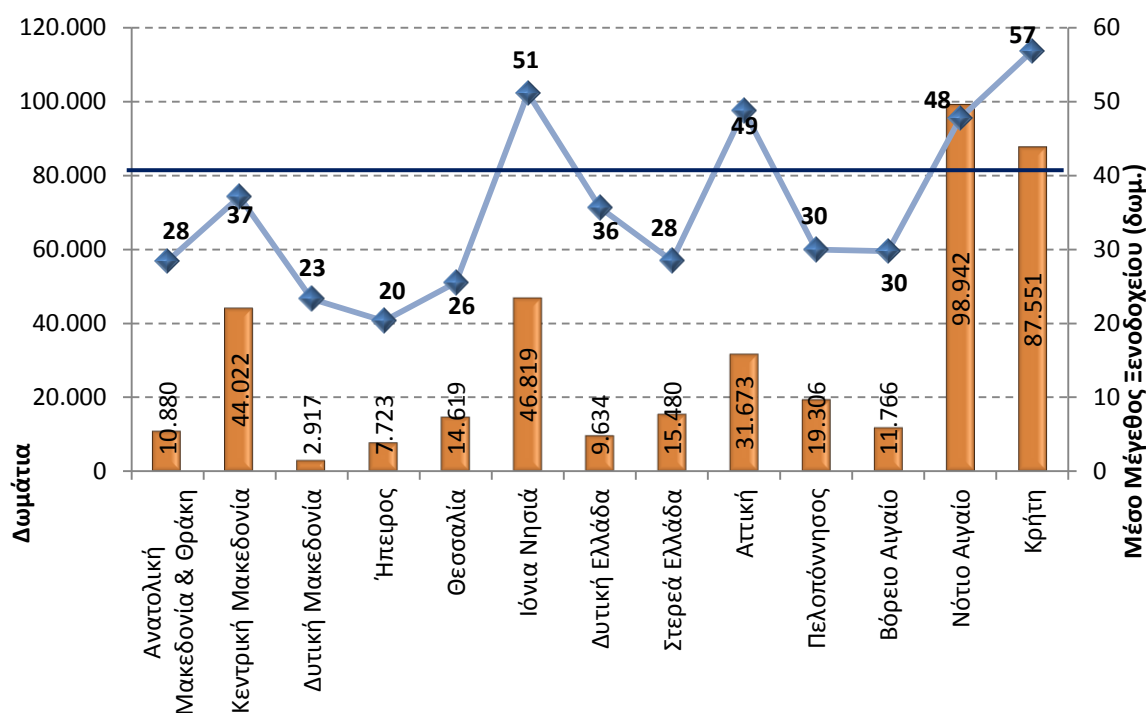
Διάγραμμα 4.9.- Κατανομή Ξενοδοχειακών Καταλυμάτων με βάση τη Δυναμικότητα, 2013 (δωμάτια)

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων έχει αυξηθεί από 35 δωμάτια που ήταν το 1990 σε 41 το 2013. Τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία βρίσκονται στην Κρήτη με μέσο μέγεθος 57 δωμάτια και στα Ιόνια Νησιά με 51 δωμάτια. Ακολουθούν τα ξενοδοχεία της Αττικής (49 δωμάτια) και του Νοτίου Αιγαίου (48 δωμάτια). Στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας τα ξενοδοχεία έχουν μέγεθος μικρότερο από το μέσο όρο. Τα μικρότερα σε μέγεθος ξενοδοχεία βρίσκονται στην Ήπειρο (20 δωμάτια) και τη Δυτική Μακεδονία (23 δωμάτια), περιφέρειες οι οποίες υστερούν γενικά τουριστικά.

Διάγραμμα 4.10.- Συνολική και Μέση Δυναμικότητα ανά Γεωγραφική Περιφέρεια, 2013
(δωμάτια)

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Η εικόνα όμως, διαφοροποιείται σε σχέση με την κατηγορία του ξενοδοχείου. Τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία 5 αστέρων βρίσκονται στην Περιφέρεια της Αττικής και έχουν μέσο μέγεθος 214 δωμάτια. Ακολουθούν τα ξενοδοχεία της Κρήτης (206 δωμάτια) και της Κεντρικής Μακεδονίας (172 δωμάτια).

Πίνακας 4.10.- Μέσο Μέγεθος Ξενοδοχείων ανά Περιοχή, 2013
(σε δωμάτια)

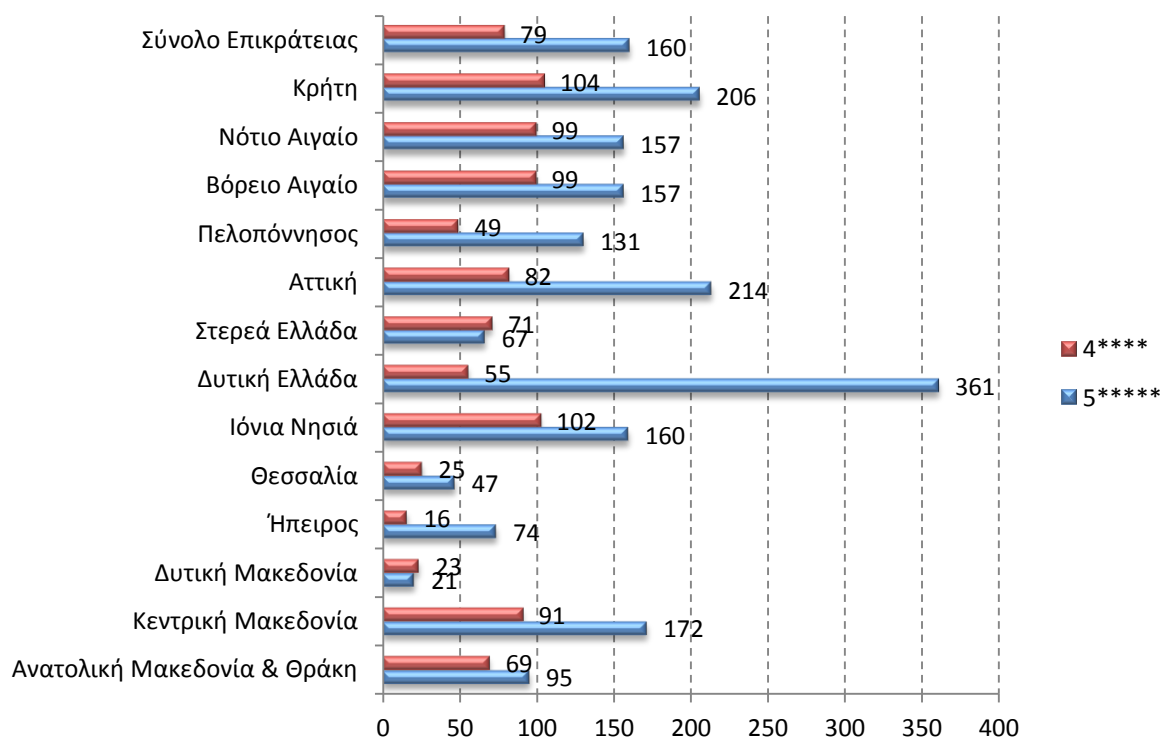
Περιφέρεια	5*	4*	3*	2*	1*	ΣΥΝΟΛΟ
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	95	69	32	22	15	28
Κεντρική Μακεδονία	172	91	41	27	21	37
Δυτική Μακεδονία	21	23	26	19	14	23
Ήπειρος	74	16	21	19	17	20
Θεσσαλία	47	25	30	23	19	26
Ιόνια Νησιά	160	102	68	34	20	51
Δυτική Ελλάδα	361	55	34	25	13	36
Στερεά Ελλάδα	67	71	32	24	17	28
Αττική	214	82	51	31	19	49
Πελοπόννησος	131	49	35	24	15	30
Βόρειο Αιγαίο	157	99	43	28	16	48
Νότιο Αιγαίο	157	99	43	28	16	48
Κρήτη	206	104	47	36	27	57
Σύνολο Επικράτειας	160	79	41	28	19	41

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Στη Δυτική Ελλάδα εμφανίζεται ότι το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων 5 αστέρων είναι 361 δωμάτια. Το μέγεθος αυτό όμως δεν είναι αντιπροσωπευτικό γιατί αφορά ένα πολύ μικρό αριθμό ξενοδοχείων σε ένα μόνο νομό.

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3.10 προκύπτει ότι το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων 5 αστέρων είναι σχεδόν 4πλάσιο από το μέσο όρο της χώρας με 160 δωμάτια και το μέσο μέγεθος των 4άστερων ξενοδοχείων είναι σχεδόν διπλάσιο από το μέσο όρο με 79 δωμάτια. Τα ξενοδοχεία 2* και 1* έχουν μέσο μέγεθος κάτω από το μέσο όρο, ενώ το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων 3* είναι ίσο με το μέσο όρο (41 δωμάτια).

**Διάγραμμα 4.11.- Μέσο Μέγεθος Ξενοδοχείων 5 & 4 αστέρων
ανά Διοικητική Περιφέρεια, 2013
(δωμάτια)**

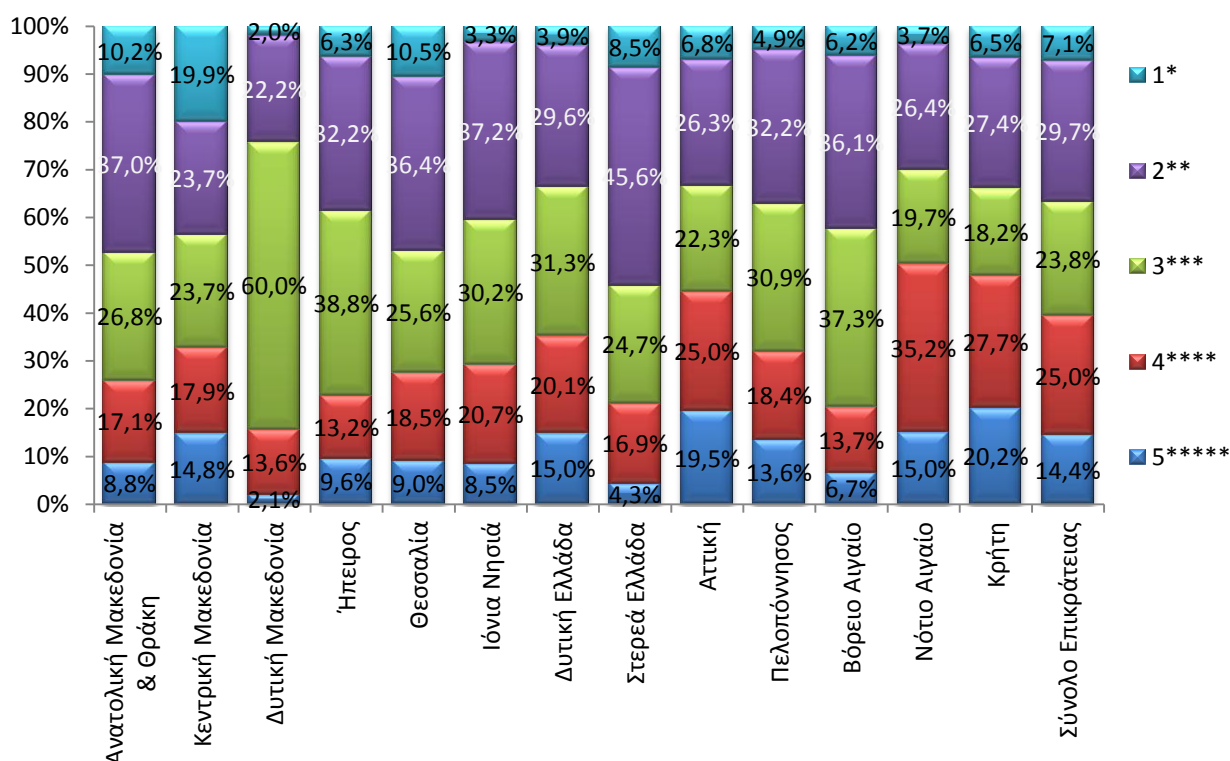

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού (σε δωμάτια) κάθε γεωγραφικού διαμερίσματος ως προς την κατηγορία τους (Διάγρ. 4.12). Σε σχέση με το σύνολο της χώρας, όπου το δυναμικό 5 αστέρων ανέρχεται σε 14% περίπου, στην Κρήτη και την Αττική το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται γύρω στο 20%.

**Διάγραμμα 4.12.- Ποσοστιαία Κατανομή της Δυναμικότητας
ανά Διοικητική Περιφέρεια, 2013
(δωμάτια)**

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δεκέμβριος 2013. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

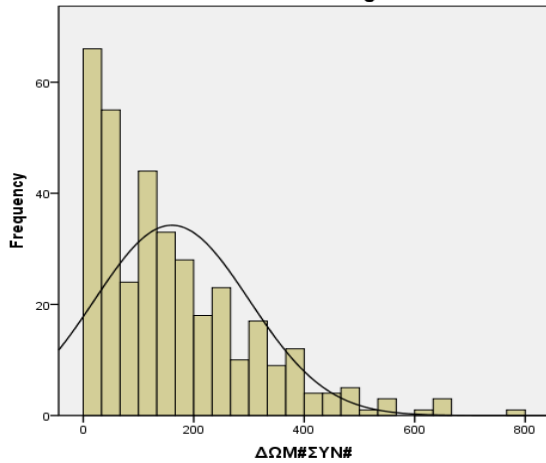
Εκτός από τη βελτίωση της γενικής εικόνας του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας με βάση την κατηγορία που παρατηρήθηκε το 2013 σε σχέση με το 2009, αντίστοιχη βελτίωση παρατηρείται και στα ξενοδοχεία των επιμέρους περιοχών. Σαφής αναβάθμιση παρατηρείται στα ξενοδοχεία 5 αστέρων σε όλες τις περιφέρειες της χώρας. Η μεγαλύτερη αύξηση σε 5άστερα ξενοδοχεία παρατηρήθηκε στα Δωδεκάνησα, όπου το 2013 αυξήθηκαν τα ξενοδοχεία αυτής της κατηγορίας κατά 5,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2009. Ακολουθεί η Ήπειρος και η Πελοπόννησος με αύξηση 4,6 και 4 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2009. Στη Στερεά Ελλάδα και τα Νησιά του Βορ. Αιγαίου το ποσοστό των 5άστερων ξενοδοχείων παρέμεινε αμετάβλητο από το 2009.

Επίσης, σχεδόν αμετάβλητο παρέμεινε το ποσοστό των ξενοδοχείων 4 και 3 αστέρων στις επιμέρους περιοχές της χώρας. Οι Κυκλάδες κατέγραψαν τη μεγαλύτερη αύξηση της δυναμικότητας των ξενοδοχείων 4 αστέρων από το 2009, ενώ στα Δωδεκάνησα καταγράφηκε η μεγαλύτερη μείωση των ξενοδοχείων αυτής της κατηγορίας κατά το ίδιο διάστημα. Τέλος, περιορίστηκε το μερίδιο των ξενοδοχείων των δύο χαμηλότερων κατηγοριών σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

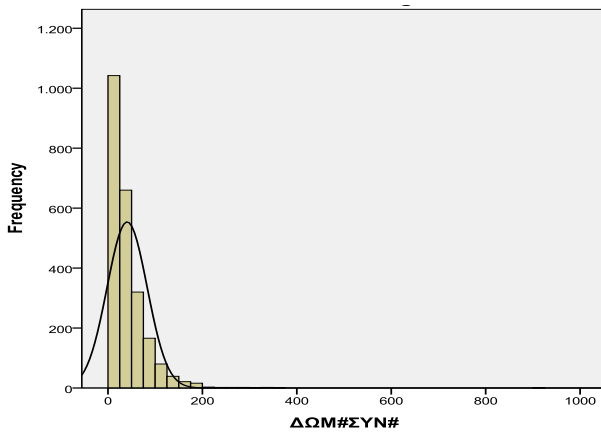
Στο Διάγραμμα 4.13 παρουσιάζεται η κατανομή των δωματίων (ιστόγραμμα) των καταλυμάτων για κάθε κατηγορία. Η διαφορά του μεγέθους των καταλυμάτων μεταξύ των πέντε κατηγοριών, ως προς τον αριθμό των δωματίων, είναι εμφανής. Ενός αστέρος είναι ως επί το πλείστον μικρά καταλύματα δυναμικότητας έως 60 (το πολύ 80) δωμάτια. Όσο ανεβαίνει η κατηγορία αυξάνεται

και η δυναμικότητα. Τα ξενοδοχεία δύο αστέρων αγγίζουν και τα 120 δωμάτια, ενώ στην περίπτωση των τριών αστέρων τα 200 δωμάτια. Στην κατηγορία των τεσσάρων αστέρων συναντάμε αρκετές μονάδες με περισσότερα από 400 δωμάτια, και τέλος στα ξενοδοχεία των πέντε αστέρων έχουμε καταλύματα με δυναμικότητα άνω των 600 δωματίων.

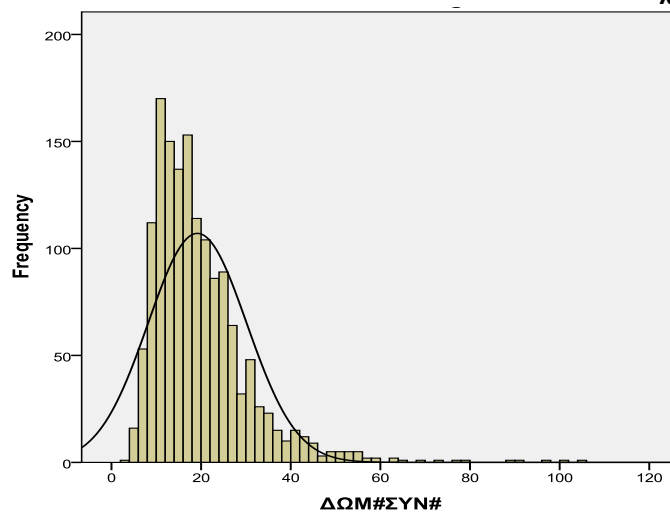
Διάγραμμα 4.13.- Κατανομή της Δυναμικότητας ανά Κατηγορία: 2013

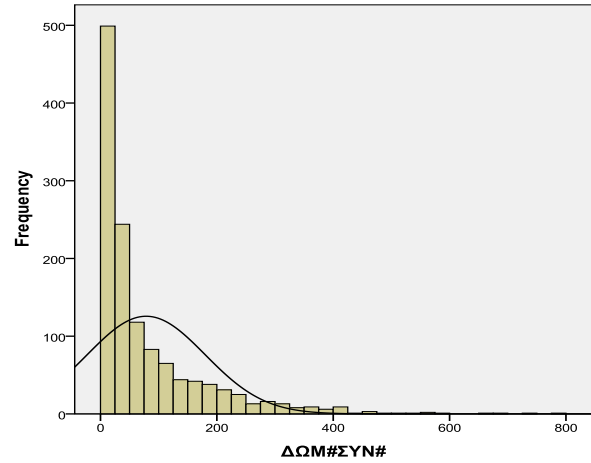
Ξενοδοχεία 5****

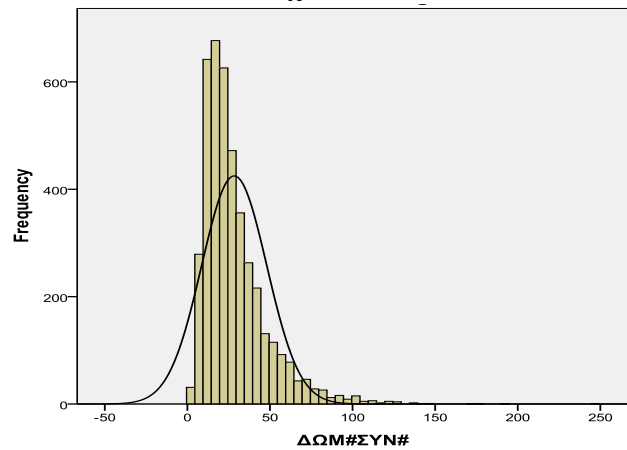
Ξενοδοχεία 3***

Ξενοδοχεία 2**

Ξενοδοχεία 1*

Ετήσια έρευνα του ΙΤΕΠ για την ξενοδοχειακή αγορά.

Ταυτότητα της έρευνας.

Το ΙΤΕΠ σε συνεργασία με το ΞΕΕ πραγματοποιεί κάθε χρόνο έρευνα πεδίου ανάμεσα στα ελληνικά ξενοδοχεία με τη μέθοδο συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αποστέλλεται σε όλα τα ξενοδοχεία της χώρας με σκοπό να συγκεντρωθούν στοιχεία για τα βασικά μεγέθη των ξενοδοχειακών μονάδων που επηρεάζονται από τη συγκυρία. Πιο συγκεκριμένα, οι ξενοδόχοι καλούνται να δηλώσουν τη μέση πληρότητα, τη μέση τιμή διάθεσης δωματίου και την απασχόληση κατά τους μήνες Οκτώβριο, Μάιο και Αύγουστο.

Η έρευνα παραδοσιακά διεξάγεται κατά τη διάρκεια του Οκτωβρίου-Νοεμβρίου και γι' αυτό δηλώνεται ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος. Οι επιδόσεις των ξενοδοχείων συσχετίζονται με τα ποιοτικά και τεχνικά χαρακτηριστικά κάθε μονάδας που διατηρεί σε βάση δεδομένων το ΞΕΕ.

Όπως και το 2012, έτσι και στην έρευνα του 2013 η ανταπόκριση υπήρξε πολύ ικανοποιητική. Απέστειλαν συμπληρωμένα ερωτηματολόγια 1.162 μονάδες που αντιστοιχούν στο 12% του συνολικού αριθμού των ξενοδοχείων της χώρας. Τα ξενοδοχεία που ανταποκρίθηκαν διαθέτουν 66.964 δωμάτια και αντιστοιχούν στο 17% του δυναμικού της χώρας. Τα ποσοστά αυτά είναι στην πραγματικότητα υψηλότερα, καθώς τα ερωτηματολόγια αποστέλλονται στα ξενοδοχεία που έχουν δηλώσει στο ΞΕΕ ένα email επικοινωνίας. Έτσι, το ποσοστό συμμετοχής στην έρευνα ανέρχεται στο 15%, ενώ η δυναμικότητα σε δωμάτια αντιστοιχεί στο 19% των ξενοδοχείων που έλαβαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου το ερωτηματολόγιο.

Αρκετά ικανοποιητική κρίνεται και η διαστρωματική κατανομή του φετινού δείγματος, καθώς έγινε προσπάθεια το δείγμα που συγκεντρώθηκε να ανταποκρίνεται στην πραγματική κατανομή των ξενοδοχείων, τόσο σε περιφερειακό επίπεδο, όσο και σε σχέση με την κατηγορία τους.

Οι μέσοι όροι που παρουσιάζονται στις αναλύσεις σταθμίζονται πολλαπλά με βάση τον αριθμό των δωματίων κάθε μονάδας, τη σχετική κατανομή δωματίων ανάμεσα στις περιφέρειες και την αναλογία των δωματίων κάθε τάξης εντός της περιφέρειας. Με τη διαδικασία αυτή περιορίζεται η σχετική μεροληψία των εκτιμήσεων.

Για όλους τους υπολογισμούς και τις αναλύσεις που αφορούν στην εκτίμηση των βασικών μεταβλητών βάση αναφοράς αποτελεί το δωμάτιο και όχι η ξενοδοχειακή μονάδα ή οι κλίνες.

Μεταβολές του ξενοδοχειακού δυναμικού.

Η ανάλυση που ακολουθεί βασίστηκε στα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος που ήταν διαθέσιμα για τον Αύγουστο του 2013, καθώς όταν γινόταν η έρευνα δεν υπήρχαν ακόμα στοιχεία για ολόκληρο το έτος. Οι αποκλίσεις, όμως, είναι πολύ μικρές και δεν επηρεάζουν την ουσία των αποτελεσμάτων.

Το 2013 το ξενοδοχειακό δυναμικό αυξήθηκε κατά 0,4% σε όρους δωματίων. Από το 1990, όμως, το ξενοδοχειακό δυναμικό αυξήθηκε κατά 51% σε μονάδες, κατά 78% σε δωμάτια και κατά 82%

σε κλίνες. Επίσης, το μέσο μέγεθος των ξενοδοχείων σε δωμάτια αυξήθηκε κατά 18% στην περίοδο 1990-2013, από 35 δωμάτια σε 41,4 δωμάτια.

Πίνακας 5.1
Διαχρονική Εξέλιξη του Ξενοδοχειακού δυναμικού
1990 - 2013

Έτος	Μονάδες	Δωμάτια (000)	Δ% ως προς το προηγούμενο έτος (δωμάτια)	Μέσο Μέγεθος σε Δωμάτια
1990	6.423	224,9		35,0
1995	7.387	281,6	7,4%	38,1
2000	7.856	309,1	0,2%	39,3
2001	8.073	320,5	3,7%	39,7
2002	8.285	329,4	2,8%	39,8
2003	8.527	339,5	3,1%	39,8
2004	8.843	351,9	3,7%	39,8
2005	9.036	358,7	1,9%	39,7
2006	9.110	364,2	1,5%	40,0
2007	9.207	368,0	1,0%	40,0
2008	9.227	375,1	1,9%	40,7
2009	9.559	383,0	2,1%	40,1
2010	9.732	397,7	3,8%	40,9
2011	9.653	396,2	-0,4%	41,0
2012	9.661	399,0	0,7%	41,3
2013*	9.674	400,6	0,4%	41,4

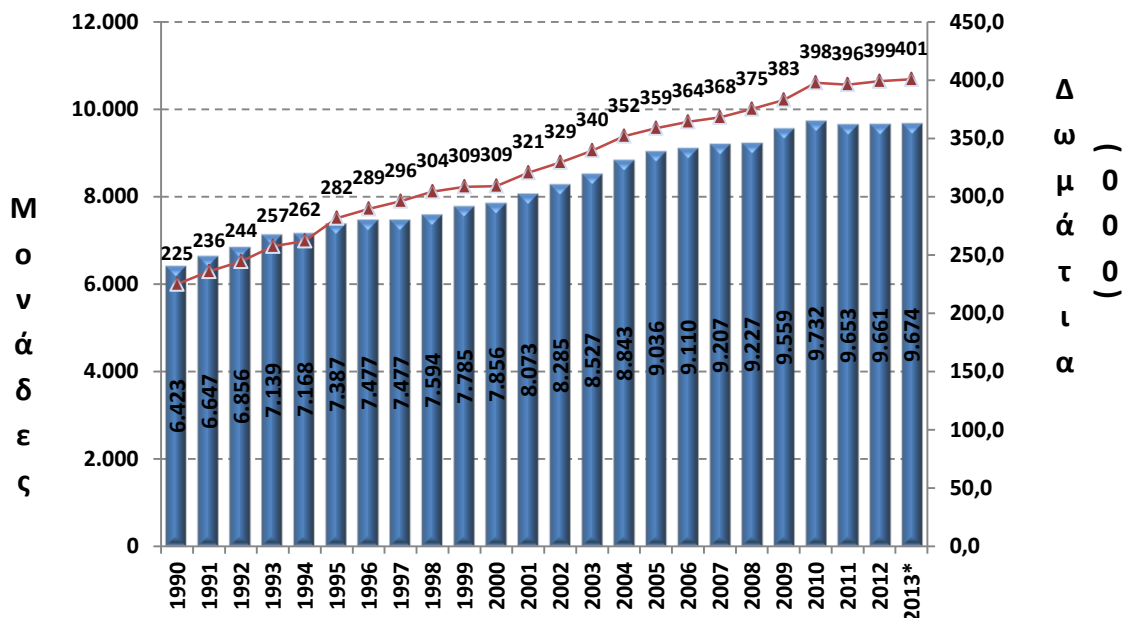
*Στοιχεία Αυγούστου.

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.

Παρά τη βαθειά και παρατεταμένη οικονομική κρίση, την οποία βιώνει η Ελλάδα από το 2009 και τα επαχθή φορολογικά, ασφαλιστικά κ.ά. μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί για την οικονομική σταθεροποίηση της χώρας, η ελληνική ξενοδοχία αντιστέκεται σθεναρά στην κρίση, επεκτείνεται και αναβαθμίζεται, και **μπορεί να αποτελέσει θετικό παράγοντα για την αναστροφή του αρνητικού οικονομικού κλίματος και την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.**

Την περίοδο 2009-2013 άνοιξαν 914 ξενοδοχεία συνολικής δυναμικότητας 63.392 κλινών και διέκοψαν τη λειτουργία τους 613 μονάδες συνολικής δυναμικότητας 34.480 κλινών. Το 73% των μονάδων που άνοιξαν εντάχθηκαν στις 3 υψηλότερες κατηγορίες, ενώ μόνο το 3% των μονάδων που διέκοψαν τη λειτουργία τους προερχόταν από τις 3 υψηλότερες κατηγορίες.

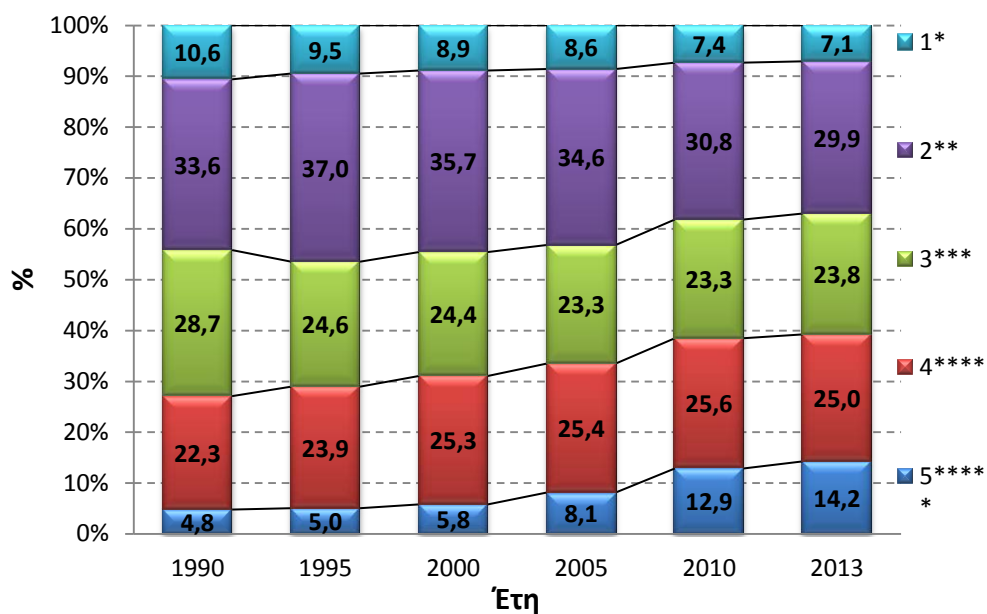
Διάγραμμα 5.1
Διαχρονική εξέλιξη Ξενοδοχειακού Δυναμικού
1990 - 2013

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. (*) Στοιχεία Αυγούστου.

Παράλληλα, εξακολουθεί να βελτιώνεται η ποιοτική σύνθεση του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας. Το 2013, η αναλογία των δωματίων σε ξενοδοχεία 5 αστέρων ανήλθε στο 14,2% του συνολικού δυναμικού της χώρας, από 4,8% που ήταν το 1990. Επίσης, η αναλογία των 3 υψηλότερων κατηγοριών στο σύνολο των ξενοδοχείων το 2013 ήταν 63% από 56% περίπου το 1990 (Διαγρ. 5.2).

Διάγραμμα 5.2
Ποσοστιαία Κατανομή του Ξενοδοχειακού Δυναμικού (%)

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος.

Χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα.

Η τραπεζική χρηματοδότηση προς όλους τους τομείς της ελληνικής οικονομίας μειώθηκε 16% το 2013 σε σχέση με το 2010. Παρόλα αυτά, ο τουριστικός τομέας φαίνεται να είναι ευνοημένος, καθώς είναι ο μόνος τομέας προς τον οποίο η τραπεζική χρηματοδότηση αυξήθηκε κατά το παραπάνω διάστημα κατά 5,2%.

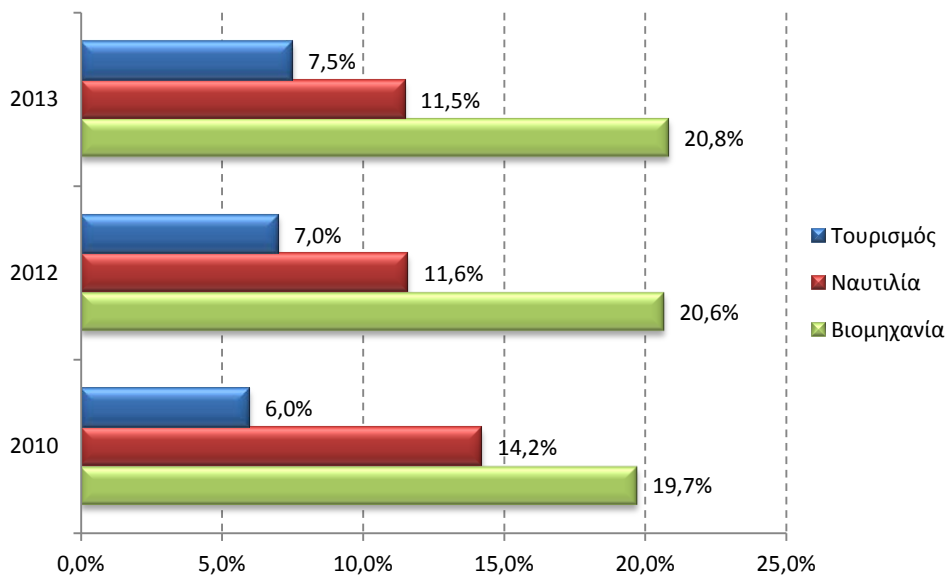
Πίνακας 5.2
Χρηματοδότηση των Εγχώριων Επιχειρήσεων
κατά Κλάδο Δραστηριότητας από τα Εγχώρια NXI
(εκατ. ευρώ)

Έτος	Τρίμηνο	Γεωργία	Βιομηχανία	Εμπόριο	Τουρισμός	Ναυτιλία	Σύνολο
2010	I.	3.987	23.934	33.203	7.639	10.701	135.105
	II.	2.200	26.829	26.724	7.376	19.340	130.159
	III.	2.155	24.471	25.873	7.274	17.798	123.543
	IV.	2.060	24.269	25.355	7.355	17.498	123.244
2011	I.	2.124	24.854	25.407	7.404	16.983	122.173
	II.	2.031	24.862	25.245	7.224	16.927	121.372
	III.	2.024	23.907	25.678	7.282	18.306	122.680
	IV.	2.009	23.405	24.687	7.229	18.008	120.126
2012	I.	1.921	23.054	24.053	7.490	16.231	118.316
	II.	1.895	22.879	23.590	7.453	14.803	114.529
	III.	1.503	22.011	22.641	7.326	14.190	110.320
	IV.	1.412	22.162	22.168	7.501	12.442	107.335
2013	I.	1.456	22.367	22.212	7.946	13.586	109.975
	II.	1.415	21.728	21.751	7.840	12.901	106.798
	III.	1.555	21.303	21.239	7.731	12.481	105.033
	IV.	1.628	21.481	20.038	7.735	11.838	103.204
Ποσοστιαία μεταβολή κάθε 3μήνου του 2013 σε σχέση με το αντίστοιχο 3μηνο του 2010							
		Γεωργία	Βιομηχανία	Εμπόριο	Τουρισμός	Ναυτιλία	Σύνολο
	I.	-63,48%	-6,55%	-33,10%	4,02%	26,96%	-18,60%
	II.	-35,68%	-19,01%	-18,61%	6,29%	-33,29%	-17,95%
	III.	-27,84%	-12,95%	-17,91%	6,28%	-29,87%	-14,98%
	IV.	-20,97%	-11,49%	-20,97%	5,17%	-32,35%	-16,26%

Πηγή: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τράπεζα της Ελλάδος.

Βέβαια, το μερίδιο του τουρισμού στο σύνολο της ιδιωτικής χρηματοδότηση παραμένει χαμηλό. Το 2010 το μερίδιο της τουριστικής χρηματοδότησης ήταν περίπου 4% και αυξήθηκε σε 5,2% το 2013. Παραμένει, όμως, λίγο πάνω από το 1/3 περίπου της χρηματοδότησης της βιομηχανίας.

Διάγραμμα 5.3
Μερίδιο Παραγωγικών Κλάδων στην Τραπεζική Χρηματοδότηση

Πηγή: Στατιστικό Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας, Τράπεζα της Ελλάδος.

Έσοδα των ελληνικών ξενοδοχείων κατά το 2012.

Τα στατιστικά του κύκλου εργασιών που συλλέγονται στην ετήσια έρευνα, αφορούν στην προηγούμενη διαχειριστική περίοδο. Επομένως, στη φετινή έκθεση παρουσιάζονται τα οικονομικά αποτελέσματα των ελληνικών ξενοδοχείων κατά το 2012.

Τα στοιχεία της περυσινής έρευνας του ΙΤΕΠ δείχνουν ότι το 2011 ήταν χρονιά ανάκαμψης για την ελληνική ξενοδοχία, καθώς το μέσο έσοδο ανά δωμάτιο αυξήθηκε κατά 9,2% σε σχέση με το 2010. Η θετική αυτή εικόνα δεν φαίνεται να διατηρήθηκε και το 2012. Οι αρνητικές εξελίξεις στον τουρισμό που σημειώθηκαν το 2012 είχαν τον αντίκτυπό τους και στα έσοδα των ξενοδοχείων. Έτσι, τα μέσα έσοδα των ξενοδοχείων το 2012 μειώθηκαν κατά 13% περίπου.

Σε περιφερειακό επίπεδο, τις μεγαλύτερες μειώσεις κατέγραψαν τα ξενοδοχεία της Κεντρ. Ελλάδας (-37,6%), της Αττικής (-19,6%) και των Κυκλάδων-Δωδεκανήσων (-15,6%). Στις υπόλοιπες περιοχές οι μειώσεις κυμαίνονται από -0,4% για την Πελοπόννησο μέχρι -7,7% για την Κρήτη.

Πίνακας 5.3
Μέσο Έσοδο ανά Δωμάτιο ανά Περιφέρεια και Κατηγορία
(2012, €)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	5****	4****	3***	2**	1*	Μ.Ο. 2012	Μ.Ο. 2011	Μ.Ο. 2010	Δ% 2012/11	Δ% 2011/10
Αττική (χωρίς νησιά)	38.301,3	20.431,3	9.429,2	7.573,9	5.723,6	22.134,8	27.517,8	28.095,1	-19,6%	-2,1%
Κεντρ. Ελλάδα (χωρίς Αττική)	15.708,0	9.901,5	5.829,0	2.733,4	1.860,9	5.498,6	8.815,8	8.661,9	-37,6%	1,8%
Ήπειρος- Θεσσαλία	19.450,8	8.581,2	6.951,3	4.350,7	3.327,6	7.684,5	8.958,4	9.848,6	-14,2%	-9,0%
Μακεδονία- Θράκη	27.678,3	17.206,3	7.601,6	5.007,9	3.562,1	13.505,2	13.869,1	11.132,6	-2,6%	24,6%
Πελοπόννησος	15.314,8	12.124,8	6.383,1	9.024,9	736,9	10.186,0	10.223,8	10.495,8	-0,4%	-2,6%
Νησιά Αιγαίου	17.705,8	6.800,2	6.777,3	3.198,3	1.680,8	7.591,6	7.931,0	7.800,8	-4,3%	1,7%
Κρήτη	20.655,5	12.309,4	11.469,1	6.351,4	2.859,7	13.943,3	15.111,9	12.837,4	-7,7%	17,7%
Κυκλάδες- Δωδεκάνησα	21.109,9	13.505,4	6.726,9	4.986,9	4.414,3	11.605,7	13.755,9	12.285,9	-15,6%	12,0%
Νησιά Ιονίου	20.255,7	11.405,4	8.582,2	4.964,5	4.036,3	9.838,8	10.275,1	10.109,7	-4,2%	1,6%
Σύνολο Χώρας	23.707,1	13.739,8	8.199,8	5.567,1	3.239,6	12.626,9	14.491,2	13.274,4	-12,9%	9,2%

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Ως προς τις κατηγορίες των ξενοδοχείων τη μεγαλύτερη μείωση κατέγραψαν τα ξενοδοχεία 5 αστέρων (-14%) και τη μικρότερη τα ξενοδοχεία 2 αστέρων (-2,5%).

Πίνακας 5.4
Μέσο Έσοδο ανά Δωμάτιο με βάση την Κατηγορία του Ξενοδοχείου (€)

Κατηγορία ξενοδοχείου	2012	2011	2010	Δ% 2012/11	Δ% 2011/10	Δ% 2012/10
5*	23.707,1	27.556,9	24.532,7	-14,0%	12,3%	-3,4%
4*	13.739,8	13.887,4	13.887,4	-1,1%	0,0%	-1,1%
3*	8.199,8	8.650,2	8.043,3	-5,2%	7,5%	1,9%
2*	5.567,1	5.709,2	5.912,1	-2,5%	-3,4%	-5,8%
1*	3.239,6	3.344,5	3.544,2	-3,1%	-5,6%	-8,6%
Σύνολο χώρας	12.626,9	14.491,2	13.274,4	-12,9%	9,2%	-4,9%

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Είναι εμφανές ότι όσα από τα οικογενειακά ξενοδοχεία προσφέρουν υπηρεσίες χαμηλής ποιοτικής στάθμης, δυσκολεύονται να απευθυνθούν στη διεθνή τουριστική αγορά προκειμένου να αναπληρώσουν την απώλεια του τζίρου τους από την καθίζηση της εσωτερικής αγοράς.

Πίνακας 5.5
Μέσο Έσοδο ανά Δωμάτιο 2012 (€)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Οικογενειακό (1-20 δωμ.)	Μικρό (21-50 δωμ.)	Μεσαίο (51-100 δωμ.)	Μεγάλο (>101 δωμ.)
Αττική (χωρίς νησιά)	8.509,30	9.698,84	14.532,98	30.250,84
Κεντρ. Ελλάδα (χωρίς Αττική)	3.825,69	3.596,35	8.832,28	5.308,70
Ήπειρος-Θεσσαλία	4.470,31	5.867,75	9.894,58	10.885,53
Μακεδονία-Θράκη	4.832,31	6.576,40	10.134,00	21.372,25
Πελοπόννησος	5.385,49	6.576,40	9.412,97	11.821,23
Νησιά Αιγαίου	3.375,34	6.509,93	5.464,64	11.967,64
Κρήτη	4.249,47	6.508,61	11.325,34	16.419,19
Κυκλάδες- Δωδεκάνησα	6.623,69	6.502,66	9.122,60	14.554,25
Νησιά Ιονίου	4.504,69	5.814,20	6.929,48	12.785,60
Σύνολο Χώρας	5.227,51	6.903,44	10.085,07	17.020,81

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Σε απόλυτα μεγέθη, τις μεγαλύτερες εισπράξεις εξακολουθούν να τις έχουν τα ξενοδοχεία υψηλών κατηγοριών της Αττικής και της Θεσσαλονίκης επειδή αποκομίζουν σημαντικά έσοδα και από τη διάθεση αιθουσών και τη λειτουργία χώρων μαζικής εστίασης, οι οποίοι απευθύνονται στο ευρύ κοινό.

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, τα μικρότερα έσοδα ανά δωμάτιο τα πραγματοποιούν τα ξενοδοχεία στο Βόρειο Αιγαίο και την Κεντρική Ελλάδα. Η ανά κατηγορία διάρθρωση του ξενοδοχειακού δυναμικού με τα χαμηλών κατηγοριών ξενοδοχεία να υπερτερούν έναντι των υψηλών, αλλά και η σύνθεση της πελατείας τους (Έλληνες, αλλοδαποί) αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες για την ερμηνεία του φαινομένου.

Πληρότητες ελληνικών ξενοδοχείων κατά το 2013.

Τα θετικά μηνύματα για τις εξελίξεις στον ελληνικό τουρισμό το 2013 είχαν φανεί ήδη από τους πρώτους μήνες του 2013. Σε αντίθεση με το 2012, όταν πολλά ξενοδοχεία άνοιξαν μετά τον Ιούνιο, το 2013 η τουριστική περίοδος άρχισε αρκετά νωρίτερα. Αυτό αποτυπώθηκε στη μεγάλη αύξηση που σημειώθηκε στις πληρότητες των ξενοδοχείων το Μάιο του 2013. Έτσι, ενώ το 2012 τα πιο πολλά ξενοδοχεία δεν είχαν ανοίξει το Μάιο και η πληρότητά τους είχε μειωθεί κατά 6,2% σε σχέση με το 2011, το 2013 η πληρότητα το Μάιο αυξήθηκε κατά 12,3%.

Το αυξημένο τουριστικό ρεύμα των αλλοδαπών τουριστών υπερκάλυψε τη συνεχιζόμενη καθίζηση του εσωτερικού τουρισμού. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για τον εγχώριο τουρισμό που αφορούν στο 2011, τα ταξίδια για διακοπές των Ελλήνων στο εσωτερικό της χώρας μειώθηκαν κατά 6% το 2011 σε σχέση με το 2010. Την ίδια περίοδο τα ταξίδια των Ελλήνων στο εξωτερικό μειώθηκαν κατά 40%. Οι ενδείξεις που υπάρχουν είναι ότι η τάση αυτή συνεχίστηκε και στη διετία 2012-13. Έτσι, τον Αύγουστο τα ξενοδοχεία της χώρας κατέγραψαν αύξηση στις πληρότητές τους κατά 4,7%, οφειλόμενη κατά κύριο λόγο στον αλλοδαπό τουρισμό.

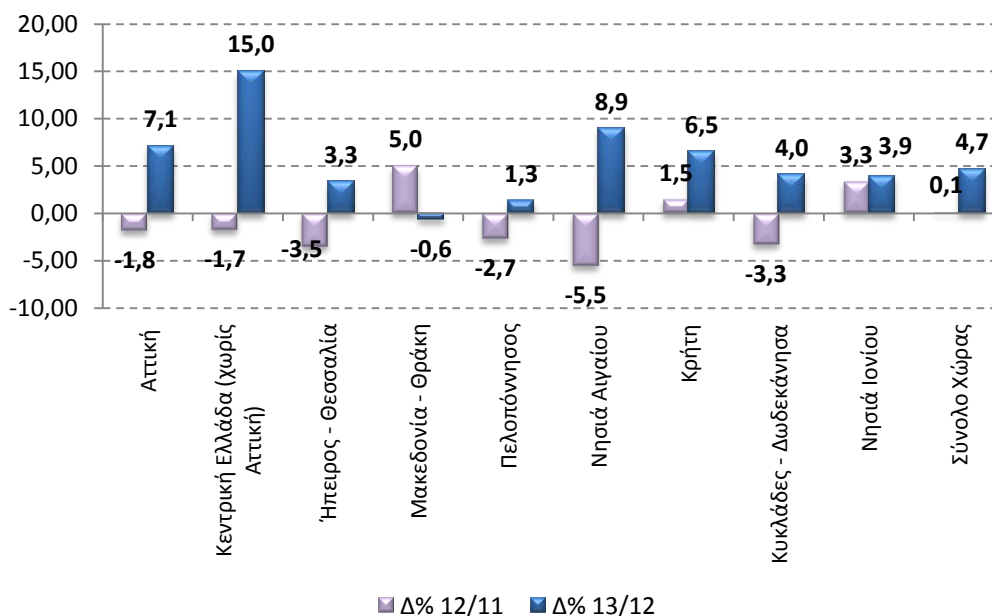
Τον Αύγουστο του 2013 οι υψηλότερες πληρότητες παρατηρήθηκαν στα ξενοδοχεία της νησιωτικής χώρας. Στην Κρήτη η πληρότητα των ξενοδοχείων έφτασε το 94,7%, στα Νησιά του Ιονίου 94,5% και στις Κυκλάδες-Δωδεκάνησα 90,4%. Από τις θετικές εξελίξεις στις επιδόσεις των ξενοδοχείων τον Αύγουστο του 2013 είναι η αύξηση που παρατηρήθηκε στις πληρότητες των ξενοδοχείων της Κεντρ. Ελλάδας (15%) και των Νησιών του Β. Αιγαίου (9% περίπου), όταν τον αντίστοιχο μήνα της προηγούμενης χρονιάς είχαν καταγράψει μείωση.

Πίνακας 5.6
Μέση Πληρότητα στα Ξενοδοχεία (%)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
Αττική	70,89	54,32	57,51	-23,38	5,89	55,40	54,40	58,24	-1,81	7,07
Κεντρική Ελλάδα (χωρίς Αττική)	28,93	25,82	33,79	-10,76	30,89	60,40	59,35	68,26	-1,74	15,01
Ήπειρος - Θεσσαλία	36,10	29,39	35,77	-18,60	21,72	60,43	58,31	60,26	-3,51	3,35
Μακεδονία - Θράκη	39,66	44,89	44,07	13,20	-1,84	66,09	69,41	68,96	5,02	-0,64
Πελοπόννησος	34,15	29,25	35,73	-14,34	22,15	75,00	72,98	73,94	-2,69	1,31
Νησιά Αιγαίου	38,95	30,75	33,94	-21,05	10,38	74,34	70,23	76,49	-5,52	8,91
Κρήτη	50,46	51,54	64,77	2,14	25,67	87,65	88,92	94,68	1,45	6,48
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	50,31	46,31	52,09	-7,94	12,48	89,87	86,93	90,44	-3,27	4,04
Νησιά Ιονίου	47,66	48,29	49,23	1,32	1,94	87,99	90,91	94,48	3,32	3,93
Σύνολο Χώρας	48,28	45,29	50,87	-6,20	12,32	77,78	77,86	81,49	0,10	4,67

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Διάγραμμα 5.4
Ποσοστιαία Μεταβολή της Μέσης Πληρότητας στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια
(Αύγουστος)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Από όλες τις προηγούμενες έρευνες γνωρίζουμε ότι το μέγεθος της ξενοδοχειακής μονάδας σχετίζεται θετικά με τη μέση πληρότητα που επιτυγχάνεται (Πίνακας 4.7). Παρόλο που η σχέση αυτή επιβεβαιώθηκε και το 2013, τα οικογενειακά αλλά και τα μικρού μεγέθους ξενοδοχεία βελτίωσαν σημαντικά τις πληρότητές τους. Το Μάιο η πληρότητα στα οικογενειακά ξενοδοχεία εμφανίζεται αυξημένη κατά 26% και τον Αύγουστο κατά σχεδόν 9% σε σχέση με τους αντίστοιχους μήνες του 2012. Αύξηση στις πληρότητες, αλλά πιο περιορισμένη σε σχέση με τα οικογενειακά ξενοδοχεία, κατέγραψαν και τα μικρά ξενοδοχεία με μέγεθος από 21-50 δωμάτια.

Πίνακας 5.7
Μέση Πληρότητα στα Ξενοδοχεία (%)

ΜΕΓΕΘΟΣ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
Οικογενειακό (1-20 δωμάτια)	26,14	24,76	31,20	-5,30	26,05	68,65	67,40	73,29	-1,82	8,73
Μικρό (21-50 δωμάτια)	37,00	34,26	37,33	-7,41	8,96	72,55	73,51	76,09	1,32	3,51
Μεσαίο (51-100 δωμάτια)	47,46	41,04	45,63	-13,53	11,18	72,92	73,24	75,31	0,44	2,83
Μεγάλο (> 101 δωμάτια)	55,52	53,47	61,48	-3,70	14,98	82,60	82,40	87,49	-0,25	6,19
Σύνολο ξεν/χειών	48,28	45,29	50,87	-6,20	12,32	77,78	77,86	81,49	0,10	4,67

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Εντυπωσιακή είναι αύξηση στις πληρότητες που παρατηρήθηκε στα μεγάλα ξενοδοχεία με μέγεθος πάνω από 100 δωμάτια τόσο το Μάιο (15%) όσο και τον Αύγουστο (6%), όταν τους αντίστοιχους μήνες του 2012 είχαν καταγράψει μείωση.

Πίνακας 5.8
Μέση Πληρότητα στα Ξενοδοχεία (%)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
5*	56,17	55,83	66,71	-0,60	19,48	77,02	81,72	86,63	6,10	6,01
4*	57,32	52,04	56,83	-9,22	9,21	84,63	82,76	85,01	-2,22	2,73
3*	39,71	38,98	46,22	-1,83	18,57	73,3	72,83	78,69	-0,65	8,05
2*	35,39	32,43	35,19	-8,38	8,52	72,49	72,34	75,18	-0,20	3,92
1*	25,68	25,64	27,01	-0,14	5,35	73,83	72,27	78,12	-2,11	8,10
Σύνολο ξεν/χειών	48,28	45,29	50,87	-6,20	12,32	77,78	77,86	81,49	0,10	4,67

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Σύμφωνα με τα ευρήματα των προηγούμενων ερευνών του ΙΤΕΠ είχε προκύψει ότι διαχρονικά οι μονάδες υψηλών κατηγοριών βελτιώνουν διαρκώς τις μέσες πληρότητες, ενώ τα ξενοδοχεία ενός και δύο αστέρων αδυνατούν να συγκρατήσουν την πελατεία τους. Το 2013, όμως, η εικόνα των ξενοδοχείων των χαμηλότερων κατηγοριών βελτιώθηκε σημαντικά. Εκτός από τα πεντάστερα ξενοδοχεία που αύξησαν την πληρότητά τους κατά πολύ τόσο το Μάιο (19,5%) όσο και τον Αύγουστο (6%), αυξημένη πληρότητα παρουσίασαν και τα ξενοδοχεία των υπόλοιπων κατηγοριών. Μάλιστα, μετά τα πεντάστερα, τα ξενοδοχεία των 3 αστέρων είχαν τη μεγαλύτερη αύξηση και το Μάιο και τον Αύγουστο.

Συνολικά οι επιδόσεις των ξενοδοχείων ως προς την πληρότητα που πέτυχαν είναι βελτιωμένες σε σχέση με το 2012. Πάνω από το 95% των μονάδων πέτυχαν πληρότητες υψηλότερες από 90% το Μάιο του 2013. Τον Αύγουστο του 2013 πάνω από το 40% των μονάδων πέτυχαν πληρότητες υψηλότερες από 90% όταν τον αντίστοιχο μήνα του 2012 το ποσοστό των μονάδων ήταν 30%.

Πίνακας 5.9
Κατανομή Μέσης Πληρότητας που Πέτυχαν τα Ελληνικά Ξενοδοχεία το 2013

Εύρος Πληρότητας	Μάιος 2013		Αύγουστος 2013	
	% Ξενοδοχείων	Αθροιστική κατανομή (%)	%	Αθροιστική κατανομή (%)
Μέση πληρότητα <20%	32,9	32,9	6,0	6,0
Μέση πληρότητα 21-40%	23,7	56,6	8,7	14,6
Μέση πληρότητα 41-60%	19,9	76,4	10,6	25,3
Μέση πληρότητα 61-70%	8,8	85,2	7,6	32,9
Μέση πληρότητα 71-80%	6,6	91,8	10,7	43,6
Μέση πληρότητα 81-90%	5,1	96,9	16,5	60,1
Μέση πληρότητα 91-100%	3,1	100,0	39,9	100,0

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Τιμές διάθεσης του ελληνικού ξενοδοχειακού προϊόντος.

Η δυσμενής κατάσταση που επικράτησε το 2012 στον ξενοδοχειακό κλάδο άφησε τον αντίκτυπό της στη διαμόρφωση των τιμών των ξενοδοχείων κατά το 2013. Στην προσπάθειά τους για προσέλκυση πελατών η πλειονότητα των ξενοδόχων προέβη σε μειώσεις τιμών. Έτσι, η μέση σταθμισμένη τιμή διάθεσης των δωματίων στο σύνολο της χώρας μειώθηκε κατά 3,5% το Μάιο του 2013 σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2012, ενώ τον Αύγουστο του 2013 παρέμεινε ουσιαστικά στα ίδια επίπεδα με το 2012.

Από τα ευρήματα της έρευνας παρατηρήθηκε μια αντίστροφη σχέση ανάμεσα στις πληρότητες και τις τιμές των ξενοδοχείων, και σε επίπεδο χώρας και σε επίπεδο ορισμένων περιφερειών. Η κατά 12% περίπου αύξηση στις πληρότητες το Μάιο συνδέεται με μείωση των τιμών κατά 3,5%, ενώ η πιο ήπια αύξηση στις πληρότητες τον Αύγουστο (4,7%) συνδέεται με μια στασιμότητα στις τιμές διάθεσης των δωματίων το μήνα αυτό.

Πίνακας 5.10
Μέση Τιμή Δωματίου ανά Περιφέρεια (€)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
Αττική	98,54	87,08	86,65	-11,63	-0,50	98,83	82,90	85,97	-16,11	3,70
Κεντρ. Ελλάδα (χωρίς Αττική)	52,04	57,20	46,11	9,91	-19,38	65,67	73,78	56,61	12,35	-23,28
Ήπειρος - Θεσσαλία	56,11	50,91	51,12	-9,27	0,41	65,35	65,94	64,97	0,90	-1,47
Μακεδονία - Θράκη	68,73	62,02	63,76	-9,77	2,80	102,36	106,04	113,60	3,60	7,13
Πελοπόννησος	68,26	68,21	67,86	-0,07	-0,52	95,17	88,63	95,76	-6,87	8,04
Νησιά Αιγαίου	51,65	52,04	51,54	0,76	-0,97	70,63	72,81	77,36	3,09	6,25
Κρήτη	66,35	70,45	66,66	6,18	-5,38	106,55	122,12	114,58	14,62	-6,18
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	61,32	62,62	60,27	2,12	-3,75	109,55	111,42	111,86	1,70	0,40
Νησιά Ιονίου	55,07	57,82	56,17	4,99	-2,85	107,41	96,50	93,06	-10,16	-3,57
Σύνολο Χώρας	65,28	66,02	63,72	1,14	-3,48	100,16	102,13	102,16	1,97	0,03

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

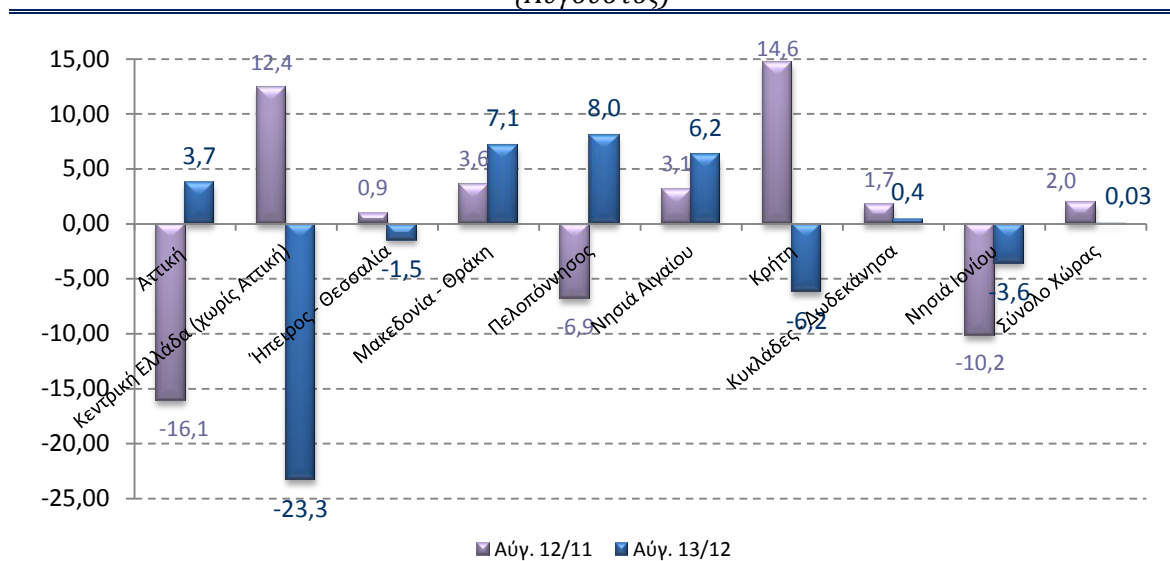
Για την ιστορία, υπενθυμίζεται ότι οι τιμές ακολούθησαν ανοδικές τάσεις από το 2000 ως το 2008, το οποίο εξακολουθεί να παραμένει το έτος ρεκόρ για τις τιμές στα ελληνικά ξενοδοχεία. Το 2009 οι τιμές μειώθηκαν κατά 5% περίπου και έκτοτε είτε μειώνονται είτε παραμένουν αμετάβλητες, ανάλογα με τον υπό εξέταση μήνα.

Τον Μάιο του 2013 η μέση τιμή δωματίου στο σύνολο της χώρας διαμορφώθηκε στα 64 €, από 66 € που ήταν τον Μάιο του 2012. Αντίστοιχα τον Αύγουστο του 2013 η μέση τιμή παρέμεινε στα επίπεδα του αντίστοιχου μήνα του 2012.

Οι τιμές το Μάιο του 2013 μειώθηκαν και σε περιφερειακό επίπεδο. Με εξαίρεση τα ξενοδοχεία στην Ήπειρο-Θεσσαλία και την Μακεδονία-Θράκη, οι τιμές στις υπόλοιπες περιφέρειες κατέγραψαν μείωση από -0,5% για Αττική και Πελοπόννησο μέχρι -19% για Κεντρική Ελλάδα.

Τον Αύγουστο η κατάσταση εμφανίζεται διαφοροποιημένη για τις επιμέρους περιοχές. Στη νησιωτική χώρα, εκεί όπου κατά παράδοση καταγράφονται οι καλύτερες τουριστικές επιδόσεις ως προς τις αφίξεις, οι τιμές τον Αύγουστο του 2013 μειώθηκαν κατά 6% στην Κρήτη, κατά 3,6% στα Ιόνια Νησιά, ενώ οριακή ήταν η αύξηση στις Κυκλάδες-Δωδεκάνησα. Στα ξενοδοχεία της Κεντρικής Ελλάδας (χωρίς την Αττική) παρατηρήθηκε ιδιαίτερα έντονη μείωση των τιμών της τάξης του 23% περίπου, γεγονός που είχε θετικές επιδράσεις στις πληρότητες των ξενοδοχείων της περιοχής (αύξηση 15%). Ένα ιδιαίτερα ενθαρρυντικό γεγονός είναι η αύξηση κατά 3,7% που παρατηρήθηκε στις πληρότητες των ξενοδοχείων της Αττικής τον Αύγουστο του 2013 μετά από μειώσεις της τάξης του 16-17% που είχε παρατηρηθεί τους αντίστοιχους μήνες των προηγούμενων ετών. Η αύξηση στις πληρότητες, σε συνδυασμό με την αύξηση στις τιμές, στα ξενοδοχεία της Αττικής τον Αύγουστο ενδεχομένως σηματοδοτεί την αναστροφή του αρνητικού κλίματος για τον τουρισμό της Αθήνας αλλά και της ευρύτερης περιφέρειας της Αττικής.

Διάγραμμα 5.5
Εξέλιξη Μέσης Τιμής Δωματίου στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια
(Αύγουστος)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Οι υψηλότερες τιμές τον Αύγουστο του 2013 εξακολουθούν να καταγράφονται στα ξενοδοχεία της Κρήτης, που όμως μειώθηκαν κατά 6% σε σχέση με το 2012 και διαμορφώθηκαν στα 115 ευρώ περίπου. Στη δεύτερη θέση πέρασαν τα ξενοδοχεία της Μακεδονίας-Θράκης με 114 ευρώ, από την τρίτη που βρίσκονταν το 2012, ενώ στην τρίτη θέση (από δεύτερη το 2012) βρέθηκαν τα ξενοδοχεία στις Κυκλάδες-Δωδεκάνησα με 112 ευρώ. Ευοίωνες είναι και οι προοπτικές για τον τουρισμό στα νησιά του Βορ. Αιγαίου, όπου οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών αυξήθηκαν κατά 1,2% το 2013, οι τιμές τον Αύγουστο αυξήθηκαν κατά 6,3% και οι πληρότητες

κατά 9%. Τα ξενοδοχεία στην Ήπειρο-Θεσσαλία, θα μπορούσαμε να πούμε ότι δεν ακολουθούν αυστηρά το εποχικό πρότυπο του τουρισμού της νησιωτικής χώρας, οπότε η εξέταση των επιδόσεων τους τον Αύγουστο δεν θα αντανakλούσε την πραγματική εικόνα. Έτσι, αν εξετάσουμε τις επιδόσεις των ξενοδοχείων της περιοχής το Μάιο του 2013 σε σχέση με το 2012, θα δούμε ότι οι τιμές ουσιαστικά παρέμειναν σταθερές (+0,4%) ενώ αντίθετα οι πληρότητες αυξήθηκαν κατά 22%. Τον Αύγουστο οι πληρότητες αυξήθηκαν κατά 3% περίπου και οι τιμές μειώθηκαν κατά 1,5% περίπου.

Η οικονομική κρίση εξακολουθεί να επηρεάζει περισσότερο τα μικρότερα ξενοδοχεία, τα οποία έχουν προβεί στις μεγαλύτερες μειώσεις τιμών. Στα μικρά οικογενειακά ξενοδοχεία (μέχρι 20 δωμάτια) οι τιμές μειώθηκαν κατά 2% περίπου τον Αύγουστο και κατά 4,6% το Μάιο. Στα μεγάλα ξενοδοχεία (>101 δωμάτια) η μείωση των τιμών το Μάιο περιορίστηκε στο 3,5%, ενώ τον Αύγουστο οι τιμές τους αυξήθηκαν κατά 3,7%.

Πίνακας 5.11
Μέση Τιμή Δωματίου ανά Μέγεθος Ξενοδοχείου (€)

ΜΕΓΕΘΟΣ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
Οικογενειακό (1-20 δωμάτια)	51,40	48,01	45,79	-6,60	-4,63	67,19	66,26	65,00	-1,39	-1,90
Μικρό (21-50 δωμάτια)	48,82	46,81	46,81	-4,11	0,00	70,11	67,34	67,07	-3,95	-0,40
Μεσαίο (51-100 δωμάτια)	59,27	55,78	54,94	-5,90	-1,50	77,17	79,39	77,90	2,88	-1,88
Μεγάλο (> 101 δωμάτια)	79,38	78,88	76,95	-0,63	-2,44	122,62	127,61	132,31	4,07	3,69
Σύνολο ξεν/χείων	65,28	66,02	63,72	1,14	-3,48	100,16	102,13	102,16	1,97	0,03

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

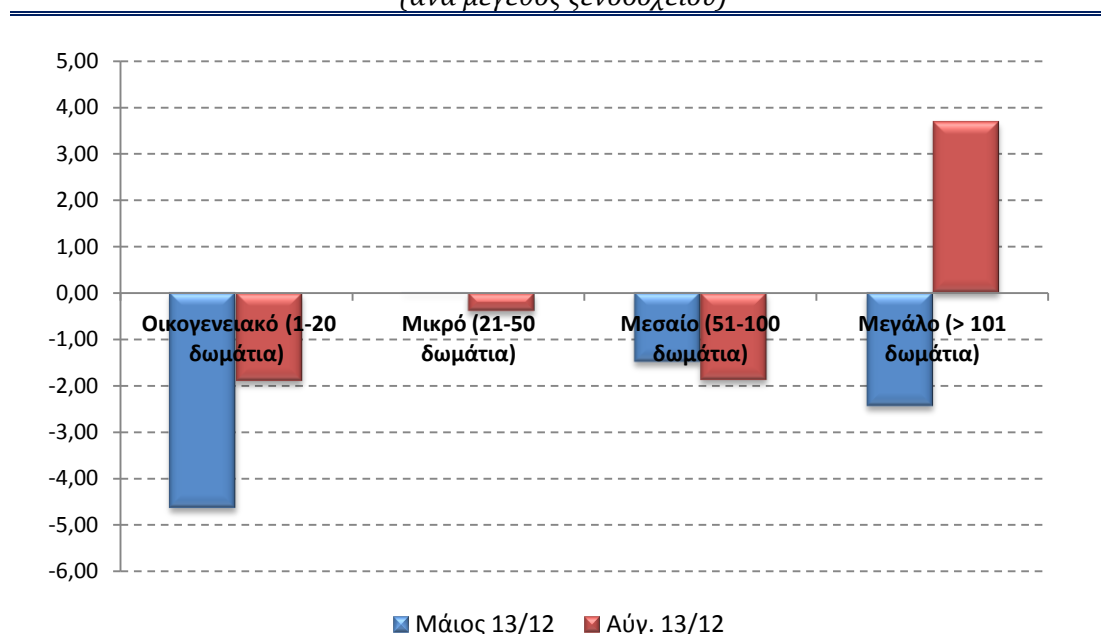
Όπως και τις προηγούμενες χρονιές, έτσι και το 2013 τα ξενοδοχεία των χαμηλών τάξεων εξακολουθούν να χάνουν έδαφος. Οι τιμές στα ξενοδοχεία 2* και 1* μειώθηκαν και το Μάιο και τον Αύγουστο. Μείωση, όμως, σημειώθηκε τον Μάιο και στα ξενοδοχεία των 3* (-1,6%) και των 4* (-3,2%), ενώ τον Αύγουστο και στις 3 υψηλές κατηγορίες ξενοδοχείων παρατηρήθηκε αύξηση των τιμών.

Πίνακας 5.12
Μέση Τιμή Δωματίου ανά Κατηγορία Ξενοδοχείου (€)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Μάιος			Δ%		Αύγουστος			Δ%	
	2011	2012	2013	12/11	13/12	2011	2012	2013	12/11	13/12
5*	102,61	101,99	105,12	-0,61	3,08	156,90	170,99	176,06	8,98	2,96
4*	69,13	70,11	67,84	1,42	-3,24	107,42	110,05	114,33	2,45	3,89
3*	49,98	49,01	48,25	-1,93	-1,56	69,99	67,40	68,11	-3,70	1,04
2*	44,67	41,12	37,35	-7,94	-9,18	62,67	57,80	55,99	-7,78	-3,13
1*	32,96	31,04	29,15	-5,81	-6,11	48,51	47,26	46,57	-2,57	-1,46
Σύνολο ξεν/χείων	65,28	66,02	63,72	1,14	-3,48	100,16	102,13	102,16	1,97	0,03

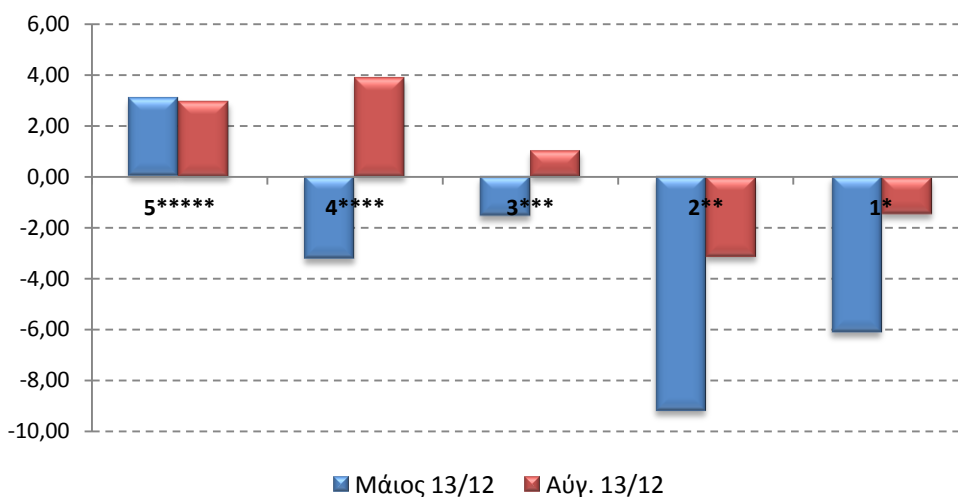
Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Διάγραμμα 5.6
Σύγκριση της Μεταβολής της Μέσης Τιμής Διάθεσης των Δωματίων
μεταξύ Μαΐου και Αυγούστου 2013
(ανά μέγεθος ξενοδοχείου)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Διάγραμμα 5.7
Σύγκριση της Μεταβολής της Μέσης Τιμής Διάθεσης των Δωματίων
μεταξύ Μαΐου και Αυγούστου 2013
(ανά κατηγορία ξενοδοχείου)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Σε απόλυτα μεγέθη, οι μέσες τιμές δωματίου στα ελληνικά ξενοδοχεία τείνουν να παγιωθούν στα επίπεδα που αναφέρονται στον Πίνακα 4.13.

Πίνακας 5.13
Μέση Τιμή Διάθεσης Δωματίων στα Ελληνικά Ξενοδοχεία (€)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Μάιος	Αύγουστος
5*	105 €	170 €
4*	70 €	110 €
3*	50 €	70 €
2*	40 €	60 €
1*	30 €	50 €

Πηγή: ΙΤΕΠ, Εκτιμήσεις από την Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Στα ξενοδοχεία 5 αστέρων οι τιμές κυμαίνονται γύρω στα 105 ευρώ το Μάιο και γύρω στα 170 ευρώ τον Αύγουστο. Στα ξενοδοχεία 2 αστέρων που αποτελούν την πλειονότητα των μονάδων οι τιμές διαμορφώνονται γύρω στα 40 ευρώ το Μάιο και τα 60 ευρώ τον Αύγουστο.

Οι τιμές αυτές αποτελούν τους σταθμισμένους μέσους της κάθε κατηγορίας. Επομένως, η βαρύτητα των μεγάλων μονάδων είναι πολύ αυξημένη έναντι των μικρών. Αν μελετηθεί διεξοδικότερα η κατανομή των τιμών, διαπιστώνεται ότι το 45% των ελληνικών ξενοδοχείων διαθέτουν τα δωμάτιά τους κάτω από 40 ευρώ το Μάιο (Πίνακας 5.14). Το ποσοστό των

ξενοδοχείων που πωλούν κάτω από 60 ευρώ ανέρχεται στο 78%. Αντίθετα, μόνο το 7% περίπου των ελληνικών ξενοδοχείων πωλούν πάνω από 100 ευρώ τα δωμάτιά τους το Μάιο.

Πίνακας 5.14
Κατανομή Μέσης Τιμής Διάθεσης των Δωματίων

Εύρος Πληρότητας	Μάιος 2013		Αύγουστος 2012	
	% Ξενοδοχείων	Αθροιστική κατανομή (%)	% Ξενοδοχείων	Αθροιστική κατανομή (%)
Μέση τιμή δωματίου <40 ευρώ	45,4	45,4	19,3	19,3
Μέση τιμή δωματίου 41-60 ευρώ	32,5	77,8	35,9	55,2
Μέση τιμή δωματίου 61-80 ευρώ	10,9	88,7	18,2	73,4
Μέση τιμή δωματίου 81-100 ευρώ	4,9	93,6	10,0	83,4
Μέση τιμή δωματίου 101-130 ευρώ	3,9	97,5	6,2	89,6
Μέση τιμή δωματίου 131-150 ευρώ	1,1	98,5	3,6	93,2
Μέση τιμή δωματίου >151 ευρώ	1,5	100,0	6,8	100,0

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Τον Αύγουστο του 2013 το επίπεδο των τιμών είναι σαφώς πιο βελτιωμένο, καθώς το ποσοστό των ξενοδοχείων που διαθέτει δωμάτια κάτω από 40 ευρώ πέφτει κάτω από το μισό του Μαΐου (19%). Το ποσοστό αυτό ήταν 7% τον Αύγουστο του 2012, γεγονός που αποτυπώνει τη γενικευμένη τάση μείωσης του επιπέδου των ξενοδοχειακών τιμών. Στην περίοδο της υψηλής ζήτησης μόνο το 17% των ξενοδοχειακών μονάδων διαθέτει τα δωμάτια πάνω από 100 ευρώ την ημέρα, ποσοστό που παραμένει σταθερό σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2012.

Επιδόσεις ξενοδοχείων που φιλοξενούν κατά κύριο λόγο αλλοδαπούς πελάτες.

Παρατηρείται μεγάλη διαφορά στις επιδόσεις των ξενοδοχείων που φιλοξενούν αλλοδαπούς σε σχέση με αυτά που εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο έλληνες πελάτες.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.15, τα ξενοδοχεία που απευθύνονται στη διεθνή τουριστική αγορά, ανεξάρτητα από το μέγεθος και την τάξη στην οποία ανήκουν, εμφανίζουν πολύ καλύτερες επιδόσεις.

Το μέσο έσοδο ανά δωμάτιο είναι αντιστρόφως ανάλογο με το ποσοστό των αλλοδαπών που φιλοξενεί το κάθε ξενοδοχείο. Στις μονάδες όπου το ποσοστό των αλλοδαπών πελατών είναι μικρότερο από 20%, το μέσο ετήσιο έσοδο ανά δωμάτιο διαμορφώνεται στα 8.144 ευρώ, ενώ στις μονάδες όπου το ποσοστό τους είναι μεγαλύτερο από 70% φτάνει στα 14.325 ευρώ.

Οι πληρότητες τόσο το Μάιο όσο και τον Αύγουστο είναι σχεδόν διπλάσιες στα ξενοδοχεία, στα οποία το ποσοστό των αλλοδαπών πελατών είναι μεγαλύτερο από 70% σε σχέση με τα ξενοδοχεία που κατά κύριο λόγο εξυπηρετούν έλληνες τουρίστες (σε ποσοστό 80% και πάνω). Το

ίδιο ισχύει και για τις τιμές διάθεσης των ξενοδοχείων. Μάλιστα, τον Αύγουστο οι τιμές στα ξενοδοχεία με πάνω από 70% αλλοδαπούς πελάτες είναι υπερδιπλάσιες από αυτά όπου το ποσοστό είναι μικρότερο του 20% (Ελληνες η κύρια πελατεία τους) και διαμορφώνεται στα 122 ευρώ περίπου.

Πίνακας 5.15
Επίδραση των Αλλοδαπών Πελατών στις Επιδόσεις των Ξενοδοχείων

Βασικές Τουριστικές Μεταβλητές	Ποσοστό αλλοδαπών πελατών στα ξενοδοχεία			
	<20%	21-50%	51-70%	>71%
Μέσο έσοδο ανά δωμάτιο 2012 (€)	8.144,28	9.077,21	11.509,73	14.324,77
Πληρότητα Μάιος 2013 (%)	30,21%	41,38%	46,94%	57,19%
Πληρότητα Αύγουστος 2013 (%)	52,88%	67,76%	73,13%	90,75%
Μέση τιμή διάθεσης δωματίου Μάιος 2013 (€)	46,65€	54,85€	58,75€	69,72€
Μέση τιμή διάθεσης δωματίου Αύγουστος 2013 (€)	54,42€	70,36€	75,70€	121,88€

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Απασχόληση.

Ο τουρισμός είναι κατεξοχήν κλάδος έντασης εργασίας και από τους κορυφαίους στον κόσμο ως προς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η απασχόληση στον τουριστικό τομέα απαιτεί διαφόρων ειδών δεξιότητες και διευκολύνει την ένταξη στην αγορά εργασίας νέων, γυναικών και μεταναστών. Σε παγκόσμιο επίπεδο κάθε θέση απασχόλησης στον τουριστικό τομέα δημιουργεί έμμεσα 1,5 πρόσθετες θέσεις εργασίας στη συνολική οικονομία. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του UNWTO, το 2019 ο παγκόσμιος τουριστικός τομέας θα αριθμεί 296 εκατ. θέσεις απασχόλησης.

Στις τελευταίες διαπιστώσεις του Διεθνούς Οργανισμού Απασχόλησης (International Labour Organization, ILO) τονίζεται η ανθεκτικότητα του τουριστικού τομέα στην οικονομική κρίση και η σημασία του στην ανάπτυξη της οικονομίας μιας χώρας και στην προώθηση της απασχόλησης. Παρά τη συμβολή του όμως στην απασχόληση, υπάρχουν σημαντικά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, καθώς αυτά έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη γενικότερη εικόνα του τομέα, στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών κλπ. Η απασχόληση στον τουριστικό τομέα χαρακτηρίζεται από υψηλή εποχικότητα, πολλές ώρες απασχόλησης, χαμηλές αμοιβές, έλλειψη εξειδίκευσης κλπ. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία του ILO που παρουσιάζονται στον Πίνακα 5.16.

Πίνακας 5.16
Μέσος Όρος Πραγματικών Ωρών Εργασίας τη Βδομάδα και
Ονομαστικοί Μηνιαίοι Μισθοί

(Ξενοδοχεία-Εστιατόρια σε σύγκριση με το σύνολο της οικονομίας)

Χώρες	Ώρες εργασίας σε Ξενοδοχεία-Εστιατόρια	Μέσος Όρος ωρών εργασίας στο σύνολο της οικονομίας	Περισσότερες ώρες απασχόλησης σε Ξενοδοχεία-Εστιατόρια (%)	Χαμηλότεροι μισθοί σε Ξενοδοχεία-Εστιατόρια (%)
1. Μακάο	48,0	47,0	2,1	-21,3
2. Παραγουάη	51,3	45,2	13,5	-5,5
3. Αίγυπτος	52,3	45,8	14,2	-47,6
4. ΕΛΛΑΔΑ	47,4	41,2	15,0	-26,3
5. Ινδονησία	46,9	40,1	17,0	-17,0
6. Φιλιππίνες	48,5	40,6	19,5	-41,8
7. Τουρκία	59,4	48,1	23,5	-18,5
8. Σρι Λάνκα	54,0	41,2	31,1	-1,8
9. Αρμενία	52,0	36,0	44,4	-34,0

Πηγή: *Employment in the tourism sector, ILO, Fact Sheet, 13 Feb. 2014.*

Έχουν επιλεγεί οι χώρες με τις περισσότερες ώρες εργασίας στον κλάδο των ξενοδοχείων-εστίασης σε σχέση με το μέσο όρο ωρών εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Παρόλο δε που οι ώρες εργασίας στον κλάδο των ξενοδοχείων-εστίασης είναι περισσότερες σε σχέση με το μέσο όρο των ωρών εργασίας στο σύνολο της οικονομίας, οι μισθοί είναι σημαντικά χαμηλότεροι από τον μέσο μισθό στην οικονομία. Από τις ευρωπαϊκές χώρες μόνο η Ελλάδα βρίσκεται σ' αυτόν τον πίνακα και η Τουρκία από τις μεσογειακές. Παρατηρούμε ότι στην Ελλάδα ενώ οι ώρες εργασίας στον κλάδο των ξενοδοχείων-εστιατορίων είναι κατά 15% περισσότερες από το μέσο

όρο ωρών εργασίας στην οικονομία, οι μισθοί είναι κατά 26% περίπου χαμηλότεροι από το μέσο όρο.

Από τα τελευταία στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για την απασχόληση προκύπτει ότι από το 2008 μέχρι σήμερα, επλήγησαν σημαντικά όλοι οι τομείς της ελληνικής οικονομίας. Συνολικά, τα τελευταία χρόνια (από το 2008 έως το Γ' τρίμηνο του 2013) χάθηκαν 918.000 θέσεις εργασίας στην Ελλάδα.

Πίνακας 5.17
Κλαδικές Μεταβολές στο Σύνολο των Απασχολουμένων
2008 – Γ' 3μηνο 2013 (σε χιλιάδες)

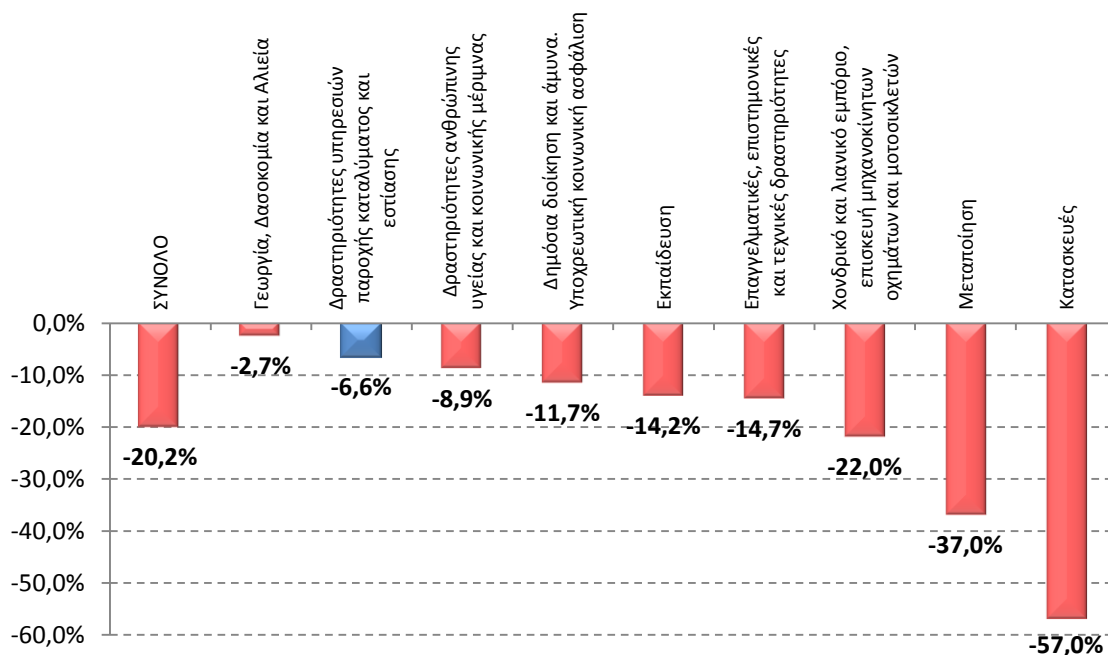
ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	2008	Γ' 3μηνο 2013	Σωρευτική Μεταβολή	Δ% 2013/2008
Δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	1,6	1,1	-0,5	-31,3%
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	307,1	286,7	-20,4	-6,6%
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας	231,0	210,5	-20,5	-8,9%
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	516,9	503,2	-13,7	-2,7%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	113,4	112,6	-0,8	-0,7%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	244,5	208,6	-35,9	-14,7%
Εκπαίδευση	322,3	276,5	-45,8	-14,2%
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	72,7	65,1	-7,6	-10,5%
Ενημέρωση και επικοινωνία	78,0	77,7	-0,3	-0,4%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	377,4	333,3	-44,1	-11,7%
Μεταφορά και αποθήκευση	214,9	178,0	-36,9	-17,2%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	32,1	27,4	-4,7	-14,6%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	92,0	73,4	-18,6	-20,2%
Ορυχεία και λατομεία	15,6	9,3	-6,3	-40,4%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	834,0	650,5	-183,5	-22,0%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	8,6	3,8	-4,8	-55,8%
Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	31,4	23,6	-7,8	-24,8%
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	58,1	43,5	-14,6	-25,1%
Μεταποίηση	533,7	336,1	-197,6	-37,0%
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	81,7	48,4	-33,3	-40,8%
Κατασκευές	386,8	166,5	-220,3	-57,0%
ΣΥΝΟΛΟ	4.553,8	3.635,8	-918,0	-20,2%

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Κατά το ίδιο διάστημα, στον κλάδο καταλύματος-εστίασης χάθηκαν συνολικά 20,4 χιλιάδες θέσεις απασχόλησης, που αντιστοιχεί σε μείωση της απασχόλησης κατά 6,6%. Το ποσοστό αυτό

είναι το 4^ο μικρότερο ποσοστό μείωσης της απασχόλησης μεταξύ των τομέων της οικονομίας, γεγονός που αποδεικνύει ότι παρά τη συνεχιζόμενη κρίση και την αύξηση της ανεργίας στη χώρα μας, ο τουριστικός κλάδος καταδεικνύει εξαιρετική ανθεκτικότητα στη συγκράτηση των θέσεων απασχόλησης. Στον κλάδο των κατασκευών η μείωση της απασχόλησης ανέρχεται σε 57% με απώλεια 220,3 χιλιάδων θέσεων απασχόλησης και στη μεταποίηση η μείωση ανέρχεται σε 37% με απώλεια 198 χιλιάδων θέσεων. Το μικρό ποσοστό μείωσης της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (-2,7%) αντανακλά το γεγονός ότι σημαντικός αριθμός νέων ανέργων εγκαταλείπει τα αστικά κέντρα και στρέφεται προς τις αγροτικές και συναφείς εργασίες.

Διάγραμμα 5.8
Ποσοστιαία Μεταβολή της Απασχόλησης
σε Επιλεγμένους Κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας με βάση το Μεριδίό τους στην
Απασχόληση*
2008 - 2013

(*) Γ' Τρίμηνο 2013. Επιλέχθηκαν οι κλάδοι με το μεγαλύτερο μερίδιο στην απασχόληση.

Πηγή: ΕΛ. ΣΤΑΤ., Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΙΤΕΠ.

Απασχόληση στα ελληνικά ξενοδοχεία.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που προκύπτουν από την έρευνα πεδίου του ΙΤΕΠ, στα ελληνικά ξενοδοχεία το Μάιο του 2013 εργάζονταν 93.523 άτομα και τον Αύγουστο 121.557. Τα συγκεκριμένα μεγέθη προκύπτουν από αναγωγή των δεδομένων του δείγματος στο συνολικό αριθμό των δωματίων. Η μέση απασχόληση σταθμίζεται ως προς το μέγεθος της μονάδας, την τάξη του ξενοδοχείου και την περιφέρεια που είναι εγκατεστημένο.

Σε σχέση με το 2012, η απασχόληση το μήνα Μάιο, εμφανίζεται μειωμένη κατά 0,9% και τον Αύγουστο αυξημένη κατά 1,3%. Τα ποσοστά μεταβολής της απασχόλησης δείχνουν ότι ο ξενοδοχειακός κλάδος λειτουργεί ως ανάχωμα για την καταπολέμηση της ανεργίας. Για το σύνολο της οικονομίας κατά το Γ' τρίμηνο του 2013 η απασχόληση μειώθηκε κατά 3% περίπου σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2012.

Πίνακας 5.18
Εκτίμηση της Συνολικής Απασχόλησης στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Απασχό- ληση Μάι. 12	Απασχό- ληση Μάι. 13	Δ% Μάι.13/ Μάι. 12	Απασχό- ληση Αύγ. 12	Απασχό- ληση Αύγ. 13	Δ% Αύγ.13/ Αύγ.12
Αττική	10.236	9.626	-6,0%	10.374	10.004	-3,6%
Κεντρική Ελλάδα (χωρίς Αττική)	2.608	2.686	3,0%	3.731	3.925	5,2%
Ήπειρος - Θεσσαλία	3.786	3.208	-15,2%	4.887	4.548	-6,9%
Μακεδονία - Θράκη	12.677	12.247	-3,4%	16.438	16.530	0,6%
Πελοπόννησος	7.148	7.523	5,2%	9.613	10.284	7,0%
Νησιά Αιγαίου	1.854	2.068	11,6%	2.818	3.012	6,9%
Κρήτη	22.043	24.466	11,0%	27.569	30.267	9,8%
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	23.855	21.839	-8,4%	30.854	29.644	-3,9%
Νησιά Ιονίου	10.155	9.859	-2,9%	13.707	13.344	-2,7%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	94.361	93.523	-0,9%	119.992	121.557	1,3%

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

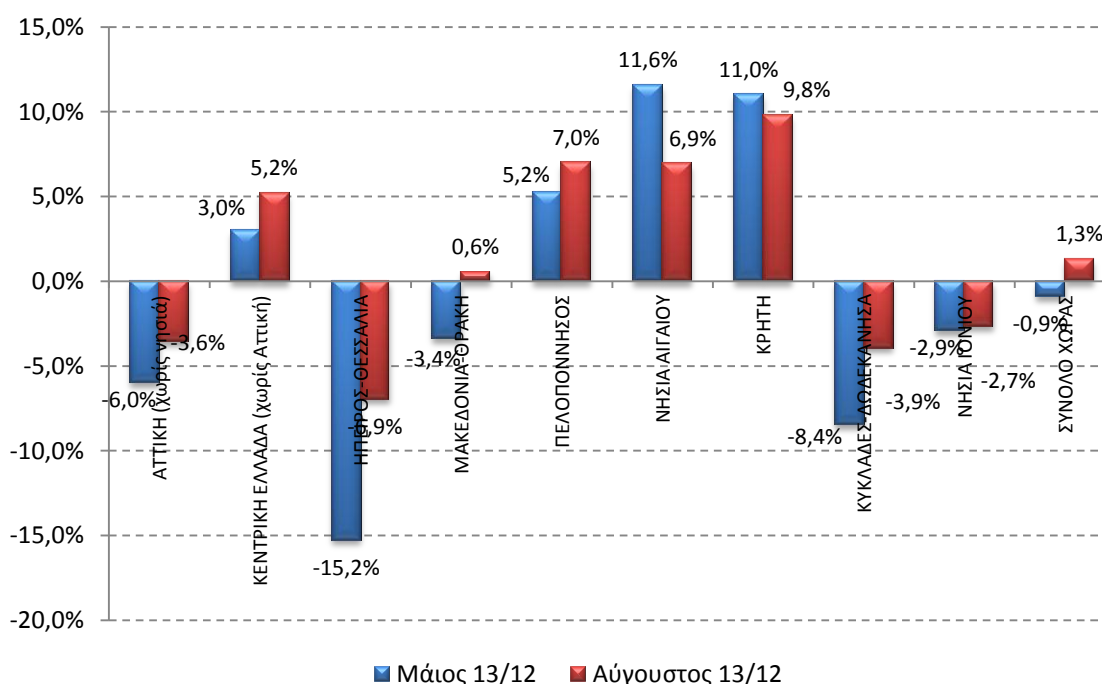
Σε περιφερειακό επίπεδο, η μεγαλύτερη μείωση σημειώθηκε στις περιοχές Ηπείρου – Θεσσαλίας με -15,2% το Μάιο και -6,9% τον Αύγουστο. Η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση στην απασχόληση καταγράφηκε στα ξενοδοχεία των Κυκλάδων-Δωδεκανήσων, -8,4% το Μάιο και -3,9% τον Αύγουστο. Η απασχόληση μειώθηκε για μία χρονιά ακόμα και στα ξενοδοχεία της Αττικής, όμως κατά μικρότερα ποσοστά σε σχέση με το 2011. Το Μάιο του 2013 μειώθηκε κατά 6% ως προς τον αντίστοιχο μήνα του 2012, ενώ είχε μειωθεί κατά 7,2% το Μάιο 2012/11. Το Αύγουστο του 2013/12 η μείωση περιορίστηκε στο 3,6% έναντι 8,2% τον Αύγουστο του 2012/11. Αντίθετα, στην Πελοπόννησο, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 5,2% το Μάιο και κατά 7% τον Αύγουστο 2013/12.

Η σημαντικότερη άνοδος της απασχόλησης μεταξύ 2012-13 καταγράφεται στην Κρήτη, 11% το Μάιο και 9,8% τον Αύγουστο. Για τα ξενοδοχεία στα νησιά του Βορ. Αιγαίου το 2013 αποδείχτηκε ιδιαίτερα καλή χρονιά, καθώς εμφανίζουν θετικές επιδόσεις σε όλες τις 44 μεταβλητές. Έτσι, και η απασχόληση ακολούθησε τη γενική τάση που παρατηρήθηκε στα ξενοδοχεία της περιφέρειας αυτής και κατέγραψε αύξηση 11,6% το Μάιο και 6,9% τον Αύγουστο 2013/12.

Για άλλη μια χρονιά συνεχίστηκε η τάση συγκέντρωσης της τουριστικής απασχόλησης στη νησιωτική χώρα. Σε απόλυτα μεγέθη ο μεγαλύτερος αριθμός απασχολουμένων καταγράφεται στην περιοχή της Κρήτης, με τα ξενοδοχεία να απασχολούν τον Αύγουστο πάνω από 30.000 άτομα. Ακολουθούν οι Κυκλάδες-Δωδεκάνησα με 29.644 εργαζόμενους. Η σειρά αυτών των δύο περιφερειών ήταν αντίστροφη το 2012.

Το μερίδιο της απασχόλησης των επιμέρους περιοχών στη συνολική απασχόληση παραμένει σχεδόν αμετάβλητο τους δύο υπό εξέταση μήνες το 2012 και το 2013. Το μερίδιο της απασχόλησης στα ξενοδοχεία της Αττικής εμφανίζει οριακή μείωση ενώ μικρή μείωση καταγράφεται στο μερίδιο των Κυκλάδων-Δωδεκανήσων. Το μερίδιο της απασχόλησης στα ξενοδοχεία της Κρήτης εμφανίζεται αυξημένο κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες το Μάιο 2013/12 και κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες τον Αύγουστο 2013/12.

Διάγραμμα 5.9
Εξέλιξη της Συνολικής Απασχόλησης στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια
(Μάιος - Αύγουστος)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Ποσοστό απασχόλησης γυναικών και αλλοδαπών στα ελληνικά ξενοδοχεία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας το 58-59% των εργαζομένων στα ελληνικά ξενοδοχεία είναι γυναίκες. Η μεγαλύτερη αναλογία γυναικών καταγράφεται στα ξενοδοχεία των χαμηλότερων κατηγοριών. Στα ξενοδοχεία ενός αστέρου, στο σύνολο της Επικράτειας, το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών διαμορφώνεται στο 70,0% το Μάιο και στο 76,7% τον Αύγουστο. Στα ξενοδοχεία 2 αστέρων η αναλογία των γυναικών διαμορφώνεται στο 65,1% το Μάιο και σε 67,3% τον Αύγουστο. Στα ξενοδοχεία 3 αστέρων κυμαίνεται από 60-61%, στα ξενοδοχεία 4 αστέρων ανέρχεται στο 55% περίπου και στα πεντάστερα διαμορφώνεται χαμηλότερα, κοντά στο 51,5%. Είναι προφανές ότι στα μικρότερα ξενοδοχεία που δεν χρησιμοποιούνται εξειδικευμένοι υπάλληλοι για συγκεκριμένες θέσεις, η αναλογία των γυναικών είναι μεγαλύτερη. Στις οικογενειακές μονάδες μέχρι 20 δωματίων κυμαίνεται μεταξύ 68-71%, ενώ στις μεγάλες μονάδες άνω των 100 δωματίων το αντίστοιχο ποσοστό περιορίζεται στο 54%.

Πίνακας 5.19
Απασχόληση Γυναικών στα Ξενοδοχεία (%)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	5*		4*		3*		2*		1*		Σύνολο	
	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13
Αττική	45,3	44,8	47,9	46,9	53,7	51,6	62,7	64,5	73,0	69,9	51,3	50,9
Κεντρ. Ελλάδα (χωρίς Αττική)	56,6	61,5	66,8	66,7	64,7	70,1	59,5	67,5	100,0	100,0	62,9	68,4
Ήπειρος - Θεσσαλία	51,8	50,6	53,1	63,7	56,1	58,3	62,2	64,7	65,4	76,5	57,5	62,4
Μακεδονία - Θράκη	53,0	53,2	57,1	57,3	59,7	58,2	66,7	67,2	73,4	76,6	59,4	59,6
Πελοπόν- νησος	46,1	45,2	61,1	58,2	64,5	70,5	58,3	65,0	85,0	89,2	57,5	61,1
Νησιά Αιγαίου	62,0	57,5	58,3	55,4	60,4	58,4	65,7	68,6	50,0	81,5	61,3	61,1
Κρήτη	54,5	55,1	57,8	55,4	63,7	65,3	68,2	68,2	67,0	75,1	59,4	59,5
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	51,2	50,5	51,8	52,5	61,1	60,3	70,5	70,3	73,0	79,9	57,7	58,1
Νησιά Ιονίου	48,5	47,0	52,8	53,2	55,8	58,0	60,9	66,2	48,8	59,3	55,1	57,5
Σύνολο Χώρας	51,8	51,7	54,8	54,5	60,1	60,8	65,1	67,3	70,0	76,7	57,8	58,9

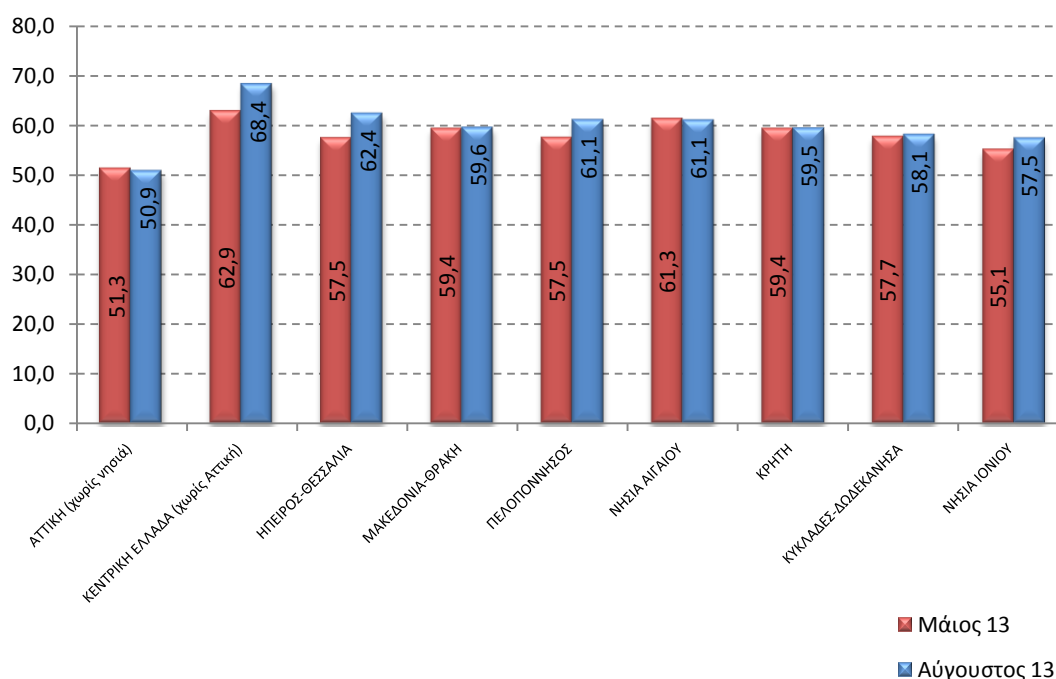
Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Σε επίπεδο περιφέρειας η χαμηλότερη αναλογία γυναικών καταγράφεται στην Αττική με 51%. Εντός της περιφέρειας Αττικής, η μικρότερη αναλογία καταγράφεται στα ξενοδοχεία 5 αστέρων με 45%, ενώ γύρω στο 47-48% παραμένει η αναλογία των γυναικών και στα ξενοδοχεία 4 αστέρων.

Στα ξενοδοχεία χαμηλών κατηγοριών οι υπάλληλοι απασχολούνται κατά βάση στην καθαριότητα, τα επισιτιστικά τμήματα και τη ρεσεψιόν. Γι' αυτές τις ειδικότητες προτιμώνται

γυναίκες από την τοπική αγορά εργασίας. Στις μεγάλες μονάδες υπάρχει μεγαλύτερη εξειδίκευση και οι θέσεις εργασίας είναι πιο σταθερές. Αυτές οι θέσεις καταλαμβάνονται συχνότερα από άνδρες, οι οποίοι στη συνέχεια δεν αντικαθίστανται εύκολα, καθώς διαμορφώνουν το βασικό κορμό του στελεχιακού δυναμικού της επιχείρησης. Συντηρητές, κηπουροί, σερβιτόροι και αποθηκάριοι είναι συνήθως άνδρες που παραμένουν για πολλά χρόνια στην ίδια επιχείρηση.

Διάγραμμα 5.10
Απασχόληση Γυναικών στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια (%)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Ανεξάρτητα από αυτό, είναι προφανές ότι ο ξενοδοχειακός κλάδος προσφέρει εργασιακές ευκαιρίες στην ελληνική περιφέρεια σε μια στιγμή που η ανεργία πλήττει μεγάλο ποσοστό του γυναικείου εργατικού δυναμικού. Βέβαια, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι γυναίκες απασχολούνται σε συγκεκριμένες ειδικότητες και δε συμμετέχουν συχνά στο μόνιμο στελεχιακό δυναμικό των επιχειρήσεων. Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στο μέλλον με την παροχή των κατάλληλων κινήτρων για τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης.

Πίνακας 5.20
Απασχόληση Γυναικών στα Ξενοδοχεία ανά Μέγεθος και Περιφέρεια (%)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Οικογενειακό (1-20 δωμ.)		Μικρό (21-50 δωμ.)		Μεσαίο (51-100 δωμ.)		Μεγάλο (>101 δωμ.)		Σύνολο	
	Μάι.13	Αυγ.13	Μάι.13	Αυγ.13	Μάι.13	Αυγ.13	Μάι.13	Αυγ.13	Μάι.13	Αυγ.13
Αττική	67,28	69,07	61,59	61,68	54,07	53,49	45,43	44,98	51,33	50,88
Κεντρ.Ελλάδα (χωρίς Αττική)	71,22	72,86	59,28	67,70	62,22	64,93	64,30	72,40	62,89	68,37
Ήπειρος - Θεσσαλία	70,22	68,75	65,69	69,61	45,67	55,14	55,76	55,76	57,48	62,42
Μακεδονία - Θράκη	68,04	73,90	64,95	67,72	59,08	56,43	55,51	54,67	59,36	59,59
Πελοπόννησος	68,37	77,12	64,09	67,82	57,12	63,21	49,21	47,83	57,54	61,13
Νησιά Αιγαίου	54,92	53,71	68,37	67,20	53,98	57,54	61,72	58,13	61,32	61,10
Κρήτη	68,41	69,36	65,03	68,72	64,15	64,12	56,96	56,27	59,35	59,48
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	70,37	70,06	63,26	63,49	64,43	64,83	52,58	52,62	57,73	58,15
Νησιά Ιονίου	56,70	62,88	59,56	64,81	57,30	59,63	52,72	52,90	55,14	57,49
Σύνολο Χώρας	68,09	70,79	63,64	66,47	59,06	60,05	54,04	53,61	57,85	58,86

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Όπως και η αναλογία των γυναικών, έτσι και η αναλογία των αλλοδαπών εργαζομένων στα ξενοδοχεία είναι μεγαλύτερη στα ξενοδοχεία των μεσαίων και χαμηλών κατηγοριών. Στο σύνολο της επικράτειας, η μεγαλύτερη αναλογία αλλοδαπών καταγράφεται στα ξενοδοχεία 1 αστέρος με 30% περίπου και η μικρότερη στα ξενοδοχεία 5 αστέρων το Μάιο (15,2%).

Σε περιφερειακό επίπεδο, η μεγαλύτερη αναλογία αλλοδαπών εργαζομένων καταγράφεται στα ξενοδοχεία του Νοτίου Αιγαίου με 32,2% τον Αύγουστο και 30% το Μάιο. Ακολουθούν τα ξενοδοχεία της Μακεδονίας-Θράκης και Κρήτης, όπου η αναλογία διαμορφώνεται στο 19% τον Αύγουστο. Στον αντίποδα βρίσκονται τα ξενοδοχεία της Αττικής, όπου η απασχόληση των αλλοδαπών περιορίζεται στο 17%. Μάλιστα, η αναλογία αυτή στα ξενοδοχεία πέντε αστέρων κυμαίνεται γύρω στο 8%. Στην υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα η αναλογία των αλλοδαπών εργαζομένων είναι μικρότερη από το μέσο όρο της Επικράτειας.

Για ακόμα μια χρονιά παρατηρείται συρρίκνωση του αριθμού των αλλοδαπών που απασχολούνται στην ελληνική ξενοδοχεία.

Τον Μάιο του 2013 το ποσοστό των αλλοδαπών εργαζομένων περιορίστηκε στο 18,8% και τον Αύγουστο στο 20,8% του συνόλου των απασχολούμενων. Συγκριτικά με το 2012, ο αριθμός των αλλοδαπών εργαζομένων μειώθηκε κατά 8,3% το Μάιο και κατά 2,8% τον Αύγουστο. Μείωση επίσης παρατηρήθηκε και το 2012 σε σχέση με το 2011, όταν ο αριθμός των αλλοδαπών εργαζομένων μειώθηκε κατά 7,3% το Μάιο και κατά 8,4% τον Αύγουστο.

Η μεγαλύτερη μείωση στην απασχόληση αλλοδαπών το Μάιο καταγράφεται στα ξενοδοχεία της Πελοποννήσου (-30%) και της Κεντρ. Ελλάδας (-26%), ενώ μειωμένο είναι το ποσοστό απασχόλησης αλλοδαπών και με βάση τις κατηγορίες των ξενοδοχείων. Φαίνεται πως στις

τοπικές κοινωνίες λειτουργούν τα αντανακλαστικά της κοινωνικής αλληλεγγύης. Οι ξενοδόχοι στηρίζουν την απασχόληση των νέων που κατάγονται από την περιοχή τους, αψηφώντας την αναγκαιότητα για περιορισμό του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεών τους.

Πίνακας 5.21
Απασχόληση Αλλοδαπών στα Ξενοδοχεία (%)

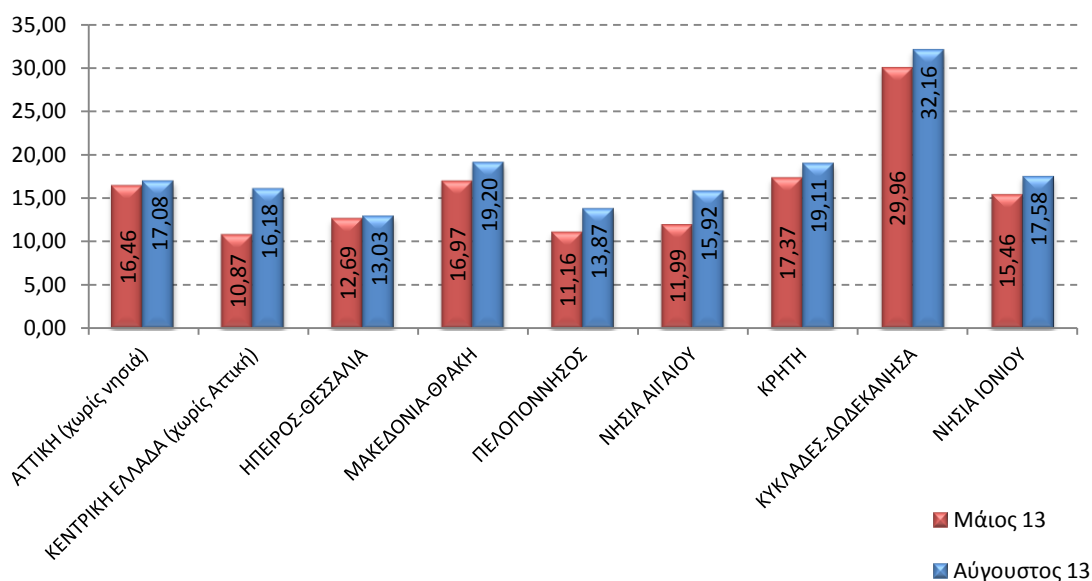
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	5*		4*		3*		2*		1*		Σύνολο	
	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13	Μάι. 13	Αυγ. 13
Αττική	8,55	8,56	17,01	17,49	16,21	16,94	28,82	30,54	35,64	34,10	16,46	17,08
Κεντρ. Ελλάδα (χωρίς Αττική)	13,23	20,48	19,08	19,85	9,53	19,03	9,17	11,63	0,00	0,00	10,87	16,18
Ήπειρος - Θεσσαλία	20,23	14,37	3,49	11,44	17,67	13,74	15,45	14,68	5,94	3,92	12,69	13,03
Μακεδονία - Θράκη	22,00	22,63	18,11	19,69	10,08	14,05	17,90	19,93	28,02	26,87	16,97	19,20
Πελοπόννησος	5,02	8,05	15,50	15,78	12,65	17,54	11,25	14,58	35,00	8,87	11,16	13,87
Νησιά Αιγαίου	10,56	16,00	7,51	8,88	11,71	15,58	17,44	20,19	0,00	15,07	11,99	15,92
Κρήτη	11,29	12,68	16,94	20,94	23,57	22,39	25,58	24,79	22,72	32,76	17,37	19,11
Κυκλάδες - Δωδεκάνησα	29,81	27,64	29,39	33,88	27,12	28,91	32,23	33,11	47,48	54,57	29,96	32,16
Νησιά Ιονίου	7,49	9,12	10,14	10,91	15,87	15,69	25,28	30,35	25,71	43,81	15,46	17,58
Σύνολο Χώρας	15,19	15,89	19,73	22,87	17,31	19,04	22,76	24,10	27,82	30,39	18,79	20,76

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Οι αναλογίες δε φαίνεται να διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με το μέγεθος των μονάδων. Στις μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις (1-20 δωμάτια), η αναλογία κυμαίνεται στο 22-24%, στις μεσαίες από 20-24% και στις μεγάλες από 17-19%. Τα ποσοστά αυτά είναι αρκετά μικρότερα από τα αντίστοιχα του 2012. Η μεγαλύτερη όμως μείωση παρατηρείται στα μεγάλα ξενοδοχεία (πάνω από 100 δωμάτια), της τάξης του 14%.

Τόσο τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών, όσο και τα ποσοστά απασχόλησης των αλλοδαπών αντικατοπτρίζουν τη γενική παραδοχή ότι ο τουριστικός τομέας διευκολύνει την απασχόληση των νέων, των γυναικών και των μεταναστών. Η Ελλάδα δε συγκαταλέγεται στις χώρες με υψηλό ποσοστό απασχόλησης αλλοδαπών στο συγκεκριμένο κλάδο.

Διάγραμμα 5.11
Απασχόληση Αλλοδαπών στα Ξενοδοχεία ανά Περιφέρεια (%)

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Κατανομή απασχολομένων στα ελληνικά ξενοδοχεία.

Σε ό,τι αφορά την απασχόληση ανά μονάδα, από την έρευνα του ΙΤΕΠ προκύπτει, ότι το 26% των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων το Μάιο και το 15% τον Αύγουστο απασχολούσε μόνο ένα άτομο που κατά πάσα πιθανότητα είναι ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης. Σωρευτικά, το 58% των ελληνικών ξενοδοχείων το Μάιο και το 51% τον Αύγουστο, απασχολούν λιγότερους από πέντε εργαζομένους. Μόνο το 4,3% των ελληνικών ξενοδοχείων απασχολούν πάνω από εκατό (100) εργαζομένους στην περίοδο αιχμής του Αυγούστου. Οι αριθμοί αυτοί δεν είναι μικροί με βάση τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (International Labour Organization, ILO), από τα 2,7 εκατ. τουριστικών επιχειρήσεων στην ΕΕ το 94% απασχολεί κάτω από 10 εργαζόμενους. Ο μέσος αριθμός απασχολομένων ανά επιχείρηση στον τουριστικό κλάδο πλησιάζει τα 3,5 άτομα, τη στιγμή που στα ελληνικά ξενοδοχεία τον μήνα Αύγουστο απασχολούνται κατά μέσο όρο 13 άτομα ανά μονάδα.

Πίνακας 5.22
Κατανομή Απασχολουμένων στα Ελληνικά Ξενοδοχεία (%)

Εύρος απασχολουμένων	Μάιος		Αύγουστος	
	% ξενοδοχείων	Αθροιστική Κατανομή (%)	% ξενοδοχείων	Αθροιστική Κατανομή (%)
Μέχρι 1 εργαζόμενος	26,0	26,0	15,0	15,0
2-3 εργαζόμενοι	20,7	46,7	21,9	36,9
4-5 εργαζόμενοι	11,4	58,1	14,1	51,0
6-7 εργαζόμενοι	7,1	65,2	8,2	59,2
8-10 εργαζόμενοι	7,5	72,7	8,8	68,0
11-15 εργαζόμενοι	6,9	79,6	8,0	76,0
16-25 εργαζόμενοι	6,2	85,8	7,8	83,7
26-50 εργαζόμενοι	5,6	91,4	5,9	89,7
51-100 εργαζόμενοι	5,4	96,8	6,0	95,7
100 + εργαζόμενοι	3,2	100,0	4,3	100,0

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Η απασχόληση ανά δωμάτιο το Μάιο εκτιμάται ότι κυμαίνεται στο 0,28 και τον Αύγουστο ανεβαίνει στο 0,36. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για κάθε 3 νέα δωμάτια που προστίθενται στο ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας δημιουργείται μία νέα βιώσιμη θέση απασχόλησης. Φυσικά, η απασχόληση ανά δωμάτιο είναι μεγαλύτερη στα ξενοδοχεία υψηλότερων κατηγοριών. Πιο συγκεκριμένα, στα ξενοδοχεία πέντε αστέρων η μέση απασχόληση ανά δωμάτιο ανέρχεται στα 0,6 άτομα. Στα ξενοδοχεία τεσσάρων αστέρων σε 0,38, στα ξενοδοχεία τριών αστέρων σε 0,24 και στα ξενοδοχεία των δύο χαμηλότερων κατηγοριών σε 0,17 εργαζόμενους ανά δωμάτιο.

Πίνακας 5.23
Απασχόληση ανά Δωμάτιο στα Ελληνικά Ξενοδοχεία 2013

Κατηγορία	Μάιος	Αύγουστος
5*	0,52	0,62
4*	0,30	0,38
3*	0,20	0,25
2*	0,13	0,18
1*	0,08	0,12

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Ξενοδοχειακές Αλυσίδες – Συγκριτική παρουσίαση.

Για πρώτη φορά στην έρευνα του 2013 γίνεται σύγκριση των επιδόσεων των ξενοδοχείων που ανήκουν σε κάποια ξενοδοχειακή αλυσίδα με τις επιδόσεις του μέσου όρου των ξενοδοχείων που απάντησαν στην έρευνα. Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει μια διευκρίνιση. Η σχετική ερώτηση στο ερωτηματολόγιο ήταν αν το ξενοδοχείο γενικά ανήκε σε αλυσίδα ή όχι, χωρίς να γίνεται διάκριση στο αν η αλυσίδα αφορούσε ξενοδοχειακό όμιλο ή αφορούσε διεθνή αλυσίδα τύπου ACCOR, Best Western κλπ.

Από την ανάλυση προέκυψε ότι το 9% των ξενοδοχείων που απάντησαν στην έρευνα ανήκε σε κάποιας μορφής ξενοδοχειακή αλυσίδα. Το ποσοστό αυτό των ξενοδοχείων αντιστοιχεί στο 26% περίπου της δυναμικότητας σε όρους δωματίων του δείγματος.

Πίνακας 5.24
Κατανομή Ξενοδοχείων με βάση τη Συμμετοχή τους σε Ξενοδοχειακή Αλυσίδα

Κατηγορία	Ανήκουν σε Ξεν. Αλυσίδα			ΔΕΝ Ανήκουν σε Ξεν. Αλυσίδα		
	% σε Μονάδες	% σε Δωμάτια	Μέσο Μέγεθος	% σε Μονάδες	% σε Δωμάτια	Μέσο Μέγεθος
5*	42,9%	53,4%	244,4	57,1%	46,6%	160,0
4*	15,6%	30,1%	176,6	84,4%	69,9%	75,8
3*	7,8%	17,5%	117,9	92,2%	82,5%	46,9
2*	2,6%	3,6%	42,0	97,4%	96,4%	30,5
1*	2,8%	2,9%	23,3	97,2%	97,1%	21,8
Σύνολο	9,0%	25,6%	164,0	91,0%	74,4%	46,8

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Παρατηρούμε ότι τα ξενοδοχεία που ανήκουν σε κάποια ξενοδοχειακή αλυσίδα είναι πολύ μεγαλύτερα από αυτά που δεν ανήκουν σε αλυσίδα.

Επειδή ο απόλυτος αριθμός των ξενοδοχείων που ανήκουν σε ξενοδοχειακές αλυσίδες είναι σχετικά μικρός, θα ήταν παρακινδυνευμένο να επεκτείνουμε την ανάλυση και σε περιφερειακό επίπεδο. Έτσι, περιορίζουμε την ανάλυση μόνο σε συνολικά μεγέθη ως προς τις κατηγορίες των ξενοδοχείων.

Πίνακας 5.25
Επιδόσεις Ξενοδοχείων που Ανήκουν σε Ξεν. Αλυσίδα

Κατηγορία	Πληρότητα		Μέση τιμή δωματίου		Μέσο έσοδο ανά δωμάτιο 2012
	Μάιος 2013	Αύγουστος 2013	Μάιος 2013	Αύγουστος 2013	
5*	67,49%	84,98%	112,76€	180,29€	27.007,41€
4*	66,80%	89,29%	74,80€	124,79€	14.672,75€
3*	57,66%	88,87%	56,13€	78,48€	11.788,15€
2*	68,53%	91,27%	41,20€	80,94€	9.296,31€
1*	μ.δ.*	61,37%	35,20€	51,37€	5.793,19€
Σύνολο	65,42%	87,14%	88,36€	141,43€	19.898,33€

(*) Στην κατηγορία αυτή εντάσσεται μόνο ένα ξενοδοχείο από το δείγμα της έρευνας.

Πηγή: ΙΤΕΠ, Έρευνα πεδίου στα ξενοδοχεία της Ελλάδας 2013.

Η πληρότητα των ξενοδοχείων αυτής της ομάδας είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη του μέσου όρου των ξενοδοχείων τόσο το Μάιο όσο και τον Αύγουστο. Το Μάιο η πληρότητα των ξενοδοχείων που ανήκουν σε αλυσίδα διαμορφώνεται στο 65,4% έναντι 50,9% που είναι για το σύνολο των ξενοδοχείων του δείγματος. Αντίστοιχα, η πληρότητα των ξενοδοχείων σε αλυσίδες τον Αύγουστο ήταν 87,1% έναντι 81,5% για το σύνολο των ξενοδοχείων.

Επίσης, σε υψηλότερα επίπεδα διαμορφώνεται και η μέση τιμή διάθεσης των δωματίων των ξενοδοχείων που ανήκουν σε αλυσίδες. Η μέση τιμή διάθεσης των δωματίων των ξενοδοχείων αυτής της κατηγορίας διαμορφώνεται το Μάιο στα 88,4 ευρώ και τον Αύγουστο στα 141,4 ευρώ, ενώ για το σύνολο των ξενοδοχείων είναι 63,7 € και 102,2 €, αντίστοιχα.

Οι καλύτερες επιδόσεις ως προς τις τιμές και τις πληρότητες έχουν, όπως είναι φυσικό, θετικές επιδράσεις και στο μέσο έσοδο ανά δωμάτιο των ξενοδοχείων που ανήκουν σε αλυσίδες. Έτσι, το μέσο έσοδο ανά δωμάτιο στα ξενοδοχεία αυτά είναι σχεδόν κατά 60% υψηλότερο από το αντίστοιχο του συνόλου των ξενοδοχείων του δείγματος και διαμορφώνεται περίπου στα 19.900 ευρώ.

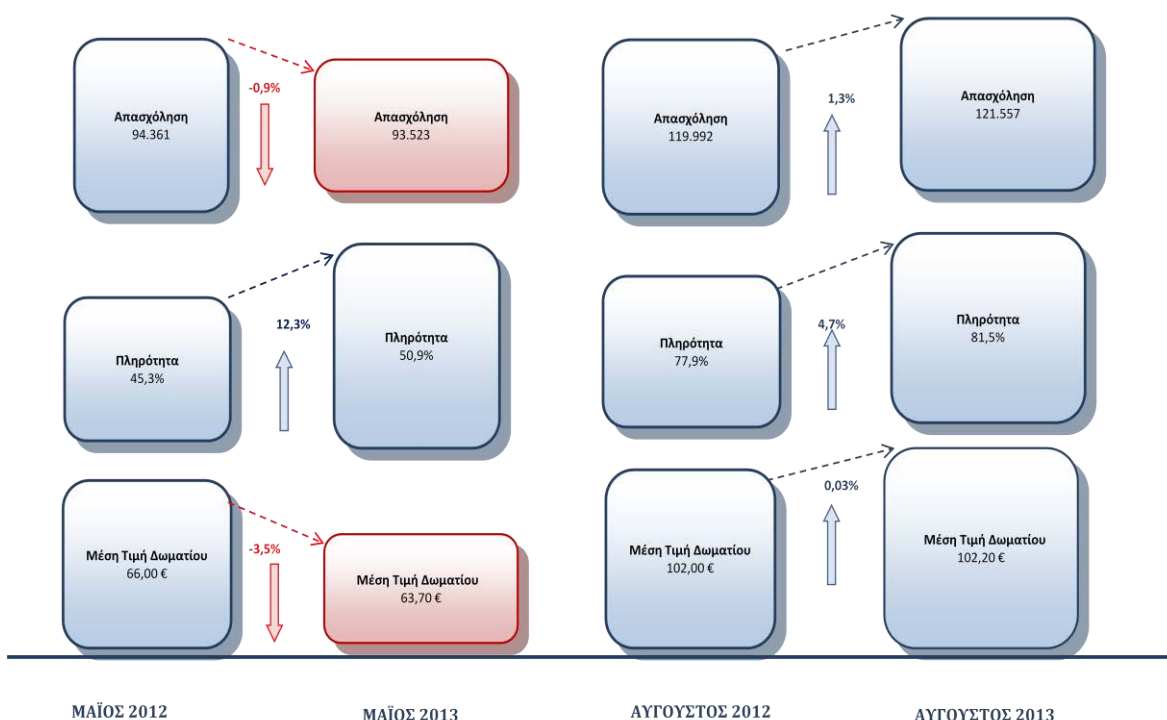
Οι τάσεις που ισχύουν για το μέσο όρο των ξενοδοχείων, παρατηρούνται και στις επιμέρους κατηγορίες των ξενοδοχείων.

Συμπερασματικά, προκύπτει ότι σε ξενοδοχειακές αλυσίδες κάποιας μορφής συμμετέχουν ξενοδοχεία υψηλών κατηγοριών, μεγαλύτερου μεγέθους και εμφανίζουν καλύτερες επιδόσεις από το μέσο όρο της επίδοσης του συνόλου των ξενοδοχείων και πολύ καλύτερες επιδόσεις από το μέσο όρο των μεμονωμένων ξενοδοχείων. Οι εν λόγω διαφοροποιήσεις είναι αποτέλεσμα των στρατηγικών αγορών που ακολουθούνται μεταξύ των δύο αναφερομένων ομάδων ξενοδοχείων.

Σύνοψη - Συμπεράσματα.

Το 2013 αποδείχτηκε μια πολύ καλή χρονιά για την ελληνική ξενοδοχία. Οι επιδόσεις των ξενοδοχείων, όπως αυτές αποτυπώνονται στους επιμέρους δείκτες, είναι ευνοϊκές και ιδιαίτερα ενθαρρυντικές (βλ. Διάγραμμα 5.12).

Διάγραμμα 5.12
Συνοπτική Παρουσίαση των Επιδόσεων του Ξενοδοχειακού Κλάδου
2012-2013

Η μείωση που παρατηρήθηκε στις τιμές διάθεσης των δωματίων το Μάιο οδήγησε σε θεαματική αύξηση της πληρότητας των ξενοδοχείων και μπορούμε να πούμε ότι η απασχόληση δεν μειώθηκε ουσιαστικά το μήνα αυτό. Οι θετικές επιδόσεις των ξενοδοχείων τον Αύγουστο ως προς τις τιμές, τις πληρότητες και την απασχόληση αποδεικνύουν για άλλη μια φορά την ανθεκτικότητα του ελληνικού τουρισμού στις οικονομικές κρίσεις. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η αύξηση στην απασχόληση στα ξενοδοχεία που καταγράφεται τον Αύγουστο, γεγονός που αποδεικνύει τη σημασία της ελληνικής ξενοδοχίας στην καταπολέμηση της ανεργίας.

Βελτιωμένες ήταν και οι επιδόσεις των ξενοδοχείων σε περιφερειακό επίπεδο. Ιδιαίτερα τα ξενοδοχεία της Αττικής εμφάνισαν θετικά αποτελέσματα ως προς τις πληρότητες και τις τιμές, ενώ κατέγραψαν από τα μικρότερα ποσοστά μείωσης της απασχόλησης.

Παρά τις θετικές εξελίξεις όμως κατά το 2013, η εποχικότητα του τουρισμού αντί να αμβλύνεται οξύνεται. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ενώ το 2008 το ποσοστό των αλλοδαπών τουριστών το

τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου αντιστοιχούσε στο 51% του συνολικού τουρισμού, το 2013 το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 56,5%.

Πιο συγκεκριμένα από την ανάλυση της εποχικότητας του ελληνικού τουρισμού προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Η εποχικότητα του τουρισμού στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα έντονη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον εισερχόμενο τουρισμό, ενώ η εποχικότητα του εσωτερικού τουρισμού είναι αισθητά μικρότερη από την εποχικότητα του εισερχόμενου τουρισμού.
- Η εποχικότητα του εισερχόμενου και του συνολικού τουρισμού στην Ελλάδα είναι σημαντικά εντονότερη σε σχέση με ανταγωνίστριες χώρες (Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Πορτογαλία) και μάλιστα οι εξεταζόμενοι δείκτες επιδεινώνονται γρηγορότερα στην Ελλάδα απ' ό,τι στις ανταγωνίστριες χώρες.
- Η εποχικότητα του εγχώριου τουρισμού εμφανίζεται μικρότερη στην Ελλάδα απ' ό,τι στις ανταγωνίστριες χώρες της για τα έτη πριν την οικονομική κρίση. Τα τελευταία έτη όμως οι επιδόσεις του μεγέθους αυτού επιδεινώνονται.
- Η διερεύνηση του εισερχόμενου τουρισμού ανά χώρα προέλευσης δείχνει ότι οι χώρες προέλευσης με υψηλότερο μερίδιο στις αφίξεις εμφανίζουν και την υψηλότερη εποχικότητα, ενώ χαμηλή εποχικότητα εμφανίζουν τουρίστες από χώρες προέλευσης με μικρό μερίδιο στις αφίξεις στην Ελλάδα.

Μια άλλη όψη της εποχικότητας που αφορά τη περιφερειακή της διάσταση δείχνει ότι η εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης στην Ελλάδα είναι έντονη σε όλες τις περιφέρειες της επικράτειας, με μεταξύ τους ιδιαίτερα σημαντικές διαφορές. Συγκεκριμένα, οι περιφέρειες με την εντονότερη εποχικότητα είναι οι: Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Ιονίων Νήσων, ενώ οι περιφέρειες με τη σχετικά μικρότερη εποχικότητα είναι η Αττική και η Ήπειρος. Επιπλέον, ενώ οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν ιδιαίτερα έντονη εποχικότητα για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι δαπάνες των αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν μικρότερη εποχικότητα, όπως και οι διανυκτερεύσεις.

Λαμβάνοντας δε υπόψη τα ευρήματα του Ευρωβαρόμετρου για τις προτιμήσεις των ευρωπαίων τουριστών που σε ποσοστό 46% επιλέγουν να πάνε τις κύριες διακοπές τους για τον ήλιο και τη θάλασσα του επιλεγμένου προορισμού, είναι πολύ πιθανό το φαινόμενο της εποχικότητας να συνεχίσει να οξύνεται. Μάλιστα το αντίστοιχο ποσοστό για τους Έλληνες ανέρχεται σε 61%.

Σε αντίθεση με τον εισερχόμενο τουρισμό στη χώρα μας, ο εσωτερικός τουρισμός συνεχίζει να συρρικνώνεται με δυσμενείς συνέπειες στις επιδόσεις των ξενοδοχείων που βασίζονται κατά κύριο λόγο σε Έλληνες πελάτες. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι διανυκτερεύσεις των Ελλήνων στα ξενοδοχεία μειώθηκαν κατά 18,6% το 2012 σε σχέση με το 2011, ενώ σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο το 74% των Ελλήνων δεν πήγε διακοπές το 2013. Η ίδια τάση εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και το 2013 υπό το βάρος της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα και της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των Ελλήνων.

Για το 2014 το 26% των Ελλήνων που ερωτήθηκαν για την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου δήλωσαν ότι δεν θα πάνε διακοπές, ενώ το 84% από αυτούς που δήλωσαν ότι θα πάνε διακοπές προγραμματίζουν τις διακοπές σε προορισμούς μέσα στην Ελλάδα. Συνεπώς, πρέπει αφενός τα ξενοδοχεία να αξιοποιήσουν αυτή την τάση των ελλήνων τουριστών και αφετέρου η πολιτεία να

ενισχύσει τις διακοπές τους με διεύρυνση και επέκταση των προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού, συμβάλλοντας ταυτόχρονα και στην άμβλυση της εποχικότητας.

Επειδή σε πολύ υψηλό ποσοστό οι ευρωπαίοι τουρίστες επιλέγουν τον προορισμό των διακοπών τους με βάση τις πληροφορίες και την εμπειρία που αποκόμισαν φίλοι και συγγενείς τους, είναι πολύ σημαντικό οι τουρίστες που φεύγουν από την Ελλάδα να μένουν με τις καλύτερες εντυπώσεις από όλο το φάσμα των παρεχομένων υπηρεσιών, γιατί αυτοί αποτελούν τους καλύτερους πρεσβευτές για την προσέλκυση νέων τουριστών, αλλά και για να γίνουν επαναλαμβανόμενοι επισκέπτες της χώρας μας.

Για το λόγο αυτό αποτελεί κρίσιμο παράγοντα η αναβάθμιση των ξενοδοχείων και ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος που προσφέρουν. Επίσης, απαραίτητη είναι η αναβάθμιση και ανάδειξη των ιστορικών, αρχαιολογικών μνημείων και χώρων με διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτά, επέκταση του ωραρίου, καθώς τα πολιτιστικά αξιοθέατα ενός προορισμού αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες βάσει των οποίων οι ευρωπαίοι αποφασίζουν να επισκεφτούν, αλλά και να επανέλθουν σε, έναν προορισμό

Τέλος, όλο και περισσότεροι τουρίστες επιλέγουν να οργανώσουν μόνοι τους τις κύριες διακοπές τους κάνοντας χρήση του διαδικτύου. Έτσι, θα πρέπει, κυρίως τα μικρά ξενοδοχεία χαμηλότερων κατηγοριών, να εκσυγχρονιστούν και να δικτυωθούν, ώστε να εμφανίζονται στις αναζητήσεις των τουριστών και να απεξαρτηθούν από τις επιλογές και επιταγές των τουριστικών πρακτόρων.

Σε γενικές γραμμές, το 2013 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σε γενικές γραμμές ως έτος θετικής καμπής του ελληνικού τουρισμού, καθώς είχε να σημειωθεί διψήφιο ποσοστό αύξησης των αφίξεων από το 2005 που ήταν η χρονιά μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας. Παράλληλα, η ελληνική ξενοδοχία επεκτείνεται και αναβαθμίζεται προσαρμοζόμενη στις επιταγές των καιρών. Οι εξελίξεις αυτές θα τροφοδοτήσουν τη μεγέθυνση της συμβολής του ως μοχλού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Συνεπώς πρέπει όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, ιδιωτικοί και δημόσιοι, να λάβουν τα μέτρα εκείνα που θα συμβάλουν στην περαιτέρω βιώσιμη ανάπτυξη του πιο ανθεκτικού κλάδου της ελληνικής οικονομίας: **του τουρισμού.**